

ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ
ที่มีต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย

ปริญญาณิพนธ์
ของ
ผจงจิตต์ ช่างมงคล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2553

ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ
ที่มีต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย

ปริญญาานิพนธ์

ของ

ผจงจิตต์ ช่างมงคล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ
ที่มีต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย

บทคัดย่อ
ของ
ผจงจิตต์ ช้างมงคล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2553

ผจงจิตต์ ช่างมงคล. (2553). ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษที่มีต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย. ปรินท์นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร.พัฒนา ชัชพงศ์, รองศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษก่อนและหลังการทดลอง และเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยชาย - หญิง อายุ 4 - 5 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ของโรงเรียนอนุบาลช่างมงคล เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มหลายขั้นตอน โดยทำการทดลองระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วันๆ ละ 25 - 30 นาที รวม 24 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษและแบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ One - Group Pretest - Posttest Design สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่า t - test สำหรับ Dependent Samples

ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยหลังการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษสูงกว่าก่อนทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

PRO - SOCIAL BEHAVIOR OF PRESCHOOLERS ACQUIRED
THROUGH ORIGAMI CREATIVE ART ACTIVITIES

AN ABSTRACT

BY

PAJONGJIT CHANGMONGKOL

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education Degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

May 2010

Pajongjit Changmongkol. (2553). *Pro- Social Behavior of Preschoolers Acquired Through Origami Creative Art Activities*. Master thesis, M.Ed. (Early Childhood Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr.Patana Chutpong, Assist. Prof. Jiraporn Boonsong.

This research was aimed to study the pro - social behavior of preschoolers acquired through origami creative art activities and comparing the pro- social behavior of preschoolers before and after acquired through origami creative art activities. The subjects consisted of boys and girls in kindergarten 2, aged 4 - 5 years, studying in the first semester of 2009 academic year, at Anubaan Changmongkol School under the Office of the Private Education Commission, Bangkok. The multi - stage random sampling was used to select for 15 children. The experiment was carried out 24 times within the period of 8 weeks - 3 days per week and 30 minutes per day.

The instruments used in study were The Lesson Plan for Origami Creative Art Activities and Observation Form of Pro - Social Behavior developed by the researcher. It was One - Group Pretest - Posttest Design. The statistic of t - test for dependent samples was used to analyzed the data.

The result shown that the pro - social behavior of preschoolers acquired through origami creative art activities was significant higher than before acquired the activities at .01 level.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาในการให้คำแนะนำและความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากท่านอาจารย์ ดร.พัฒนา ชัชพงศ์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ที่ได้ให้คำปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำและเสนอแนะ ตลอดจนชี้แนวทางแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี มาโดยมาตลอด

ขอกราบขอบพระคุณรองอาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และศาสตราจารย์ ศรียา นิยมธรรม กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกทราบบ้างในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณท่านที่ช่วยประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ทักษะและคำแนะนำต่างๆ จนทำให้ประสบผลสำเร็จ ในการศึกษาครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณท่าน อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา อาจารย์สุรีย์ สหวัฒน์ อาจารย์สมจิต เกิดแก้ว อาจารย์วรรณ ศรีสพรหม อาจารย์ศรีแพร จันทราภิรมย์ อาจารย์ลำไย อรรถเศรษฐัง ที่กรุณาพิจารณาตรวจและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง และเก็บข้อมูล

ขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียน ครูประจำชั้น และนักเรียนอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาล ช้างมงคล กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ที่ได้ให้ความร่วมมือ และอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดียิ่ง ในการทดลองและเก็บข้อมูลจนสำเร็จลุล่วงไปได้ ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อประมวล และคุณแม่เพยาร์ ช้างมงคล และบุคคลในครอบครัวที่ได้สนับสนุนและให้กำลังใจตลอดมา และขอบคุณรุ่นพี่นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษา ปฐมวัยที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือตลอดมา ขอขอบคุณเพื่อนๆ นิสิตปริญญาโทที่มีส่วนช่วยเหลือเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา ขอขอบพระคุณอีกหลายท่านที่มีได้กล่าวนามในที่นี้ ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือในการทำปริญญานิพนธ์สำเร็จได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ บิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ให้การศึกษาอบรมสั่งสอนและประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

ผจญจิตต์ ช้างมงคล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	5
ความสำคัญของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	5
ตัวแปรที่ศึกษา	5
ระยะเวลาในการทดลอง	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
สมมติฐานในการวิจัย	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมชอบสังคม	9
ความหมายของพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย	9
ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย	10
ความหมายพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย	13
ความต้องการทางสังคมของเด็กปฐมวัย	14
ลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย	16
แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมชอบสังคม	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมชอบสังคม	26
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะสร้างสรรค์	27
ความหมายของศิลปะสร้างสรรค์	27
ความสำคัญ และประโยชน์ของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย	29
พัฒนาการทางด้านศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย	32
หลักการในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย	34
ประเภทของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย	38
กิจกรรมพับกระดาษ	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และกิจกรรมพับกระดาษ	43

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย	46
การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง	46
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	46
การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	47
การเก็บรวบรวมข้อมูล	52
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	53
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	54
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	57
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	60
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	60
สมมุติฐานในการวิจัย	60
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	60
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	61
วิธีดำเนินการวิจัย	62
การวิเคราะห์ข้อมูล	62
สรุปผลการวิจัย	63
อภิปรายผล	63
ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย	67
ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้	68
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	68
บรรณานุกรม	69

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก	77
ภาคผนวก ก	78
ภาคผนวก ข	85
ภาคผนวก ค	97
ประวัติย่อผู้วิจัย	102

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ	47
2 แบบแผนการทดลอง	52
3 ผลการศึกษาพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัด กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ	58
4 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ	59

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
2 ประโยชน์ของกิจกรรมพับกระดาษกับมือทั้งสองข้าง	42

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ตั้งแต่ทศวรรษที่ 20 ที่ผ่านมา โลกของเรามีการแข่งขันกันสูงทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วนี้เอง ทำให้บางครั้งจิตใจของคนเราพัฒนาตามความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วนี้ไม่ทัน การเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รวมทั้งการรับมือกับปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาการแก่งแย่ง แข่งขัน การเอาใจเอาเปรียบ เห็นแก่ตัว ขาดระเบียบวินัย ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันจึงเป็นสิ่งสำคัญ การศึกษาในสังคมยุคใหม่จึงต้องสอนให้เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านเพื่อเตรียมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3 - 5 ปี เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ของเด็กในช่วงวัยนี้เป็นการพัฒนามนุษย์ที่ยั่งยืน และป้องกันปัญหาสังคมในระยะยาว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2550: 7) เด็กจะมีการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม สติปัญญา และเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากช่วงวัยนี้จึงเป็นช่วงเวลาที่สำคัญที่เด็กจะสร้างบุคลิกภาพ และลักษณะนิสัยพื้นฐานของตนเอง ซึ่งจะติดตัวต่อเนื่องไปจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ การพัฒนาทุกด้านอย่างสมดุลจะต้องเริ่มพัฒนาตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี เพราะเป็นวัยที่ร่างกายและสมองของเด็กกำลังเจริญเติบโต เด็กในระดับปฐมวัยควรได้รับการดูแลเอาใจใส่ใกล้ชิด เพื่อให้เด็กเจริญเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคม การที่เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูส่งเสริมอย่างถูกต้อง และได้รับการตอบสนองขั้นพื้นฐานอย่างเพียงพอเท่ากับว่าได้เป็นการวางรากฐานคุณภาพชีวิตให้กับเด็กในการใช้ชีวิตในวันข้างหน้า และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศชาติในอนาคตต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547: 5) เด็กนับเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของสังคม เพราะเด็กในปัจจุบันคือผู้ที่จะมีเจริญเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ และมีส่วนร่วมในการดำรงอยู่ของสังคม ถ้าสังคมมีประชากรที่มีคุณภาพก็จะมีคุณภาพก้าวหน้า ซึ่งประชากรที่มีคุณภาพนั้นต้องได้รับการส่งเสริมตั้งแต่ในวัยเด็ก (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2531: 10) สังคมแรกของเด็กที่เด็กจะต้องเรียนรู้ นอกเหนือจากสังคมครอบครัว คือสังคมโรงเรียนซึ่งเป็นสังคมเล็กๆ ประกอบไปด้วยเพื่อน ครู และผู้ใหญ่คนอื่นๆ ซึ่งเด็กจะต้องรู้จัก และปรับตัวให้เข้ากับบุคคลต่างๆ เหล่านั้น เด็กจะต้องเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมที่ทำให้บุคคลอื่นยอมรับ ซึ่งพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกนั้น เป็นพฤติกรรมทางสังคมในทางบวก เช่น ให้ความร่วมมือหรือเอื้อเฟื้อต่อการทำกิจกรรมต่างๆ ที่สังคมจัดขึ้น หรือสังคมได้รับอยู่ เมื่อเด็กทำพฤติกรรมเหล่านี้ไปแล้ว จะสร้างความพอใจเป็นที่นิยมชมชอบแก่ตนเองและผู้อื่น ซึ่งเรียกว่า พฤติกรรมชอบสังคม (รวิวรรณ แสงฉาย. 2533: 363 - 364) สอดคล้องกับ อุบลรัตน์ เฟิงสถิตย์ (2544: 231) ที่กล่าวว่าพฤติกรรมชอบสังคม เป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีเมื่อเด็กทำไปแล้วจะช่วยสร้างความพอใจ และเป็นที่ยอมรับของตนเองและผู้อื่น

เด็กวัยอนุบาลควรได้รับการปลูกฝัง และส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้แนวทางในการแสดงพฤติกรรม ที่จะปฏิบัติตนให้เข้ากับบุคคลอื่นในสังคมเพื่อที่จะอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างเป็นสุข เยาวพา เดชะคุปต์ (2542: 85) กล่าวว่าเด็กวัย อายุ 4 - 6 ปี เป็นวัยที่เด็กเริ่มเรียนรู้ และยอมรับในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ เด็กวัยนี้ อยู่ในขั้นการหลบหลีกการถูกลงโทษ รางวัล และการลงโทษจะนำมาใช้ในการปลูกฝัง จริยธรรมให้กับเด็ก และจากการเลียนแบบเปรียบเทียบกับพ่อแม่ เด็กในวัยนี้สามารถที่จะเรียนรู้และ ยอมรับคุณธรรมบางอย่างได้ การปลูกฝังจริยธรรมในขั้นต้นนี้ควรให้เด็กเรียนรู้จากการปฏิบัติ และ ด้วยการให้เหตุผลอย่างง่าย ๆ เช่น เรื่องการช่วยเหลือ การรู้จักให้และรับ ให้เด็กเข้าใจว่าถ้าเราไม่ รู้จักการให้ และช่วยเหลือผู้อื่นเราย่อมไม่ได้รับสิ่งตอบแทนเหล่านี้จากผู้อื่นเช่นกัน (มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช. 2524: 207) ออร์ลิก (Orlick. 1979: 157 - 161) มีความเห็นว่า การปลูกฝัง พฤติกรรมทางสังคม โดยให้เด็ก มีพฤติกรรมทางสังคมด้าน การร่วมมือ การแบ่งปัน การเสียสละ ควรปลูกฝังโดยผ่านการเล่น และเชื่อว่า การเล่นมีศักยภาพอย่างมากที่จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับ ตนเองและผู้อื่น ตลอดจนการเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ในสภาพแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริม พัฒนาการ การดูแลเอาใจใส่ และการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยจะมีอิทธิพลที่ ดีต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ อุนิสัย ความสำเร็จ และการปรับตัวในสังคม พัฒนาการของเด็กปฐมวัย จะเป็นไปตามลำดับขั้นโดยในระยะแรกนั้น เด็กเริ่มมองตัวเองว่าต่างจากคนอื่น รู้จักวิเคราะห์ตัวเอง เมื่อมีสิ่งทีผ่านเข้ามากระทบความรู้สึก เด็กอายุ 4 ขวบ เด็กเริ่มมีความสามารถในการจำแนก ความรู้สึก ความแตกต่างของตนเองกับผู้อื่น มีความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกครอบครัว เล่นกับ ผู้อื่นได้ รู้จักรับ รู้การรอคอยมากขึ้น และเริ่มมีการแบ่งปัน จนกระทั่ง 5 ขวบเด็กจะมีความเป็นมิตร กระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือผู้อื่น เริ่มมีการแสดงความพอใจและไม่พอใจเพื่อนบ้าง และเมื่ออายุ 6 ขวบ จะเป็นวัยที่พร้อมเล่นกับเพื่อน มีสังคมภายในกลุ่ม ซึ่งพฤติกรรมทางสังคมของเด็กส่วนใหญ่ พัฒนา มาจากการเรียนรู้ในขณะที่เล่นกับเพื่อน (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2546: 129 - 130) การเล่นช่วย สร้างสรรค์บรรยากาศความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในขณะที่เด็กเล่นด้วยกัน เด็กจะเรียนรู้ การ ช่วยเหลือ การแบ่งปัน การยอมรับกันในการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน เรียนรู้การระมัด ระวังรักษาของ เล่น และการเรียนรู้การเข้าสังคมกับเพื่อน (हररररर रररररर. 2535: 85) นอกจากนี้ขณะที่เด็กเล่น นั้น เด็กปรับตัวเรียนรู้ว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และเรียนรู้วิธีการที่จะอยู่ในสังคมได้ด้วย ความ สนุกสนาน

กิจกรรมศิลปะของเด็กปฐมวัยเปรียบเสมือนจิตวิทยาพัฒนาการทางศิลปะที่ส่งเสริมทั้ง พัฒนาการที่เกิดขึ้นทั้งภายในจิตใจ และเกี่ยวกับร่างกายภายนอกให้เกิดการสมดุล (นที เถกิงศรี. 2548: 4) ในการจัดประสบการณ์จะต้องจัดให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก โดยคำนึงถึงตัวเด็ก เป็นหลัก จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ “กระทำ” เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ควรเลือกประสบการณ์ ที่ใกล้ตัวเด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมของเด็ก อีกทั้งต้องคำนึงถึงความแตกต่างและความสนใจของเด็กเป็น รายบุคคล เพราะเมื่อเด็กมีความสนใจก็จะตั้งใจทำกิจกรรมและเรียนรู้อย่างสนุกสนาน ยิ่งไปกว่านั้น ควรจัดประสบการณ์ให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้ในหลายรูปแบบ เช่น การปฏิบัติทดลอง การนำไป

ทัศนศึกษา การเล่นบทบาทสมมติ การเล่นเป็นกลุ่มและเดี่ยว ซึ่งเด็กแต่ละคนอาจมีวิธีการเรียนรู้ไม่เหมือนกัน ตลอดจนการจัดหน่วยประสบการณ์ให้กับเด็กนิยมจัดในรูปของกิจกรรมต่างๆ คือ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง และเกมการศึกษา (พัฒนา ชัชพงศ์. 2531: 113 - 114) สอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2540: 23) กล่าวว่าในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยว่ามีความจำเป็นโดยจะต้องจัดกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับเด็ก เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน ซึ่งกิจกรรมที่จัดควรคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญเพราะเด็กแต่ละคนมีความสนใจแตกต่างกัน กิจกรรมที่จัดควรหลายประเภทสอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถทำกิจกรรมเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ เปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรม มีการยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก และที่สำคัญกิจกรรมที่จัดควรเน้นให้มีสื่อของจริงให้เด็กมีโอกาสสังเกต สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง

ศิลปะช่วยในการพัฒนาลักษณะนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัยด้านการแสดงออก ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ และลักษณะนิสัยด้านสุนทรียภาพ นิสัยการทำงานดี รวมถึงการทำงานร่วมกับผู้อื่น (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2539: 31) สอดคล้องกับกุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551: 34; อ้างจาก Brewer. 1995: 320) ศิลปะใช้เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการแบบบูรณาการ การจัดศิลปะจะเน้นการมีส่วนร่วม การแก้ปัญหา การทำงานเป็นกลุ่ม การปรับตัวในการทำงาน การสร้างนิสัยทางสังคมที่ดี บลูม (Bloom. 1964: 215) กล่าวว่า การให้ประสบการณ์ทางสังคมกับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญ เนื่องจากเพราะมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเรา ซึ่งการพัฒนาให้เด็กเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพนั้น จะขึ้นอยู่กับ การสร้างบุคลิกภาพ และลักษณะนิสัยพื้นฐานทางสังคม (ลักกะณา เสนอฤทธิ์. 2551 :13; อ้างอิงจาก Dinkmeyer. 1965: 159 - 160) การที่เด็กมีได้ทำกิจกรรม หรือเล่นร่วมกับคนอื่น มีการสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น จะช่วยทำให้เด็กเรียนรู้ และเข้าใจทักษะทางสังคมเป็นอย่างดี รวมทั้งยังเป็น การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมสำหรับเด็กวัยปฐมวัย เช่น พฤติกรรมการแบ่งปัน และการมีวินัย ในตนเอง กิจกรรมประดิษฐ์ตกแต่ง เช่น ฉีก ปะ ตัด พับ วาด ให้เป็นรูปต่าง ๆ ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ การทำงานที่มีกระบวนการหรือมีขั้นตอนเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทางศิลปะ กิจกรรมศิลปะ จากกระดาษเป็นกิจกรรมที่ดัดแปลงในการทำได้หลายแบบ เช่น นำมาประดิษฐ์ของใช้ และของเล่น ได้หลากหลาย ซึ่งกระดาษที่ใช้นั้นเป็นสื่อในการเรียนรู้ที่สามารถหาได้ง่าย หรือเป็นกระดาษที่เหลือใช้ มีหลากหลายสี หรืออาจจะมีสีสันทนจากการพิมพ์ ได้แก่ กระดาษห่อของขวัญ กระดาษสีต่างๆ สามารถนำมาใช้แทนค่าสีต่างๆ ตามต้องการ ซึ่งวัสดุเหล่านี้จะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ รู้จักจำแนกสี รูปร่าง รูปทรง การจัดวางออกแบบ และประมวลประสบการณ์ที่ได้จากการสังเกต หรือสัมผัสมานำมาผสมผสานเพิ่มเติมเกิดผลงานที่ริเริ่ม (โชนทัย อุดมบุญญาภาพ. 2536: 79)

ศิลปะการพับกระดาษ หรือภาษาญี่ปุ่นเรียกว่า ออริกามิ (ORIGAMI) เป็นการนำเอากระดาษแผ่นเดียวมาพับให้เกิดรูปทรงต่างๆ โดยกระดาษที่ใช้ในพับนั้นมีหลายขนาด หลายสี หาง่าย และราคาไม่แพง เช่น กระดาษสี กระดาษห่อของขวัญ กระดาษหนังสือพิมพ์ หรือกระดาษเหลือใช้ ตามนิตยสาร การเลือกใช้กระดาษสำหรับที่จะนำมาพับนั้นขึ้นอยู่กับสิ่งที่ต้องการจะพับ อาทิเช่น

ภาชนะ สิ่งของเครื่องใช้ รูปสัตว์ ต้นไม้ ใบไม้ หรือดอกไม้ชนิดต่างๆ เป็นต้น กิจกรรมพับกระดาษ เป็นการประดิษฐ์กระดาษให้มีลักษณะเป็นภาพสามมิติ เป็นกิจกรรมที่ช่วยฝึกฝนให้มีสมาธิ มีสติ มีปัญญา รวมไปถึงความละเอียดลออ ประณีตบรรจง อาศัยการทำงานประสานสัมพันธ์ระหว่าง กล้ามเนื้อตา มือ และนิ้วมือ แล้วจึงพับกระดาษให้เป็นภาพสัญลักษณ์ตามลำดับ และขั้นตอน (เกศินี นิสสัยเจริญ, 2527: 5 - 6) นอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ฝึกกล้ามเนื้อมัดเล็ก การทำงานของมือและตา ด้านจิตใจ ซึ่งขณะที่เด็กพับกระดาษ เด็กมีความสุข รู้สึกมั่นใจ มีสมาธิ และรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง ด้านสังคม ช่วยฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ และมีความอดทน และด้านสติปัญญา ช่วยให้เด็กคิดเป็น รู้จักเหตุผล และทำให้เกิดความรู้ ในสาระต่างๆ ทั้งภาษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และสังคม (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551: 56) กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะยังสอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดีคือทั้งช่วยให้ กล้ามเนื้อมือและสายตาสัมพันธ์กัน ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์และยังช่วยในการ ส่งเสริมทั้งความคิด การรู้จักทำงาน การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สื่อ และวัสดุก็มีความจำเป็น สำหรับเด็ก (ชัยณรงค์ เจริญพาณิชย์กุล, 2533: 5) การพัฒนาทางสังคมสำหรับเด็กในวัยนี้ ต้องฝึก ให้เด็กเกิดความไว้วางใจในผู้อื่นเมื่ออยู่ร่วมกันทำงานและเล่นร่วมกับผู้อื่นได้ มีความรับผิดชอบใน การทำงานต่างๆ ร่วมกับผู้อื่นอย่างง่ายๆ ให้เด็กเข้าใจข้อตกลงและเกณฑ์ต่างๆ ฝึกให้รู้จักอดทน รอคอยให้ถึงโอกาสของตน หัดให้เด็กรับฟังผู้อื่น ชมเชยผู้อื่น (เยาวพา เตชะคุปต์, 2542: 85) นอกจากนี้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ขณะที่เด็กกำลังทำกิจกรรมจะต้องสร้างบรรยากาศที่ช่วยให้เด็ก ทุกคนรู้สึกอบอุ่น แสดงความเป็นมิตร ให้คำแนะนำ รับฟังความคิดเห็น เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออก อย่างเต็มที่ กระตุ้นให้เด็กได้คิด เรียนรู้กระบวนการ และค้นพบแนวทางการทำศิลปะด้วยตนเอง ยอมรับ ความสามารถที่เด็กมีอยู่ต่างกัน โดยไม่เอาความสามารถที่เหนือกว่าของเด็กคนหนึ่งไปเปรียบเทียบกับอีกคนหนึ่ง ให้แรงเสริมเช่นการให้รางวัล คำชมเชย เพื่อให้เด็กเกิดพฤติกรรมทางสังคมประสงค์ อย่างถาวรอยู่นั้น

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วย กิจกรรมพับกระดาษที่จะสามารถทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และมีการพัฒนาการทางสังคมด้านการ แบ่งปัน และความร่วมมือ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การจัดการศึกษาปฐมวัย นำไปพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการพัฒนาการทางสังคมด้านการแบ่งปัน และความร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัย ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษก่อน และหลังการทดลอง
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยก่อน และหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ

ความสำคัญของการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยสามารถใช้เป็นแนวทางส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมแก่เด็กปฐมวัย จากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ และนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรม และพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในด้านต่างๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

เด็กปฐมวัยชาย - หญิง อายุ 4 - 5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ของโรงเรียนอนุบาลช่างมณฑล เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 2 ห้องเรียน โดยมีจำนวนเด็กปฐมวัยชาย - หญิง รวม 50 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

เด็กปฐมวัยชาย - หญิง อายุ 4 - 5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ของโรงเรียนอนุบาลช่างมณฑล เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มหลายขั้นตอนโดยมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. สุ่มเด็กปฐมวัยชาย - หญิง โดยการจับฉลาก 1 ห้องเรียน จากจำนวน 2 ห้องเรียน
2. สุ่มเด็กปฐมวัยชาย - หญิง ในข้อ 1 จำนวน 15 คน โดยการจับสลากเพื่อใช้เป็น

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ

ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมชอบสังคม

ระยะเวลาในการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้ ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 25 - 30 นาที รวมทั้งสิ้น 24 วัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **เด็กปฐมวัย** หมายถึง เด็กปฐมวัยชาย หญิง อายุ 4 - 5 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ของโรงเรียนอนุบาลช่างมอญ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

2. **การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ** หมายถึง การจัดกิจกรรมทางศิลปะที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทางความนึกคิด จินตนาการ ได้ใช้สายตาประสานสัมพันธ์กับมือ ได้สำรวจ ทดลอง ค้นคว้า สำรวจด้วยตนเองอย่างอิสระ เปิดโอกาสให้เด็กได้คิด วางแผน และลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างอิสระ ด้วยการทำงานร่วมกัน รู้จักการแบ่งปัน การให้ความร่วมมือ การช่วยเหลือ และมีความรับผิดชอบ

กระดาษที่ใช้พับนั้น มี 4 รูปแบบ คือ กระดาษสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาด 15 X 15 เซนติเมตร ขนาด 24 X 24 เซนติเมตร กระดาษสี่เหลี่ยมผืนผ้า (A4) และ กระดาษหนังสือพิมพ์ โดยพับเป็นรูปต่างๆ กัน เช่นรูปสัตว์ ดอกไม้ หัวใจ และเครื่องใช้ต่างๆ จากนั้นทำการตกแต่ง และสร้างสรรค์ผลงานเพิ่มเติมจากกระดาษที่เด็กๆ พับ จากการวาด เขียน ตกแต่ง ตัด ปะ การเล่นสีน้ำ การประดิษฐ์เศษวัสดุ ฯลฯ ตามความคิดและจินตนาการ ระหว่างที่เด็กร่วมกันทำกิจกรรมนั้นมีการใช้อุปกรณ์ร่วมกัน มีแลกเปลี่ยนอุปกรณ์ซึ่งกัน ทำให้เกิดการแบ่งปัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้เด็กกล้าคิด กล้าพูด และแสดงความคิดเห็นของตนกับเพื่อน ซึ่งจะส่งผลให้เด็กได้เรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น และเมื่อทำการตกแต่งกระดาษที่เด็กพับเสร็จแล้ว เด็กจะเล่าถึงชิ้นงานที่ตนได้ทำ

การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมการพับกระดาษนี้จัดขึ้นช่วงระยะเวลา 10.00 - 10.30 น. ของวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ วันละ 25 - 30 นาที ตามแผนการจัดประสบการณ์ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

2.1 ขั้นนำ

เป็นกิจกรรมที่ครูจูงใจผู้เรียนให้อยู่ในความพร้อมที่จะเรียน โดยการสนทนา และทำท่าทางประกอบการท่องคำคล้อง นิทาน เพลง และสนทนาโยงไปสู่สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัว รายละเอียดของสิ่งที่ต้องทำ และอุปกรณ์ที่ใช้มีอะไรบ้างให้เด็กทราบ

2.2 ขั้นดำเนินการ

- ขั้นตอนการพับกระดาษ แจกอุปกรณ์ ครูและเด็กจะพับกระดาษไปพร้อมๆ กัน
- ขั้นการพัฒนาผลงาน ให้เด็กแบ่งกลุ่ม แจกอุปกรณ์ เด็กลงมือทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ตามความคิดและจินตนาการอย่างอิสระ

2.3 **ขั้นสรุป** ครูและเด็กพูดคุยสนทนาเกี่ยวกับกิจกรรมและเล่าผลงานของตนเอง โดยครูสอดแทรกพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปัน และความร่วมมือเพื่อยังเข้าหาตัวเด็ก

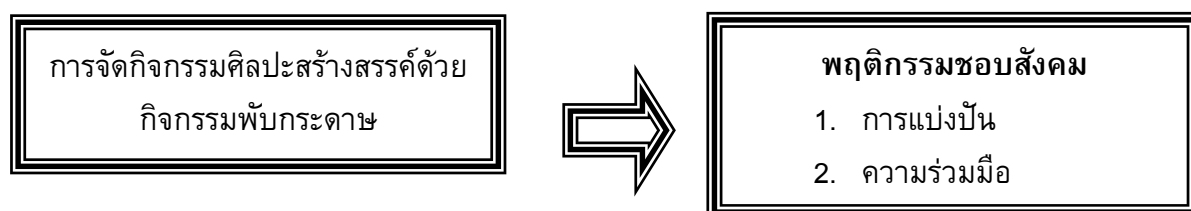
3. พฤติกรรมชอบสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงความสามารถทางสังคม ซึ่งเป็นพฤติกรรมทางสังคมในทางบวก ในด้านการแบ่งปัน และความร่วมมือ เมื่อเด็กทำพฤติกรรมเหล่านี้ไปแล้ว จะสร้างความพอใจเป็นที่นิยมชมชอบแก่ตนเองและผู้อื่น

3.1 การแบ่งปัน หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกมาโดยคำพูดหรือการกระทำ ในการแบ่ง หยิบ ส่ง หรือให้ยืม วัสดุอุปกรณ์ที่ตนเองครอบครอง การชักชวนเพื่อมาทำกิจกรรม หรือใช้อุปกรณ์ร่วมกัน เช่น กาว กรรไกร สี ลวดเย็บกระดาษ ตลอดจนแนะนำวิธีการเล่น เป็นต้น

3.2 ความร่วมมือ หมายถึง การทำกิจกรรมร่วมกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ในการแสดงออกของเด็กขณะทำกิจกรรม การปฏิบัติตามข้อตกลง การยอมรับฟังเพื่อน การปรึกษากับกลุ่ม พร้อมทั้งจะทำกิจกรรม และร่วมทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้กิจกรรมสำเร็จตามจุดประสงค์

พฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย วัดได้โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคม โดยแบ่งแบบสังเกตออกเป็น 2 ด้าน คือด้านการแบ่งปัน และความร่วมมือ ของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษมีพฤติกรรมชอบสังคมสูงขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ จำแนกได้ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมชอบสังคม
 - 1.1 ความหมายพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย
 - 1.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย
 - 1.3 ความหมายพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
 - 1.4 ความต้องการทางสังคมของเด็กปฐมวัย
 - 1.5 ลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
 - 1.6 แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมชอบสังคม
 - 1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมชอบสังคม
2. เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ
 - 2.1 ความหมายของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
 - 2.2 ความสำคัญ และ ประโยชน์ของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 2.3 พัฒนาการทางด้านศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 2.4 หลักการในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 2.5 ประเภทของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 2.6 กิจกรรมพับกระดาษ
 - 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และกิจกรรมพับกระดาษ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมชอบสังคม

1.1 ความหมายพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย

เฮอร์ล็อก (Hurlock. 1978: 228) กล่าวว่าพัฒนาการทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติตัวหรือการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมตามแบบแผนของพัฒนาการทางสังคม ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมการเรียนรู้ในสิ่งที่สังคมยอมรับ ปฏิบัติตามกฎหมายเกณฑ์ทางสังคม และการพัฒนาแนวคิดทางสังคม

อิงลิช (English. 1958: 508) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเนื่องจากพฤติกรรมของกลุ่มบุคคลอื่นหรือพฤติกรรมที่แสดงออกโดยการได้รับการควบคุมจากองค์กรทางสังคมที่มีรูปแบบแล้ว เช่น ครอบครัว เป็นต้น

อารี สันหนวี (2535: 16) กล่าวว่าพัฒนาการทางสังคม คือการเรียนรู้ทักษะและทัศนคติทางสังคมที่ช่วยให้บุคคลสามารถอยู่ได้อย่างดีกับผู้อื่นในสังคม

นภเนตร ธรรมบวร (2540: 97) ได้ให้ความหมายไว้ว่า พัฒนาการทางสังคม หมายถึง การเรียนรู้ทักษะในการปฏิสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อน รวมตลอดถึงความสามารถในการตอบสนองทางสังคมต่างๆ เช่น มารยาทในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การเลือกใช้คำพูดที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ นอกจากนั้นยังรวมถึงความสามารถในการเข้าใจในสถานการณ์ อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น การแก้ปัญหาต่างๆ และบทบาททางสังคม

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2546: 127) ได้กล่าวว่า พัฒนาการทางสังคมเป็นพัฒนาการของความสามารถแสดงพฤติกรรมต่อบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อม ให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับได้ พฤติกรรมแสดงออกจะบ่งบอกให้เห็นถึงเจตคติและค่านิยมเฉพาะตนของบุคคล คนนั้น

สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2547: 101) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคมไว้ว่าเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ทางสังคมจากความรู้สึกผูกพันใกล้ชิด ภายในครอบครัวที่พึ่งพาตนเอง และการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น

ประณต คำฉิม (2549: 301) ให้ความหมายของ พัฒนาการทางสังคม ว่าหมายถึงพัฒนาการในการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม สามารถประพฤติตามความคาดหวังของสังคม กระบวนการได้มาซึ่งความสามารถประพฤติตามความคาดหวังของสังคม โดยกระบวนการได้มาซึ่งความสามารถประพฤติตามความคาดหวังของสังคม เรียกว่า การเรียนรู้ระเบียบของสังคม (Socialization) ซึ่งประกอบด้วยการเรียนรู้ 3 ประการ คือ การประพฤติในแนวทางที่สังคมยอมรับ การแสดงบทบาททางสังคมที่เหมาะสม และการพัฒนาทัศนคติเชิงสังคมที่ดี

จากความหมายของพัฒนาการทางสังคม หมายถึงการเรียนรู้ทักษะต่างๆ เพื่อที่จะเข้าเป็นสมาชิกในสังคม โดยแสดงพฤติกรรม ความรู้สึก มารยาท การใช้คำพูด ตลอดจนการปรับตัวให้เข้ากับบุคคลรอบข้าง และสถานการณ์ต่างๆ ตามแบบแผน และกฎหมายเกณฑ์ทางสังคมได้อย่างเหมาะสม

1.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย

1.2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริกสัน (Erikson's Theory of Development)

อีริกสัน (พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2547: 89 - 93; อ้างอิงจาก Erikson. n.d.) เชื่อว่า ในการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล จะได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อม แต่จะมีอิทธิพลไปในรูปใดก็ขึ้นอยู่กับโอกาสที่เด็กจะได้รับอิทธิพลมา สังคมให้อิสระ และโอกาสแก่เด็ก ในขณะเดียวกัน สังคมก็จะกำหนดขอบเขตให้เด็กทำสิ่งที่สังคมต้องการด้วย โดยพัฒนาการทางด้านร่างกายเป็นตัวนำไปสู่พัฒนาการขั้นต่อไป สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคือ แรงขับภายในร่างกาย อิทธิพลจากวัฒนธรรม และความแตกต่างของแต่ละบุคคล

อีริกสัน แบ่งระยะพัฒนาการของเด็กออกเป็นขั้นต่างๆ 8 ขั้น โดยใช้อายุเป็นเกณฑ์ ซึ่งพัฒนาการแต่ละขั้นจะติดต่อกันสืบเนื่องกันตลอดเวลา ในที่นี้พัฒนาการของเด็กปฐมวัย อายุ 0 - 5 ปี จึงเกี่ยวข้องเพียง 3 ขั้น ดังนี้คือ

ขั้นที่ 1 ความรู้สึกไว้วางใจ หรือรู้สึกไม่ไว้วางใจ (Sense of Trust VS. Sense of Mistrust) (อายุ 0 - 2 ปี)

อีริกสัน เห็นว่าขั้นนี้เป็นพื้นฐานของการพัฒนาขั้นต่อไป โดยขึ้นอยู่กับพัฒนาการในระยะปีแรกของชีวิต เป็นระยะที่เด็กจะเกิดความรู้สึกไว้วางใจ หรือไม่ไว้วางใจ สิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่สุดของเด็กวัยนี้ คือ พ่อ แม่ และผู้เลี้ยงดู ลักษณะที่ปรากฏชัดเจนในเด็กเล็ก คือการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Ego Centric) สังเกตได้จากการเล่น หรือการหยอหยวมทุกอย่างเข้าหาตนเอง เด็กมักจะตามใจตนเองเป็นใหญ่ ซึ่งวิธีการที่เด็กจะตัดสินใจว่าโลกนี้ไว้วางใจได้หรือไม่ได้นั้น จะวัดได้จากการที่เขาได้รับความสุขสบายทางร่างกายมากน้อยเพียงไร และมีสิ่งที่ทำให้เขากลัวมากน้อยเพียงไร ดังนั้นลักษณะการเลี้ยงดูที่เด็กได้รับจึงเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากเด็กในวัยทารกนี้ยังไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เด็กต้องการความอบอุ่น ต้องการอาหารที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ และสม่ำเสมอ ต้องการความรัก ต้องการให้มีคนคอยปกป้อง ค้ำครอง ถ้าหากเด็กได้รับสิ่งเหล่านี้เพียงพอก็จะทำให้เด็กมีความมั่นใจ ไว้วางใจในสภาพแวดล้อมของตนเอง แต่ถ้าเด็กขาดสิ่งต่างๆ เหล่านี้ หรือไม่สม่ำเสมอก็จะทำให้เด็กรู้สึกหว่าเหว ไม่ไว้วางใจในสภาพแวดล้อมของตน จะแสดงออกด้วยการร้องกวน โยเย ไม่ดูดนม หรือไม่สบายบ่อยๆ เช่นท้องเสีย อาเจียน โดยไม่มีสาเหตุทางร่างกาย และจะมีผลทำให้เด็กเป็นคนขี้ระแวง ไม่วางใจผู้อื่น หรือเรียกร้องความสนใจจากผู้อื่นมากเกินไป ซึ่งหากเด็กรู้สึกไม่ไว้วางใจหรือยึดตนเองเป็นใหญ่ก็จะเป็นอุปสรรคในการขัดขวางพัฒนาการทางสังคม โดยจะทำให้เด็กไม่รู้จักการรับ และการให้ผู้อื่นบ้าง ซึ่งจะทำให้เข้าสังคมกับผู้อื่นไม่ได้

ขั้นที่ 2 ความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง หรือสงสัยไม่แน่ใจในความสามารถของตนเอง (Sense of Autonomy VS. Sense of Doubt and Shame) (อายุ 2 - 3 ปี)

ระยะนี้เป็นระยะที่เด็กพัฒนาบุคลิกภาพในเชิงความเป็นตัวของตัวเอง หรือความละอาย - ไม่แน่ใจ ในวัยนี้พัฒนาการทางร่างกายของเด็กจะถึงระยะที่เด็กสามารถควบคุมกล้ามเนื้อหูรูดของอวัยวะขับถ่ายได้ ซึ่งระยะนี้เด็กจะเกิดความรู้สึกว่า เขามีอิสระในการในการกระทำบางอย่าง

และเขาจะเกิดความตั้งใจที่จะทำพฤติกรรมบางอย่างให้เป็นไปตามที่เขาต้องการได้ ลักษณะเด่นของพฤติกรรมวัยนี้คือ การถือเอาไว้ และการปล่อยออกไป ซึ่งดูได้จากการกลั่น และการถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ เด็กวัยนี้ความจำ การรับรู้และสมองทำงานได้ดีขึ้น เด็กมีอิสระในการสำรวจสิ่งแวดล้อม ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ตนเป็นปัจจุบัน มีความแข็งแรงยิ่งขึ้น

สิ่งที่ควรเน้นคือการฝึกให้เด็ก รู้จักเรื่องเวลา และสถานที่ แต่หากเด็กได้รับการฝึกอย่างเข้มงวดเรื่องเวลาและสถานที่มากเกินไปก็จะทำให้เด็กเกิดความคับข้องใจ วิธีการที่เด็กจะลดความคับข้องใจของตนเองคือ การมีพฤติกรรมที่ถอยหลังไปสู่แบบเดิม เช่นทำตัวเหมือนทารก ไม่ยอมพูด หรือพูดไม่ชัด จู้จี้เรื่องอาหาร ไม่ยอมนอน หรือเป็นเด็กเจ้าอารมณ์ ซึ่งทำให้เกิดการสร้างบุคลิกภาพแบบยอมตาม ต้องคอยตามหลังผู้อื่นอยู่เรื่อยไปเพราะไม่แน่ใจในสิ่งที่ตนเองทำ แต่ถ้าเด็กได้รับการฝึกด้วยความรักความเข้าใจ เด็กจะเกิดความมั่นใจ รู้สึกมีอิสระที่สามารถควบคุมตนเองได้ และก่อให้เกิดบุคลิกภาพแบบเป็นตัวของตัวเอง

ขั้นที่ 3 การเป็นผู้นำริเริ่มหรือรู้สึกผิด (Sense of Initiative VS. Sense of Guilt)
(อายุ 3 - 5 ปี)

ในวัยนี้เด็กจะมีความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากสภาพแวดล้อมท้าทายให้เด็กพยายามทำงานเฉพาะอย่างให้สำเร็จด้วยตนเอง ซึ่งเด็กพยายามที่จะแสดงความสามารถใหม่ๆ ออกมา และแสดงออกมากที่สุดในที่สุดเท่าที่มี และถึงแม้จะทำไม่สำเร็จ ก็จะลืมความล้มเหลวได้อย่างรวดเร็วและตั้งต้นใหม่ ถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมที่ถูกต้อง ก็จะเป็นการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็ก แต่ในทางตรงกันข้ามหากเด็กถูกตำหนิตีเียนทุกครั้งทำงานไม่สำเร็จ ก็จะเกิดความรู้สึกผิด เด็กจะเลียนแบบและอยากทำสิ่งต่างๆ ให้ดีเท่ากับผู้ใหญ่ โดยพยายามที่จะทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง นอกจากนี้เด็กวัยนี้มีอารมณ์รุนแรง เอาแต่ใจตนเองเริ่มรู้จักอิจฉาน้อง หรือคนอื่นๆ ผู้ใหญ่จึงควรสอนและเป็นตัวอย่างในการแสดงออกของอารมณ์ และการหาทางออกด้วยพฤติกรรมที่เหมาะสมควรตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของเด็กตามสมควรเพื่อสร้างนิสัยสนใจ อยากรู้อยากเห็นให้กับเด็ก อันเป็นการส่งเสริมความคิดริเริ่ม เด็กที่ถูกผู้ใหญ่ลงโทษ หรือแสดงความไม่พอใจในความอยากรู้อยากเห็นของตน จะเข้าใจว่าตนเองมีความผิดก็จะไม่กล้าที่จะพูด ถาม กลายเป็นเด็กหงอยเหงาหรือมองโลกในแง่ร้าย

1.2.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของฮาวิกเฮอร์สท (Havighurst's Theory of Development)

แนวคิดทฤษฎีพัฒนาการของฮาวิกเฮอร์สท (Havighurst) ได้รับอิทธิพลแนวความคิดจาก อีริกสัน (Erikson) ซึ่งเน้นลักษณะของการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมแต่ละช่วงวัยของบุคคลในแต่ละช่วงวัยของชีวิตนั้น ถ้าสิ่งที่เด็กทำในชีวิตประจำวันได้ในสิ่งที่เด็กต้องทำในช่วงนั้นๆ เด็กจะรู้สึกว่าตนเองประสบความสำเร็จ แต่ถ้าบุคคลใดไม่ประสบผลสำเร็จในงานนั้น จะมีผลต่อการปรับตัวฮาวิกเฮอร์สท ได้แบ่งงานที่แสดงถึงพัฒนาการทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยออกเป็น 3 ประการ (พรรณี เจนจิต. 2538: 77 - 78) คือ

1. เด็กสามารถมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความจริงทางสังคมและทางกายภาพ ซึ่งหมายถึง การที่เด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว เช่น พ่อ แม่ โรงเรียน ครู และสิ่งต่างๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องกับตัว

2. เด็กสามารถที่จะเรียนรู้การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับ พี่น้อง และบุคคลอื่นๆ รวมทั้งชอบเลียนแบบบุคคลอื่น

3. เด็กสามารถที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ถูกกับสิ่งที่ผิดและเริ่มมีพัฒนาการทางจริยธรรม

1.2.3 ทฤษฎีพัฒนาการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคล

ซัลลิแวน (Sullivan) ได้กล่าวถึงพัฒนาการของมนุษย์ โดยแบ่งขั้นตอนพัฒนาการออกเป็น 6 ขั้น แต่ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะที่เกี่ยวกับเด็กปฐมวัยเท่านั้น ซึ่ง ซัลลิแวน ได้กล่าวว่า เด็กปฐมวัยเป็นระยะที่เด็กได้พัฒนาทักษะการเคลื่อนไหว และทักษะทางภาษา ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้อย่างอิสระกว้างขวางมากขึ้น เด็กเรียนรู้ทิศทางของวัฒนธรรมที่เขามีส่วนร่วมอยู่ เมื่อเขามีวุฒิภาวะพอที่จะใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสาร เขาก็จะเรียนรู้วิธีการที่จะปฏิบัติกับบุคคลอื่น เพื่อที่จะทำให้ตนเองรู้สึกมั่นคงปลอดภัย เด็กเริ่มรู้สึกถึงสิ่งที่ทำให้เขารู้สึกกังวลและสามารถขจัดความวิตกกังวลนั้นได้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536: 11; อ้างอิงจาก Sunlivan. 1966)

1.2.4 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

แบนดูรา (Bandura) (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. 2547: 50 - 51) กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์เกิดจากพฤติกรรมของบุคคลนั้น มีปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทฤษฎีนี้ เน้นบุคคลเกิดการเรียนรู้โดยการให้ตัวแบบ (Learning Through Modeling) โดยผู้เรียนจะทำการลอกเลียนแบบจากตัวแบบ การเรียนรู้ดังกล่าวนี้ เป็นกระบวนการ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ การสังเกต การตอบสนอง และปฏิภิริยาต่างๆ ของตัวแบบสภาพแวดล้อมของตัวแบบ ผลการกระทำ คำบอกเล่า และความน่าเชื่อถือของตัวแบบได้ ซึ่งกระบวนการต่างๆ ของการเลียนแบบของเด็กประกอบด้วย 4 กระบวนการ คือ

1. กระบวนการดึงดูดความสนใจ (Attention process) คือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เด็กสังเกตตัวแบบและตัวแบบนั้น ดึงดูดให้เด็กสนใจที่เลียนแบบควรเป็นพฤติกรรมง่ายๆ ไม่สลับซับซ้อนง่ายต่อการเอาใจใส่ของเด็กที่เกิดการเลียนแบบและเกิดการเรียนรู้

2. กระบวนการคงไว้ (Retention Process) คือ กระบวนการบันทึกที่รหัสเป็นความจำ การที่เด็กจะต้องมีความแม่นยำ ในการบันทึกสิ่งที่ได้เห็นหรือได้ยินเก็บเป็นความจำ ทั้งนี้เด็กดึงข้อมูลที่ได้จากตัวแบบออกมาใช้กระทำตามโอกาสที่เหมาะสม เด็กที่มีอายุมากกว่าจะเรียนรู้จากการสังเกตการกระทำที่ฉลาดของบุคคลอื่นๆ ได้มากกว่า โดยประมวลไว้ในลักษณะของภาพพจน์ (Imaginal coding) และในลักษณะของภาษา (Verbal Coding) และเด็กโตขึ้นนำประสบการณ์ และ

สัญลักษณ์ต่างๆ มาเชื่อมโยงและต่อมาจะใช้การเรียนรู้ มีเทคนิคที่นำมาช่วยเหลือความจำ คือ การท่องจำ การทบทวน หรือการฝึกหัดคิด และการรวบรวมสิ่งที่เกี่ยวข้องกันในเหตุการณ์ ซึ่งจะช่วยให้เขาได้เก็บสะสมความรู้ไว้ในระดับ ซึ่งสามารถนำมาใช้ได้เมื่อต้องการ

3. กระบวนการแสดงออก (Motor Reproduction process) คือ การแสดงผลการเรียนรู้ด้วยการกระทำ คือการที่เด็กมีผลสำเร็จ ในการเรียนรู้จากตัวแบบต่างๆ เพื่อให้เกิดความแม่นยำ เด็กจะต้องแสดงพฤติกรรมที่ได้จากการเรียนรู้ด้วยการเคลื่อนไหวออกมา เป็นการกระทำออกมาในรูปของการใช้กล้ามเนื้อ ความรู้สึกด้วยการกระทำครั้งแรกไม่สมบูรณ์ ดังนั้น เด็กจำเป็นจะต้องลองทำหลายๆ ครั้ง เพื่อให้ได้ลักษณะพฤติกรรมที่ต้องการ เพื่อนำมาแก้ไขพฤติกรรมที่ยังไม่เข้ารูปเข้ารอย สิ่งนี้จะทำให้เกิดพัฒนาการ ในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เด็กที่มีอายุมากกว่าจะมีกล้ามเนื้อที่แข็งแรงและสามารถควบคุมได้ดีกว่าเด็กที่มีอายุน้อย

4. กระบวนการจูงใจ (Motivational Process) คือ กระบวนการเสริมแรงให้กับเด็ก เพื่อแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบได้ถูกต้อง โดยเด็กเกิดการเรียนรู้จากการเลียนแบบ ตัวแบบที่จะมาจากบุคคลที่มีชื่อเสียงมากกว่าบุคคลที่ไม่มีชื่อเสียง จากการเลียนแบบ ตัวแบบที่มาจากบุคคลที่เป็นเพศเดียวกันกับเด็กมากกว่า จะเป็นเพศตรงข้ามกัน จากการเลียนแบบ ตัวแบบที่เป็นรางวัล เช่น เงินทอง ชื่อเสียง สถานภาพทางเศรษฐกิจสูง จากพฤติกรรมของบุคคลที่ถูกลงโทษ มีแนวโน้มที่จะไม่นำมาเลียนแบบ และจากการที่เด็กได้รับอิทธิพลจากตัวแบบ ที่มีความคล้ายคลึงกันกับเด็ก ได้แก่ อายุ หรือสถานภาพทางสังคม

จากทฤษฎีข้างต้น สรุปได้ว่าพัฒนาการต่างๆ ทางสังคมของเด็กปฐมวัยนั้นจะมีการพัฒนาตามลำดับอายุ และสืบเนื่องกันตลอดเวลา หากพัฒนาการใดไม่ได้รับการตอบสนองหรือปฏิบัติไม่สำเร็จก็จะมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กในอนาคต นอกจากนี้การแสดงออกของพฤติกรรมเกิดจากการที่เด็กเรียนรู้ สังเกตพฤติกรรม การลอกเลียนแบบจากบุคคลรอบข้าง เช่น พ่อ แม่ และครู และสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก

1.3 ความหมายพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

เพจ โทมัส; และ มาร์แชล (อริสา โสคำภา. 2551: 11; อ้างอิงจาก Page, Thomas; & Marshall. 1977. *International Dictionary of Education*. p.314) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมว่า เป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก เนื่องจากได้รับอิทธิพลของกลุ่มบุคคลอื่น โดยได้รับการควบคุมทางสังคม หรือเป็นพฤติกรรมที่แสดงออก เพื่อที่จะมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2535: 24) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่จะให้เด็กปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีเพียงใดนั้น มี 3 ประการ ดังนี้

1. ลักษณะพฤติกรรมที่เหมาะสม เด็กจะเข้ากับสังคมได้ดีต้องประพฤติตามแนวที่สังคมยอมรับ และนิยมชมชอบ ซึ่งสังคมแต่ละสังคมย่อมมีมาตรฐานของตนเอง เด็กจะต้องเข้าใจมาตรฐานและปฏิบัติให้เหมาะสม

2. บทบาททางสังคม หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมที่ยึดถือปฏิบัติเป็นธรรมเนียมของสังคม ซึ่งแต่ละสังคมไม่เหมือนกัน บทบาททางสังคมดังกล่าวได้แก่บทบาทของพ่อแม่ของเด็กของครู ถ้าเด็กไม่เข้าใจและไม่สามารถปฏิบัติตามบทบาทที่สังคมกำหนดเด็กคนนั้นจะมีปัญหาในการปรับตัว และอยู่ในสังคมอย่างไม่มีความสุข

3. เจตคติต่อสังคม หมายถึง ความรู้สึกของเด็กที่มีต่อสังคม เด็กจะต้องรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีหน้าที่ต้องให้ความร่วมมือและมีความรู้สึกพอใจในสังคมของตนเด็กจึงจะมีความสุข

รวีวรรณ แสงฉาย (2533: 363) ได้ให้ความหมายพฤติกรรมชอบสังคม หมายถึง พฤติกรรมทางสังคมในบวกที่ส่งเสริมให้ความร่วมมือหรือเอื้อเพื่อต่อกรกระทำกิจกรรมต่างๆ ที่สังคมจัดขึ้นหรือสังคมได้รับรู้เมื่อเด็กทำพฤติกรรมเหล่านี้ไปแล้วจะสร้างความพอใจเป็นที่นิยมชมชอบแก่ตนเอง และผู้อื่น

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2544ข: 273) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมไว้ว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงควมมีมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กให้เข้ากับบุคคลวัยต่างๆ ในสังคมที่เด็กเป็นสมาชิกอยู่

สรุปได้ว่า พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแต่ละคนแสดงออกมา เช่น การแบ่งปัน ความร่วมมือ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแบ่งปัน มีวินัยในตนเอง เชื้อมั่นในตนเอง มีมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในสังคม และสิ่งแวดล้อม โดยเด็กสังเกตและทำการปรับตัวของตัวเอง เพื่อสร้างความพอใจให้เป็นที่ชื่นชอบ และเข้ากับบุคคลรอบข้างได้

1.4 ความต้องการทางสังคมของเด็กปฐมวัย

พรรณิ ชูทัย เจนจิต (2537: 157 - 158) กล่าวว่า เด็กในช่วงอายุนี้เรียนรู้ที่จะติดต่อสมาคมกับคนอื่น ๆ โดยกับเพื่อนวัยเดียวกัน เด็กเริ่มที่จะเรียนรู้ปรับตัวเข้ากับเพื่อน ลักษณะความต้องการทางสังคมของเด็กปฐมวัยมีดังนี้

1. เด็กเริ่มมีความต้องการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนในวัยเดียวกัน และมีเพื่อน 1 - 2 คนและเป็นเพศเดียวกัน
2. มีความต้องการที่จะเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่มเล็ก และเป็นกลุ่มย่อยๆ การเล่นเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างเล่น แม้ว่าจะอยู่ในกลุ่มเดียวกัน
3. มีการทะเลาะเบาะแว้งกันบ่อยๆ แต่ในช่วงระยะเวลาสั้นๆ เด็กมักลืมง่าย
4. เด็กมีความต้องการที่จะแสดงออกจะสนุกสนานกับการเล่นละคร ซึ่งอาจแต่งขึ้นเองหรือ เลียนแบบรายการโทรทัศน์

5. เด็กชายและเด็กหญิงมีความสนใจคล้ายกัน และยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาททางเพศ

6. เด็กต้องการเป็นที่ยอมรับของผู้ใหญ่กับกลุ่มเพื่อนต่างจากวัยทารกซึ่งกลัวคนแปลกหน้า

พัชรี สวนแก้ว (2545: 63 - 64) กล่าวถึง ความต้องการทางสังคมแม้บุคคลจะมีความต้องการโดยพื้นฐานในลักษณะเดียวกัน แต่เด็กปฐมวัยจะมีความต้องการที่แตกต่างไปจากบุคคลวัยอื่น ซึ่งอาจแบ่งความต้องการของเด็กปฐมวัยออกเป็น

1. ความต้องการพื้นฐานทางกาย เพื่อให้ดำรงอยู่ได้แก่ ปัจจัยด้านโภชนาการสาธารณสุขที่อยู่อาศัย เด็กที่กำลังเติบโตต้องการโอกาสที่จะได้ออกกำลังกาย การพักผ่อน การได้รับการเลี้ยงดูและดูแลทางร่างกาย

2. ความต้องการความอิสระ เด็กปฐมวัยจะมีความต้องการความอิสระ ที่จะเริ่มต้นกระทำบางอย่าง มีการวางแผน และการเข้าสู่สังคมในสภาพแวดล้อมนั้น เช่น การสำรวจและจับต้องสิ่งรอบๆ ตัว ตลอดจนค้นหาสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง

3. ความต้องการผลสัมฤทธิ์เด็กปฐมวัยเมื่อทำอะไรแล้ว มีความต้องการที่จะประสบผลสำเร็จ และหลีกเลี่ยงจากความล้มเหลว

4. ความต้องการประสบการณ์ที่ทำหาย เด็กปฐมวัยต้องการที่จะเผชิญสิ่งที่ทำหายเพื่อเรียนรู้สิ่งต่างๆ

5. ความต้องการมีเพื่อน เด็กส่วนใหญ่ชอบอยู่ใกล้ชิดกับผู้อื่น เด็กจะรู้สึกพอใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ตลอดจนได้ร่วมงานอยู่ร่วมกับผู้อื่น

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2550: 99 - 100) กล่าวถึงความต้องการทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. การได้รับความรัก และการยอมรับจากพ่อ แม่ พี่เลี้ยง ผู้ใหญ่ และเพื่อนในวัยเดียวกัน

2. การเล่น และทำกิจกรรมอื่นๆ ร่วมกับผู้อื่น เด็กชอบเล่นเป็นกลุ่มมากกว่าเล่นคนเดียว

3. การได้ปฏิบัติตนเป็นผู้นำ และผู้ตาม

4. การได้รับการยกย่องเป็นคนดีของกลุ่ม มีคุณธรรม จริยธรรม เช่นช่วยเหลือและแบ่งปัน รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

5. การได้รับความชื่นชมปฏิบัติตนตามมารยาทของวัฒนธรรมไทย เช่นรู้จักไหว้ ใช้คำพูด ขอบคุณคะ ขอบคุณครับ และขอโทษ

สรุป ความต้องการทางสังคมของเด็กปฐมวัย คือ การที่เด็กต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโดยการมีกลุ่มเพื่อน การได้รับความรัก การยอมรับจากผู้อื่นใกล้ขีด ต้องการความเป็นอิสระในการทำกิจกรรม ต้องการได้รับคำยกย่อง ชมเชยจากการปฏิบัติตน และการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

1.5 ลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2537: 504 - 509) กล่าวถึงลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้

ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 4 ขวบ จะสนใจเด็กที่อยู่ในวัยเดียวกันและชอบเล่นเป็นกลุ่มมากขึ้น ชอบเล่นกับเพื่อนต่างเพศ เด็กผู้ชายส่วนมากมักจะชอบเล่นกับเพศเดียวกันมากกว่าเด็กผู้หญิง เด็กวัยนี้จะสนุกสนานกับการเล่นละครหรือการเล่นบทบาทสมมติ เวลาเล่นด้วยมักจะให้ความร่วมมือกันมากขึ้นและเริ่มต้นที่จะใช้การพูดมากกว่าการชกต่อยเมื่อเกิดขัดแย้งกัน เด็กวัยนี้ก็สามารถที่จะให้ความร่วมมือเป็นมิตร และเกิดความสบายใจที่จะทำงานด้วยกัน เด็กวัย 4 ขวบส่วนใหญ่สามารถที่จะยอมรับในการรอคอยการผลัดเปลี่ยน การแข่งขันและการยอมรับกฎเกณฑ์ แต่ผู้ใหญ่ก็ยังคงต้องคอยตักเตือนอยู่เสมอด้วย

ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 5 ขวบ เด็กในวัยนี้ มักจะมีความเป็นมิตรให้ความร่วมมือและชอบกระทำการสิ่งต่างๆ ให้ผู้อื่นพอใจ เริ่มที่จะชอบการมีเพื่อนฝูงเป็นกลุ่มเด็กประมาณ 2 - 5 คน และชอบมีเพื่อนสนิท เด็กวัยนี้ชอบสนุกสนานกับการแสดงบทบาทสมมุติการแสดงละคร การแสดงความขัดแย้งในกลุ่มลดน้อยลง เด็กในวัยนี้เริ่มที่จะสนใจสิ่งต่างๆ และสนใจผู้อื่นมากกว่าที่จะสนใจตนเอง นั่นคือ เด็กเริ่มลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กวัยนี้เป็นวัยที่ยอมรับกฎเกณฑ์ของกลุ่ม ซึ่งขณะเดียวกันก็จัดได้ว่า เป็นช่วงวิกฤตของเด็กบางคนที่อยู่ในกลุ่ม และไม่ยอมรับกฎเกณฑ์ของกลุ่ม

ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 6 ขวบ เด็กวัยนี้เริ่มที่จะมีการแลกเปลี่ยนของเล่นและร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ การเข้าเล่นร่วมกับเพื่อนในระยะนี้ มักจะเล่นกับเพศเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตาม เด็กก็ยังจัดได้ว่าเป็นวัยที่ยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเขามักสนใจเกี่ยวกับตนเองและสิ่งที่ผู้อื่นทำกับเขา กิจกรรมกลุ่มได้รับความนิยมอย่างมากสำหรับเด็กวัยนี้ เด็กมักจะต้องการได้รับการยอมรับจากเพื่อนและมักแบ่งปันสิ่งของให้กับเพื่อน เมื่อต้องการให้เพื่อนยอมรับตนเอง

พิวาเจท์ (Piaget) (พัชรี สวนแก้ว. 2545: 11 - 12) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในแต่ละวัยจะแตกต่างกันดังนี้

1. อายุ 2 - 3 ปี เด็กมักจะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ชอบอยู่กับเพื่อนแต่ต่างคนต่างเล่น
2. อายุ 3 - 4 ปี ไม่เล่นด้วยกัน และไม่แบ่งปันสิ่งของให้แก่กัน
3. อายุ 5 - 6 ปี เด็กจะเข้าอยู่ในหมู่เพื่อนๆ บ้าง และแยกเล่นคนเดียวบ้าง เด็กจะเข้าสังคมได้ดีขึ้น ชอบอยู่กับเพื่อน เล่นด้วยกัน ช่วยเหลือและแบ่งปันสิ่งให้แก่กัน แต่ก็ยังมีการแย่งกันและทะเลาะกันบ้าง

สิริมา วิทยุโณนันทพงษ์ (2550: 91 - 92) กล่าวถึง ลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

เด็กวัย 4 - 5 ปี

เริ่มมีการช่วยเหลือตนเองได้ แต่งตัวได้รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง โดยไม่หกละอะเทอะ รู้จักทำความสะอาดหลังจากเข้าห้องน้ำห้องส้วม เริ่มมีการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และการมีคุณธรรม จริยธรรม เล่นร่วมกับผู้อื่นได้ รู้จักการให้อภัยและการขอโทษ เริ่มช่วยเหลือผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎ กติกาที่ตกลงร่วมกัน มีความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย เริ่มรู้จักการเป็นผู้นำ ผู้ตาม มีมารยาทในการอยู่ร่วมกัน เริ่มมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม รู้จักแสดงความเคารพ ทั้งขณะถูกที่ รักษาสิ่งของที่ใช้ร่วมกัน

เด็กวัย 5 - 6 ปี

เริ่มมีการช่วยเหลือตนเอง เลือกเครื่องแต่งกายของตนเองได้และแต่งตัวเองได้ ใช้เครื่องมือเครื่องใช้ในการรับประทานอาหารได้ ทำความสะอาดร่างกายได้ เริ่มมีการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และการมีคุณธรรมจริยธรรม เลือกเพื่อนของตนเองได้ช่วยเหลือผู้อื่นได้ รู้จักการให้และการรับ ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ เป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี มีมารยาทในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เล่นและทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อยได้ เริ่มมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม แสดงความเคารพได้เหมาะสมกับโอกาส ทั้งขณะให้ถูกที่ ช่วยดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมรอบตัว

จากรูปแบบพฤติกรรมข้างต้นแสดงให้เห็นว่าลักษณะพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกมานั้นจะขึ้นอยู่กับอายุ เด็กอายุ 4 - 5 ขวบ เด็กจะสนใจเด็กวัยเดียวกัน มีการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และเริ่มรู้จักการมีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักการให้อภัยและการขอโทษ รู้จักการช่วยเหลือผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎ กติกาที่ตกลงร่วมกัน มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย เด็กอายุ 5 - 6 ปี มีความเป็นมิตรให้ความร่วมมือและชอบกระทำการต่างๆ ให้ผู้อื่นพอใจ รู้จักการให้และการรับ ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ

เฮอร์ล็อกค์ (Hurlock. 1978: 238 - 239) ได้แบ่งรูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยออกเป็น 2 รูปแบบ คือพฤติกรรมมีสังคม และพฤติกรรมไม่มีสังคม ดังนี้

1. รูปแบบพฤติกรรมที่เข้าสังคม (Social Behavior Patterns) หมายถึงพฤติกรรมที่เด็กได้แสดงออกไปนั้น สร้างความพึงพอใจเป็นที่นิยมชมชอบต่อตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วยรูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยออกเป็น 11 รูปแบบดังนี้

1.1 การร่วมมือ เด็กเล็กมากๆ มักยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง และชอบทะเลาะกับเพื่อนและยังมีการเรียนรู้ที่จะเล่นหรือทำงานร่วมกับผู้อื่นน้อย จากนั้นเมื่อเด็กอายุย่างเข้าปีที่ 4 ปี เด็กจะเริ่มมีการเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นมากขึ้น และเด็กจะเรียนรู้ที่จะให้ความร่วมมือที่จะทำกิจกรรมมากขึ้น

1.2 การแข่งขัน เป็นความต้องการที่เด็กต้องการที่จะเก่งเหมือนคนอื่น มักจะแสดงออกเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของต่างๆ และทะเลาะกันต่อหน้าคนอื่น

1.3 ความมีเมตตา โดยแสดงให้เห็นถึงความต้องการในการช่วยเหลือ แบ่งปัน ให้กับผู้อื่น ความเห็นแก่ตัวลดลง และเด็กจะเรียนรู้ถึงความมีเมตตาซึ่งนำไปสู่การยอมรับของสังคม

1.4 ความต้องการเป็นที่ยอมรับจากสังคม เมื่อเด็กได้รับการยอมรับทางสังคม จะทำให้เด็กมีพฤติกรรมตามความคาดหวังของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความต้องการเป็นที่ยอมรับของผู้ใหญ่ ซึ่งจะเกิดก่อนความต้องการความต้องการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนๆ

1.5 การยอมรับ เด็กเรียนรู้วิธีการที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่ม โดยการเลียนแบบ หรือปรับพฤติกรรมให้แตกต่างจากกลุ่มน้อยที่สุด

1.6 ความเห็นอกเห็นใจ เด็กจะแสดงออกโดยการปลอบโยนหรือช่วยเหลือเมื่อเห็นผู้อื่นเป็นทุกข์ เด็กจะแสดงความเห็นอกเห็นใจได้เมื่อเด็กอยู่เห็นในเหตุการณ์ที่คนได้รับความทุกข์ โดยเด็ก จะเข้าไปช่วยเหลือ หรือปลอบโยน

1.7 ความรู้สึกร่วมกับผู้อื่น คือ ความสามารถที่เด็กเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของผู้อื่น หรือการมีประสบการณ์ร่วมกัน ซึ่งเด็กจะพัฒนาความสามารถนี้ได้ก็ต่อเมื่อเกิดความเข้าใจในการแสดงออกทาง สีหน้า และคำพูดของผู้อื่น

1.8 การพึ่งคนอื่น เด็กจะแสดงพฤติกรรมนี้เพื่อเป็นที่รักของเพื่อนฝูง ความรัก และการยอมรับจากผู้อื่นซึ่งเป็นการกระตุ้นให้เด็กมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ

1.9 การมีมนุษยสัมพันธ์ ความเป็นเพื่อน เด็กจะแสดงออกในความเป็นเพื่อนด้วยการ เล่น การพูดคุยและการแสดงความรักใคร่ต่อผู้อื่น โดยการยิ้ม การยกยอ การพูดเชื้อเชิญ

1.10 ความไม่เห็นแก่ตัว ได้แก่ การที่เด็กแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อน ให้ความช่วยเหลือเพื่อน นอกจากนี้เด็กที่เคยฝึกการแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่นจะเข้าใจคนอื่น ไม่หวังของ และช่วยเหลือผู้อื่น

1.11 การลอกเลียนแบบ ได้แก่ การที่เด็กเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลอื่นที่เขาเห็นว่าอาจจะเลียนแบบในขณะที่เล่นเป็นกลุ่มได้

1.12 พฤติกรรมผูกพัน เด็กเล็กเหมือนกับเด็กวัยทารก ซึ่งเป็นวันที่ต้องการความรัก ความอบอุ่น ใกล้ชิด เด็กจะค่อยๆ ซึมซับ ความผูกพันกับพฤติกรรม และเรียนรู้ถึงความรักของบุคคลรอบข้าง

2. รูปแบบพฤติกรรมไม่มีสังคม (Unsocial Behavior Patterns) หมายถึง พฤติกรรมที่เมื่อเด็กทำไปแล้วสร้างความเดือดร้อนและความไม่พอใจให้แก่ตนเองและผู้อื่น ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมดังต่อไปนี้

2.1 พฤติกรรมปฏิเสธ เด็กจะแสดงคำพูด อารมณ์และท่าทางวาจาในการปฏิเสธ ไม่ให้ความช่วยเหลือหรือยอมรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น

2.2 ความก้าวร้าว เป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อความไม่สมหวัง เด็กจะแสดงออกมาเป็นคำพูดมากกว่าการใช้กำลังต่อสู้กัน ชอบเรียกร้องความสนใจจากผู้อื่น

2.3 การทะเลาะวิวาท เกิดขึ้นได้เพราะเด็กยังขาดประสบการณ์ในการเล่นกับเพื่อนมักแย่งของเล่นและเมื่อเติบโตขึ้นจะรู้จักปรับตัวในสังคมดีขึ้น

- 2.4 การล้อเลียน ชมชู้ ชอบรังแกหรือล้อเลียนให้ผู้อื่นโมโห อับอาย
- 2.5 การวางอำนาจ ใช้อำนาจเหนือผู้อื่น โดยชอบทำตัวเป็นนายพูดชมชู้ผู้อื่น
- 2.6 การยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กมีแนวโน้มที่จะคิดและพูดเกี่ยวกับเรื่องของตัวเอง
- 2.7 ความอคติ ลำเอียงเป็นความผิดของเด็กที่แสดงออกมาเมื่อเด็กรู้สึกกว่าตนเอง

ดีกว่า

- 2.8 การแบ่งแยกเพศตรงข้ามเด็กชายจะหลีกเลี่ยงการเข้ากลุ่มหรือเล่นร่วมกับ

เด็กหญิง

รวีวรรณ แสงฉาย (2533: 363 - 364) พฤติกรรมชอบสังคม (Pro social Behavior) ได้แก่ พฤติกรรมทางสังคมในทางบวกที่ส่งเสริมให้ความร่วมมือหรือเอื้อเพื่อต่อกรกระทำกิจกรรมต่างๆ ที่สังคมจัดขึ้น หรือสังคมได้รับอยู่ เมื่อเด็กทำพฤติกรรมเหล่านี้ไปแล้ว จะสร้างความพอใจเป็นที่นิยมชมชอบแก่ตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วยพฤติกรรมต่างๆ ดังนี้

1. การเลียนแบบพฤติกรรม (Imitation) เด็กจะเลียนแบบเจตคติและพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคลที่เขานับถือและอยากจะเป็นเช่นนั้นบ้าง

2. การแข่งขัน (rivalry) ความต้องการที่จะเด่นหรือดีกว่าเด็กคนอื่นๆ จะปรากฏให้เห็นเมื่ออายุประมาณ 4 ปี โดยจะเริ่มให้เห็นจากการต้องการเด่นหรือดีกว่าในการเล่นเมื่อเด็กอยู่ในบ้านก่อนแล้ว จึงขยายออกมานอกบ้าน

3. ความร่วมมือ (Cooperative) เมื่อปลายอายุ 3 ปี การเล่นชนิดที่ต้องอาศัยความร่วมมือของกลุ่มเริ่มพัฒนาและเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทำให้เด็กมีโอกาสได้ฝึกฝนทักษะในการเข้าสังคมจากการเล่น เป็นกลุ่ม

4. ความเห็นอกเห็นใจ (Sympathy) เนื่องจากความเห็นอกเห็นใจนี้ต้องการความเข้าใจในความรู้สึกของผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจจึงมีโอกาสเกิดขึ้นได้เป็นครั้งคราวเมื่อเด็กอายุ 3 ปี และหากเด็กได้เล่นกับเด็กอื่นมากเท่าใด โอกาสที่เด็กจะรู้สึกเห็นอกเห็นใจจะค่อยๆ เกิดขึ้น

5. ความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (Empathy) เด็กจะต้องมีความสามารถที่จะสมมติตนเองเมื่ออยู่ในเหตุการณ์นั้น ความรู้สึกนี้จะต้องอาศัยจินตนาการ ความเข้าใจความรู้สึกนี้เด็กก่อนวัยเรียนน้อยคนที่จะรู้สึก

6. การยอมรับจากสังคม (Desire for Social Approval) เด็กก่อนวัยเรียนต้องการ การยอมรับจากเพื่อนที่ใกล้ชิดกันมากกว่าผู้ใหญ่ เด็กวัยนี้พบว่าคนชนและพฤติกรรมที่ก่อกวน จะเป็นที่ยอมรับของเพื่อน

7. การแบ่งปัน (Generosity) เด็กก่อนวัยเรียนจะทราบได้จากประสบการณ์ว่าการที่จะได้รับการยอมรับจากสังคมก็คือการแบ่งปันสิ่งของที่ตนมีอยู่ โดยเฉพาะของเล่นให้แก่เพื่อน ซึ่งการแบ่งปันนี้จะค่อยๆ มาแทนที่ความเห็นแก่ตัว หรือเห็นตนเองเป็นศูนย์กลาง

8. พฤติกรรมการอยู่ใกล้ชิดกัน (Attachment) เด็กจะได้รับประสบการณ์จากวัยทารก และวัยเด็กว่าความพึงพอใจนั้น มาจากความอบอุ่นและความใกล้ชิดที่แต่ละคนให้ซึ่งกันและกัน ความใกล้ชิดกันดังกล่าวจะขยายจากบ้านมายังโรงเรียน ครู เพื่อน และสิ่งของอื่นที่เด็กพอใจ

เบญญา แสงมลิ (2545: 98 - 100) ได้จำแนกลักษณะพัฒนาการทางสังคมดังต่อไปนี้

1. การช่วยเหลือตนเอง คือ การรู้จักทำสิ่งต่างๆ ให้กับตนเอง เช่น การใส่รองเท้าเอง ตัดกระดุมเอง สังเกตได้จาก การแต่งตัว การรับประทานอาหาร การเข้าห้องน้ำห้องส้วม การใช้เครื่องมือต่างๆ การทำงานและการเล่น

2. การเข้าหมู่พวก คือ การเข้ากับเพื่อนฝูงและสังคมรอบๆ ตัวเด็ก สังเกตได้จากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อน การเล่นกันกับเพื่อน หน้าที่ทางที่แสดงออกมาให้สังเกตได้ การแสดงกิริยาท่าทางต่อเพื่อน การสนทนาโต้ตอบต่อเพื่อน

3. การเป็นผู้นำและผู้ตาม คือ การแสดงตัว แสดงความคิดเห็นหรือแสดงกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วมีผู้ปฏิบัติตาม สังเกตได้จาก บุคลิกภาพของเด็ก ความรับผิดชอบของเด็ก การยอมรับของเพื่อน การทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดี การจูงใจชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม

4. ความเอื้อเฟื้อ คือ การรู้จักแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อนฝูงหรือการมีน้ำใจ ช่วยเหลือเพื่อนฝูง สังเกตได้จาก การพบเพื่อน การเล่นกับเพื่อน การทำงานกับเพื่อน การยอมรับของเพื่อน การปฏิบัติ ต่อเพื่อน

5. การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ คือ การรู้จักใช้สังคม ทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่เพื่อนฝูงและคณะ สังเกตได้จาก การรับใช้ครู ผู้ใหญ่ การรับใช้สังคม เพื่อนฝูง การแสดงน้ำใจในการช่วยเหลือผู้อื่น ไม่ทำลายทรัพย์สินธรรมชาติต่างๆ ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน การเสนอตัวให้ความช่วยเหลือผู้อื่น

6. ความร่วมมือ คือ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ กับเพื่อน กับครูกับโรงเรียน สังเกตได้จากขณะทำงานร่วมกับเพื่อน ขณะเล่นร่วมกับเพื่อน การปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน ผลงานของเด็ก ปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่

7. ความรับผิดชอบ คือ การมุ่งมั่นในการที่จะทำงานหรือสิ่งที่รับมอบหมายให้สำเร็จ มีความห่วงใย เอาใจใส่ เป็นธุระกับงานนั้นๆ สังเกตได้จาก การเก็บรักษาสิ่งของหลังจากการเล่นและทำงาน ลักษณะท่าทีที่รับมอบหมายงาน ลักษณะท่าทีในการทำงาน ความสำเร็จของงานที่ทำ ความอดทน มีระเบียบวินัย

8. มารยาท ความประพฤติที่ดีงาม ซึ่งแสดงและปฏิบัติได้ถูกต้องตามวัฒนธรรมไทย และเหมาะสมกับบุคคล สังเกตได้จาก การสนทนาโต้ตอบ การปฏิบัติต่อเพื่อน ผู้ใหญ่ ผู้ที่ต่ำกว่า การปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชาติไทย

สรุปได้ว่าพฤติกรรมชอบสังคมเป็นพฤติกรรมทางบวกซึ่งเด็กเรียนรู้ที่จะทำกิจกรรมกับเพื่อน เพื่อแสดงพฤติกรรมที่สร้างความพึงพอใจให้ผู้อื่นยอมรับ ซึ่งรูปแบบของพฤติกรรมที่แสดงออกมา เช่น การแบ่งปัน ความร่วมมือ การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การแข่งขัน ความเชื่อมั่นในตนเอง ความมีเมตตา การยอมรับจากสังคม เป็นต้น สำหรับเด็กที่แสดงพฤติกรรมที่เป็นพฤติกรรมทางลบ เช่น ความก้าวร้าว การใช้อำนาจเหนือผู้อื่น ความเห็นแก่ตัว การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางออกมานั้น จะนำไปสู่ปัญหาต่างๆ ในสังคมในอนาคต

การแบ่งปัน

สเตาบี (Staub. 1971: 805 - 816) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการแบ่งปันพบว่า เด็กปฐมวัยเพศหญิงจะตอบสนองการขอร้องของเพื่อนมากกว่าเพศชาย และเด็กชายจะแสดงพฤติกรรมแบ่งปันมากกว่าเพศหญิง

เฮอร์ล็อกค์ (Hurlock. 1980: 126) กล่าวว่า จากประสบการณ์การอยู่ร่วมกับผู้อื่น ทำให้เด็กเล็กค้นพบว่า วิธีที่เขาจะได้รับการยอมรับจากสังคมได้คือ การที่เด็กจะต้องแบ่งปันสิ่งที่มีให้กับผู้อื่นโดยเฉพาะของเล่น ซึ่งจะทำให้เด็กคลายความเห็นแก่ตัวออกไป ในทำนองเดียวกัน จากงานวิจัยของ เบิร์ช; และบิลล์แมน (Birch; & Billman. 1986: 387 - 395) แสดงให้เห็นว่า เด็กจะแสดงพฤติกรรมแบ่งปันให้เพื่อนที่คุ้นเคยมากกว่าคนที่คุ้นเคยน้อยกว่า

ครอกและลามม์ (ปีทมา ศุภกานีต. 2545: 13; อ้างอิงจาก Krogh; & Lamme. 1983. *Children Education*. P.183 - 192) ได้กล่าวถึงทฤษฎีของตามอนและแซลแมนไว้ว่า การแบ่งปันและการให้ของเด็กอายุ 4 - 6 ปี จะยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและยึดเป็นรูปธรรม เด็กจะมีความรักและหวงแหนสิ่งของที่เป็นของกิน ของใช้ ของเล่น และมักชอบสิ่งของอย่างเดียวกัน ดังนั้น สิ่งของที่เด็กจะแบ่งปันให้เพื่อนจึงเป็นสิ่งที่ไม่ชอบ

ภรณ์ี คุรุรัตน์ (2533: 7) ได้จำแนกพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในช่วงอายุระหว่าง 3 - 6 ปี ไว้ดังนี้

อายุ 3 ปี พฤติกรรมของเด็กมีลักษณะสนุกที่ได้เล่นกับเด็กคนอื่นต้องการมีเพื่อน ต้องการความรัก และการยอมรับจากผู้ใหญ่ มีความเป็นอิสระในการเล่น

อายุ 4 ปี พฤติกรรมจะมีลักษณะชอบเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่ม และกลุ่มที่เล่นนั้นก็ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่เขาสนใจ เริ่มคบกับเพื่อนบางคนที่ถูกใจ การเล่นจะเล่นเป็นแบบสมมติและใช้จินตนาการที่มีความหมายมากขึ้นเรื่อยๆ มีความกังวลห่วงใยต่อเด็กที่อ่อนแอกว่า ไม่มีความแน่นอนในการรอคอย ต้องการให้ผู้ใหญ่ปลอบโยนในบางครั้ง

อายุ 5 ปี จะมีความพอใจที่จะเล่นคนเดียวเป็นเวลานานๆ ชอบเล่นกับเพื่อนชอบแข่งขันและมีการร่วมทีมกันในการแข่งขันต้องให้ผู้ใหญ่ตัดสินบางครั้งไม่พอใจเมื่อเห็นเด็กที่โตกว่าเล่นรุนแรง

อายุ 6 ปี พฤติกรรมมีลักษณะเริ่มห่างจากผู้ใหญ่ แต่ต้องการความช่วยเหลือและต้องเรียกร้องคำชมเชย มักทะเลาะกับเพื่อน แต่ต้องการเพื่อนเล่น อาจจะรักเพื่อนบางคนเป็นพิเศษ ชอบหวงของเล่น

ความร่วมมือ

มุสเซน; และคนอื่นๆ (Mussen; & other. 1996: 358) ได้กล่าวว่า การร่วมมือ ในการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม หมายถึง การทำกิจกรรมร่วมกันของคน 2 คน หรือมากกว่าเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน เช่น ในการเล่นเกม การเล่นกีฬา เด็กจะเรียนรู้การเล่น และการทำงาน

ร่วมกันกับเพื่อนคนอื่น เมื่ออายุเข้า 4 ปี และจะเล่น หรือทำงานร่วมกับเพื่อนได้เป็นเวลานานขึ้นทีละน้อย ถ้าเด็กยังมีโอกาส ในการเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนมากเท่าใด เด็กก็จะเรียนรู้ที่จะให้ความร่วมมือ ในการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มกับเพื่อน ได้มากขึ้นเท่านั้น

คอร์ลิน; และเอชเมอร์ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2528: 228; อ้างอิงจาก Collins; & Ashmors. 1970) อธิบายว่า การร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม หมายถึงการที่บุคคล 2 คน มีจุดมุ่งหมายอันเดียวกันในการกระทำต่างๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ในทำนองเดียวกัน โดยการที่เด็กได้อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มจะด้วยการทำงานร่วมกันหรือไม่ได้ทำงานร่วมกันโดยตรงก็ตาม ย่อมเป็นการหล่อหลอมความคิดร่วมกัน รู้จักเคารพนับถือกัน รู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาวให้กัน รู้จักเสียสละให้กัน พฤติกรรมที่มีคุณค่าเช่นนี้จะเกิดขึ้นได้ด้วยการประพฤติปฏิบัติให้ต่อเนื่องหรือเป็นความเคยชิน การอยู่ร่วมกันนี้ต้องเริ่มต้นด้วยระเบียบแบบแผน เสรีภาพนั้นไม่ใช่สักแต่จะทำอะไรก็ได้ แต่เสรีภาพต้องไม่รบกวนหรือเบียดเบียนผู้อื่น ห้องเรียนที่ได้รับการแนะนำและเอาใจใส่เป็นอย่างดีในการอยู่ร่วมกัน แต่มีใช้การขู้งัดบังคับ จึงจะเป็นห้องเรียนที่พัฒนาพฤติกรรมการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2537: 203) การให้โอกาสเด็กเล่นและทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับผู้อื่นโดยเฉพาะเด็กด้วยกัน เด็กจะเกิดการเรียนรู้ทักษะทางสังคมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เด็กได้รับการถ่ายทอดด้านมารยาทและกติกาสังคม เกิดสำนึกความรับผิดชอบต่อสมาชิกคนอื่น ๆ ในสังคม (ทีศนา เขมมณี; และคณะ. 2536: 80)

สมพงษ์ สิงหะพล (2542: 41) กล่าวถึงลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. สมาชิกในกลุ่มทำงานรับผิดชอบร่วมกัน สนใจการทำงานของตัวเองเท่า ๆ กับการทำงานของกลุ่ม ผลงานที่เกิดขึ้นจากการทำงานจะออกมาในลักษณะงานกลุ่มที่ทีมที่จะได้รับรางวัล ระดับใดต้องเรียนให้ถึงเกณฑ์ที่กำหนด
2. ความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ของทุกคน ซึ่งเน้นให้สมาชิกทุกคน รับผิดชอบการเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยเหลือกันในการทำงานต่างๆ ในกลุ่มของตนเอง
3. ทุกคนในกลุ่มมีโอกาสเท่าเทียมกันในการประสบความสำเร็จหมายความว่า นักเรียนในกลุ่มสามารถช่วยทีมของตนได้ โดยการพัฒนาการเรียนของตนให้ดีขึ้นกว่าเดิม ไม่ว่านักเรียนจะเรียนเก่ง อ่อน หรือปานกลาง ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันที่จะทำดีที่สุด

จากการวิจัยของ ลักคะณา เสนโนฤทธิ์ (2551: 65 - 67) ศึกษาเรื่องผลการจัดกิจกรรม เกมการศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการยอมรับผู้อื่น ซึ่งจากการวิจัยพบว่า

พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาโดยการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาเป็นการจัดกิจกรรมที่มีเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่น และมีปฏิสัมพันธ์กัน โดยการพูดหรือการกระทำภายใต้กติกาข้อตกลง ซึ่งมีเนื้อหาในเกมแต่ละชุดส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมทางสังคม เนื้อหาในเกมและคำคล้องจองที่สอดคล้องกันยังช่วยให้เด็กได้เกิดประสบการณ์ใหม่ และช่วยให้เด็กเกิดทักษะในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองในด้านการ

ช่วยเหลือ การแข่งขัน การยอมรับ ตามกฎเกณฑ์ของสังคม พฤติกรรมการแสดงออกมา เพื่อจะได้รับการยอมรับจากเพื่อน คือ การแข่งขันสิ่งของของตนเองมีอยู่ โดยเฉพาะของเล่นให้เพื่อน ซึ่งการแข่งขันนี้จะค่อยๆ มาแทนที่ความเห็นแก่ตัว หรือการเห็นตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็ก โดยการเสริมแรงจากครูเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมทางบวกในด้านการแข่งขัน ครูก็จะให้รางวัลโดยการปรบมือ หรือการกล่าวชมเชย โดยกำหนดกติกา ข้อตกลงที่เน้นพฤติกรรมการแข่งขัน จะเห็นได้ว่าเด็กเริ่มแข่งขันอุปกรณ์ และปฏิบัติตามกติกาข้อตกลงในการเล่น และแข่งขันอุปกรณ์ เพิ่มมากขึ้น แต่ครูต้องคอยต้องยับยั้งๆ พฤติกรรมในด้านการแข่งขันก็จะเกิดขึ้นเอง

จากการวิจัยของจตุพร แสงหาญ (2549: 56 - 57) ศึกษาเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบจิตปัญญาที่มีต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ในด้านความเอื้อเฟื้อ การช่วยเหลือ ด้านความร่วมมือ และด้านการเอื้ออาทร ซึ่งจากการวิจัยพบว่า

การเรียนแบบจิตปัญญา ซึ่งในการสอนมีการทำกิจกรรมกลุ่ม เด็กได้ร่วมกันคิด ร่วมกันค้นทุกครั้งที่หน่วยการเรียน เมื่อเด็กทำกิจกรรมร่วมกันจะมีข้อตกลง และต้องยอมรับฟังความคิดของผู้อื่น และทำกิจกรรมร่วมทำกิจกรรมให้สำเร็จ กิจกรรมนี้เด็กมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกันภายในกลุ่ม ซึ่งลักษณะกิจกรรมการเรียนนี้จะกระตุ้นให้เด็กเกิดความมั่นใจในตนเอง เมื่อเกิดการยอมรับจากเพื่อนและผู้อื่น เด็กจะมีความรู้สึกที่ดีต่อคนอื่น ตลอดเวลาต้องใช้การแสดงออก การเรียนแบบร่วมมือ การช่วยเหลือกัน ทำให้เด็กเกิดการแข่งขัน กิจกรรมที่ผู้เรียนต้องแสดงออก ทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจและกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็นและมีอิสระในการคิด เมื่อเด็กได้คิดจะเรียนรู้ตามความสนใจเป็นการเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ลดพฤติกรรมที่ไม่ต้องการลดลงในการแสดงออก

สรุป การสอนให้เด็กเรียนรู้เรื่องการแข่งขันนั้น จะช่วยให้เด็กเอาใจใส่ในความต้องการของผู้อื่น เพื่อจะได้รับการยอมรับจากเพื่อน การแข่งขันโดยเริ่มจากการแข่งขันขนม หรือของเล่นที่ไม่ชอบก่อนเพื่อแสดงถึงความมีน้ำใจ และสนใจความรู้สึกของผู้อื่น โดยเริ่มจากการแบ่งของเล่นให้เพื่อน ซึ่งการแข่งขันนี้จะค่อยๆ มาแทนที่ความเห็นแก่ตัว หรือการเห็นตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็ก การส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ถึงการร่วมมือในการทำงานกับผู้อื่นจะช่วยให้เด็กสามารถเรียนรู้ที่จะรับผิดชอบ การทำงาน หรือทำกิจกรรมต่างๆ การหล่อหลอมความคิดร่วมกัน รู้จักเคารพนับถือกัน รู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาวให้กัน รู้จักเสียสละให้กัน ให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน และเรียนรู้ที่จะกระทำตามสังคม ด้วยเกิดความสำนึกจากภายในจิตใจว่าเป็นค่านิยมที่ดีงาม ซึ่งจะไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนต่อตนเอง และบุคคลอื่น แรงจูงใจที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดการแข่งขัน และเรียนรู้ถึงการร่วมมือในการทำงานกับผู้อื่น คือ การให้รางวัล การปรบมือ การให้คำชมเชย ซึ่งวิธีนี้จะมีผลดีในระยะยาว

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าลักษณะพฤติกรรมการชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่เด็กแสดงออกมาในด้านต่างๆ เช่น การแข่งขัน ความร่วมมือกับผู้อื่นที่ปรากฏนั้น แสดงให้เห็นว่าเด็กต้องการมีเพื่อน ต้องการยอมรับในสังคม โดยเด็กจะปรับตัวเข้ากับผู้อื่น และสภาพแวดล้อม เรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นและแสดงพฤติกรรมที่สังคมยอมรับออกมา และอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างเป็นสุข

1.6 แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมชอบสังคม

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2545: 25) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมทางสังคมที่ควรส่งเสริมสำหรับเด็กปฐมวัย คือ

1. การฝึกการช่วยเหลือตนเอง เด็กก่อนวัยเรียนมีความพร้อมที่จะเรียนรู้เพื่อการช่วยตนเอง เช่นการแต่งกาย การรับประทานอาหาร และการดูแลสุขวิทยา ซึ่งหากเด็กได้ทำและพึ่งพาตนเองแล้วจะทำให้เด็กเห็นคุณค่าของตน การฝึกหัด และการส่งเสริมให้ช่วยตนเองมีความสำคัญมาก การมองว่าเด็กอ่อนแอ ต้องประคบประหมม ต้องให้ความช่วยเหลือในทุกด้าน เป็นการกระทำที่ทำให้เด็กเกิดการอ่อนแอ การสร้างความมั่นใจให้กับเด็ก โดยให้เด็กได้ช่วยเหลือตนเอง

2. ฝึกการมีส่วนร่วมกับครอบครัว เด็กอายุ 5 - 6 ปี ชอบทำงานตามแบบผู้ใหญ่มาก เช่น การวาดบ้าน ภูบ้าน ชักผ้า ผู้ใหญ่ควรให้โอกาสในการทำงานบ้านร่วมด้วย เพราะเด็กก่อนวัยเรียนเป็นวัยของความอยากเรียนรู้ การได้ช่วยงานผู้ใหญ่จะทำให้เด็กภูมิใจมาก

3. การสร้างนิสัยการมีเพื่อน เป็นทักษะทางสังคมด้านมนุษยสัมพันธ์การอยู่ร่วมกับผู้อื่น เด็กต้องได้รับการกระตุ้นให้รู้จักการเล่นกับผู้อื่น สัมพันธ์กับผู้อื่น โดยผู้ใหญ่อาจพาเด็กไปเล่นกับเพื่อน หรือพาเพื่อนมาเล่นกับเด็กที่บ้าน การให้เด็กมีโอกาสสร้างความสัมพันธ์กับเด็กอื่น จะทำให้เด็กเรียนรู้ การมีส่วนร่วม การแบ่งปัน การตอบสนองตามความรู้สึกของตนเอง และผู้อื่น

4. การสร้างวินัยในตนเอง ได้แก่ วาจาดี กริยาดี มีความรับผิดชอบ และการควบคุมตนเองได้ การสร้างวินัยเป็นกระบวนการช่วยให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมที่ดีด้วยการเรียนรู้ การควบคุมกำกับพฤติกรรมของตนให้เกิดขึ้นเป็นของตนเองด้วยตัวเอง และติดตัวไปตลอดชีวิต พ่อแม่ คือบุคคลสำคัญต่อการเสริมสร้างวินัยให้กับเด็กด้วย การสอนกฎเกณฑ์ ระเบียบวิธี และให้กำลังใจ เมื่อเด็กทำถูกต้อง ไม่ปล่อยให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจนติดเป็นนิสัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2544: 31 - 35) การส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมให้กับเด็กเป็นการพัฒนาพฤติกรรมใหม่ให้เกิดขึ้นกับเด็กอาจทำได้ดังนี้

1. การปรับพฤติกรรมของเด็ก ต้องให้เด็กค่อยๆ ปรับพฤติกรรมที่ละน้อยด้วยการเสริมแรง เช่น ให้การเสริมแรงเวลาที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม หรือเมื่อเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

2. การพัฒนาพฤติกรรมโดยให้แบบที่ดี การให้เด็กเห็นตัวอย่างที่ดี จะช่วยให้เด็กเลียนแบบตาม เด็กมักจะชอบเลียนแบบคนที่เด็กชื่นชม เช่น พ่อแม่ ครู ญาติ พี่น้อง เพื่อน นักกีฬา ตัวละครในนิทานและผู้ที่มิชื่อเสียง

3. การให้สัญญาณเตือนพฤติกรรม โดยการแสดงออกด้วยวาจาหรือท่าทางว่าเด็กควรทำหรือไม่ด้วยคำพูดหรือการพยักหน้า เป็นการให้สัญญาณเตือนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมก่อนที่เด็กจะทำอะไรลงไป จะดีกว่าการติเตียนเมื่อเด็กทำอะไรผิดลงไปแล้ว

การส่งเสริมพฤติกรรมสังคมให้กับเด็ก เพื่อนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ อาจทำได้ดังนี้ (ประมวญ ดิคคินสัน. 2527: 107)

1. การกำหนดตารางกิจกรรมประจำวันอย่างเหมาะสม และต่อเนื่องกันโดยจัดกิจกรรมที่ต้องใช้พลังและกิจกรรมที่ผ่อนคลายสลับกัน ทำให้เด็กไม่เบื่อหน่าย มีบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี การที่เด็กรู้จักกิจกรรมประจำวันและสิ่งที่ครูคาดหวังให้เด็กทำจะเกิดความเป็นระเบียบและรู้สึกมั่นใจ

2. การเสริมแรง การเสริมแรงทันทีที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมจะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ ในการเสริมแรงพฤติกรรมทางสังคมแก่เด็กปฐมวัยนั้นควรพูดให้ชัดเจนว่าเด็กได้แสดงพฤติกรรมที่ดีอย่างไร คำชมเชยของครูมีค่าสำหรับเด็กส่วนใหญ่ เพราะเป็นตัวอย่งที่ดีเด็กมักจะเอาอย่าง บางครั้งอาจใช้ท่าทางแทนการเสริมแรงด้วยวาจาตามความเหมาะสม

ประภาพรรณ เอี่ยมสุภานิต (2537: 121) กล่าวว่า การเสริมแรงทางบวกที่นิยมใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมเด็กปฐมวัย แบ่งออกได้เป็น 4 ประเภทได้แก่

1. ตัวเสริมแรงที่เป็นอาหารหรือสิ่งที่เสพได้ ได้แก่ ขนม เครื่องดื่ม ผลไม้ ลูกอม ของเล่น เป็นต้น

2. ตัวเสริมแรงทางสังคม มี 2 ลักษณะ ได้แก่ ตัวเสริมแรงที่เป็นคำ พูด กล่าวชมเชย ยกย่อง เช่น “เก่งมาก” “ดีมาก” “เยี่ยมจริงๆ” “น่ารักมาก” เป็นต้น และตัวเสริมแรงที่เป็นท่าทางแสดงถึงความพึงพอใจ เช่น การยิ้ม การมองตา การกอด การพยักหน้าการแตะตัว การจับมือ และการแสดงท่าทียอมรับ เป็นต้น

3. ตัวเสริมแรงที่เป็นกิจกรรมหรือสิทธิพิเศษ ได้แก่ การใช้กิจกรรมหรือสิทธิพิเศษที่เด็กชอบมากที่สุดมาเป็นเงื่อนไขให้เด็กทำ กิจกรรมที่ไม่ชอบหรือชอบน้อย เช่น การที่เด็กชอบดูโทรทัศน์แต่ไม่ชอบอาบน้ำในตอนเช้า พ่อแม่อาจวางเงื่อนไขการเสริมแรงโดยบอกเด็กว่า “ถ้าลูกอยากดูโทรทัศน์จะต้องอาบน้ำในตอนเช้า” เป็นต้น

4. ตัวเสริมแรงที่เป็นเบี้ยยอรรถกร ได้แก่ การใช้ ดาว โบว์ สติ๊กเกอร์รูปต่างๆ เป็นตัวเสริมแรง เช่น เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จเขาจะได้เบี้ยยอรรถกรและเลือกทำ กิจกรรมอิสระตามความสนใจ เป็นต้น

ดังนั้นสรุปได้ว่าพฤติกรรมทางสังคมที่ควรส่งเสริมให้กับเด็กปฐมวัย คือ การฝึกให้เด็กได้รู้จัก รู้จักการแบ่งปัน การทำงานร่วมกับผู้อื่น การช่วยเหลือตนเอง มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ โดยวิธีในการส่งเสริมเพื่อให้เด็กเกิดพฤติกรรมใหม่ขึ้นมา ทำได้ดังนี้ คือ การปรับพฤติกรรมเด็ก โดยการปรับทีละน้อยด้วยการให้การเสริมแรง เช่น คำชมเชย ของรางวัล สิทธิพิเศษ ให้เด็กเลียนแบบบุคคลที่เด็กชื่นชอบ และควรให้สัญญาณเตือนเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ทั้งนี้จะต้องให้การส่งเสริมอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง

1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมชอบสังคม

งานวิจัยต่างประเทศ

แอมไมดอน (Amidon. 1967: 161 - 166) ได้ใช้แบบวิเคราะห์กิจกรรมร่วมทางวาจาของของแฟลนเคอร์ พบว่า การใช้อิทธิพลในการเรียนแบบทางอ้อมในการสอน ซึ่งได้แก่ การยอมรับฟังความรู้สึกของเด็ก ยกย่อง ชมเชย การนำความคิดเห็นของเด็กมาใช้ การถามคำถาม จะช่วยให้เด็กมีความกล้าที่จะแสดงออก มีความเชื่อมั่นในตนเอง และประสบความสำเร็จในการเรียนสูง การเรียนการสอนแบบทางตรงซึ่งได้แก่ การบรรยาย การออกคำสั่ง และการวิจารณ์

แมรี่ (Mary. 1981: 4603) ได้ศึกษาปฏิสัมพันธ์ของเด็กที่มีความสามารถ ในการเข้ากลุ่มเพื่อนในแง่ของความถี่ของพฤติกรรม และระยะเวลาของการปฏิสัมพันธ์ และวิธีการเข้ากลุ่มเพื่อนรวมทั้งความรู้สึกและการเข้ากลุ่มไม่ได้ กลุ่มตัวอย่างอายุ 4 ปี จำนวน 40 คน เป็นชาย 20 คน และหญิง 20 คน วิธีการศึกษาใช้เทคนิคสังคมมิติบันทึกพฤติกรรมขณะเด็กเล่นด้วยวิดีโอเทปคนละ 1 นาที แล้วนำมาตีความ จากนั้นนำมาจัดเป็นประเภทพฤติกรรม ผลการวิจัยปรากฏว่า เด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนมากมีปฏิสัมพันธ์มากกว่า และใช้เวลาในการปฏิสัมพันธ์ยาวนานกว่าเด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนน้อย เด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนจะใช้พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์หลายวิธี และวิธีการที่เข้ากลุ่มแล้ว ไม่ได้ผลน้อยกว่า จะใช้วิธีการทางลบมากกว่า ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญของวิธีการที่ใช้ในการเข้ากลุ่มเพื่อนในแง่ของวิธีการทางลบกับวิธีการที่ไม่ได้ผล

บาร์ - ทาล และคนอื่นๆ (Bar - Tal; & others. 1982: 396 - 402) ได้ทำการศึกษาเชิงสังเกตกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย จำนวน 156 คน ที่มีอายุระหว่าง 1 - 3 ปี เด็กแต่ละคนได้รับการสังเกต 3 ครั้งๆ ละ 10 นาที ในระหว่างกิจกรรมการเล่นอิสระในการสังเกตผู้สังเกตได้ลงทะเบียนพฤติกรรมการช่วยเหลือแต่ละอย่างที่เด็กแสดงออกมาไม่ว่าพฤติกรรมการช่วยเหลือนั้นจะเป็นพฤติกรรมที่เด็กได้แสดงออกมาจริงๆ หรือแสดงออกมาในการเล่นแบบสร้างจินตนาการ ผลการวิจัยพบว่าโดยทั่วไปแล้วพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กไม่เพิ่มขึ้นตามอายุ แต่เด็กจะแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือในสถานการณ์ที่เป็นการเล่นแบบสร้างจินตนาการน้อยลงและแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือจริงๆ ออกมามากขึ้นและเด็กช่วยเหลือเพื่อนด้วยการปลอมใจในสถานการณ์จริงๆ มากขึ้น แต่ช่วยเหลือด้วยการให้สิ่งของแก่เพื่อนในสถานการณ์จริงน้อยลงเมื่ออายุมาก

งานวิจัยในประเทศ

วรภรณ์ ปานทอง (2548: 61) ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการกิจกรรมการเล่นนิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมุติ ตลอดระยะเวลา 8 สัปดาห์ พบว่า ในแต่ละช่วงสัปดาห์ เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ก่อนและหลังการทดลอง

จตุพร แสงหาญ (2549: บทคัดย่อ) โดยศึกษาระดับพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบจิตปัญญา

ผลการศึกษาพบว่า

1. พฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมการสอนแบบจิตปัญญาทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก

2. พฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมการสอนแบบจิตปัญญาสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการสอนแบบจิตปัญญาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อโนชา ธีรธำรง (2550: บทคัดย่อ) ศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมรูปแบบศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่าทักษะทางสังคมโดยรวม และจำแนกรายทักษะมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

อริสา โสคำภา (2551: บทคัดย่อ) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงระดับคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนิทานอีสปประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง ผลการวิจัยพบว่า ในระยะเวลา 8 สัปดาห์ เมื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านความร่วมมือ ด้านการช่วยเหลือ และ ด้านการแบ่งปัน ของเด็กปฐมวัยสูงขึ้นอย่างชัดเจน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ลักกะณา เสโนฤทธิ์ (2551: บทคัดย่อ) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงระดับคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรม และระหว่างการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา ในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวม มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลา 8 สัปดาห์ พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ได้แก่ การช่วยเหลือ การแบ่งปัน การยอมรับผู้อื่น โดยค่าเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรม

พับกระดาษ

3.1 ความหมายของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536: 13) ให้ความหมาย กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ว่า กิจกรรมเกี่ยวกับงานศิลปศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ การตัดกระดาษ การลากโยงเส้น การวาดภาพระบายสี การร้อยลูกปัดและวัสดุต่างๆ ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ การรับรู้เกี่ยวกับความงามและส่งเสริมกระตุ้นให้เด็กแต่ละคนได้แสดงออกตามความรู้สึกรักและความสามารถของตนเอง

กรมวิชาการ (2545: 2) กล่าวว่า ลักษณะธรรมชาติของศิลปะเป็นการเรียนรู้เทคนิควิธีการทำงาน ตลอดจนการเปิดโอกาสให้แสดงออกอย่างอิสระ ทำให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้คิดริเริ่มสร้างสรรค์ ดัดแปลง จินตนาการ มีสุนทรียภาพ และเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยและสากล

ศรีแพร จันทราภิรมย์ (2550: 28) สรุปว่า ศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าในการรับรู้ โดยอาศัยประสบการณ์ สิ่งแวดล้อม จนเกิดความเข้าใจทำให้เกิดความคิดจินตนาการ และมีการแสดงออก โดยใช้การถ่ายทอดผลงานแสดงความรู้สึกต่างๆที่ตนเองได้เรียนรู้ ซึ่งแสดงออกทั้งความคิด ความรู้สึก ปัญญา อารมณ์ และทำให้ศักยภาพที่อยู่ในตัวบุคคลให้มีการพัฒนาสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ พร้อมทั้งเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านให้มีความพร้อมในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

สมศรี เมฆไพบูลย์วัฒนา (2551: 8 - 9) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ หมายถึง การถ่ายทอดความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ธรรมชาติ ประสบการณ์ อารมณ์ ความรู้สึก เพื่อสื่อสารและแสดงออกผ่านสื่อ วัสดุให้ผู้อื่นเข้าใจเกิดเป็นผลงานออกมา ซึ่งการจัดกิจกรรมจะไม่มีคำสั่งบังคับให้เด็กทำ แต่เป็นกิจกรรมเสรีที่เด็กทุกคนสามารถจะทำได้เมื่อตนเองเกิดความต้องการพอใจและสนใจ โดยใช้ศิลปะหรือวิธีการต่างๆ เป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรม เช่น การวาดภาพ ระบายสี พิมพ์ภาพ ปั้น ฉีก ตัดปะ การประดิษฐ์ ฯลฯ โดยเด็กจะใช้ประสาทสัมผัสในการรับรู้ และการเคลื่อนไหวร่างกายในการควบคุมลำตัว แขน นิ้วมือให้ประสานสัมพันธ์กันกับการใช้เครื่องมือต่างๆ และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ร้อยดอกไม้เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญกิจกรรมหนึ่งในการสร้างงานศิลปะสร้างสรรค์

ปีเตอร์สัน (ปริษา บุญมาศ. 2551: 20; อ้างอิงจาก Peterson. 1958: 101) กล่าวว่า เด็กทุกคนต้องการที่จะแสดงออกทางด้านความคิด และความรู้สึกต่างๆ ศิลปะเป็นแนวทางที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออก อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดความรู้ ความรู้สึก และความเข้าใจรวมทั้งบุคลิกภาพ และความเป็นอิสระของเด็กออกมา ซึ่งเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดประสบการณ์ และจินตนาการของเด็กแต่ละคนออกมา

จากความหมายของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สรุปได้ว่า กิจกรรมที่ใช้ศิลปะซึ่งได้แก่ การวาดภาพ ระบายสี พิมพ์ภาพ พับ ปั้น ฉีก ตัดปะ การประดิษฐ์ ในการถ่ายทอดความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ธรรมชาติ ประสบการณ์ อารมณ์ ความรู้สึก และสะท้อนความคิดของตนเองออกมาเป็นผลงานผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ซึ่งในระหว่างการทำกิจกรรม หรือสร้างสรรค์งานศิลปะนั้น เด็กจะมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง และสิ่งแวดล้อมรอบตัว

2.2 ความสำคัญและ ประโยชน์ของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กทำอย่างเสรี ซึ่งจะช่วยพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยครูพึงระลึกเสมอว่าศิลปะสำหรับเด็กมิได้เน้นให้เด็กทำได้สวยหรือเหมือนจริง แต่เพื่อให้เด็กได้พัฒนาครบทุกด้านจากกิจกรรมนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. ม.ป.ป.: 1) นอกจากนี้กิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปะยังเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถและสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก กิจกรรมสร้างสรรค์จึงไม่เป็นเพียงแต่ส่งเสริมการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อ-ตา และการผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์เท่านั้น แต่ยังเป็นการส่งเสริมความคิดอิสระ ความคิดจินตนาการ ฝึกการรู้จักทำงานด้วยตนเอง และฝึกการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ทั้งทางความคิดและการกระทำ ซึ่งถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานทางศิลปะและยังนำไปสู่การเรียนรู้ เขียน อ่าน อย่างสร้างสรรค์ต่อไป (ภรณ์ คุรุรัตน์. 2535: 67) Arnheim (1983: 9 - 11) กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ยังมีประโยชน์ในแง่ของการฝึกการแสดงออกตามความคิดของเด็กเพราะกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สามารถส่งเสริมความคิดจินตนาการต่างๆ ของเด็ก ซึ่งในขณะที่เด็กสร้างสรรค์ศิลปะนั้น เด็กจะจัดระบบความคิดอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ในอันที่จะควบคุมการแสดงออกให้เป็นไปอย่างที่เขาคิดคำนึง งานศิลปะของเด็กจึงเปลี่ยนไปตามแง่มุมความคิดต่างๆ นั้น ซึ่งความคิดทั้งหมดย่อมมีความหมายสำหรับการคิดและการมีความหมายสำหรับเขาจึงเป็นวิธีการเรียนรู้ทางหนึ่ง และด้วยประสบการณ์เช่นนี้ย่อมเป็นผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการคิด (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2532: 237)

องค์การ อิมทรมพอร์รี่; และคนอื่นๆ (2526: 279 - 282) ได้กล่าวถึงกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ว่าเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระช่วยให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนาน เพลิดเพลินในการทำงานมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ มีเหตุผล รู้จักสังเกต มีความสามารถในการประยุกต์ใช้ เป็นผู้กล้าตัดสินใจ และฝึกให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการแก้ปัญหา

สำหรับ ลลิตพรรณ ทองงาม (2539: 12 - 24) ศิลปะ เป็นสิ่งจำเป็นในการปูพื้นฐานและเป็นสิ่งสำคัญทางการศึกษา ดังนั้นศิลปะจึงมีประโยชน์ในการพัฒนาเด็กได้หลายด้าน ดังนี้

1. ศิลปะช่วยพัฒนาการทางด้านอารมณ์ การวาดเขียนช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางอารมณ์ดีขึ้น ระดับของพัฒนาการจะขึ้นอยู่กับแสดงออกจากรูปภาพซึ่งเป็นงานของเด็ก ระดับของการแสดงตัวตนจะมีตั้งแต่การพัฒนาการขั้นต่ำซึ่งเด็กวาดรูปซ้ำๆ ออกมาเป็นพิมพ์เดียวกันหมด จนกระทั่งถึงพัฒนาการขั้นสูง ซึ่งเด็กจะวาดภาพอย่างมีความหมายและมีความสำคัญต่อตัวเอง โดยเฉพาะเด็กเล็กเริ่มวาดรูปตนเองได้สำเร็จ จุดนี้เองที่เด็กปล่อยอารมณ์ได้ดีที่สุด

2. ศิลปะช่วยพัฒนาการทางสติปัญญา พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กเราสามารถสังเกตเห็นได้จาก พัฒนาการของการรู้จักตนเองและสภาพแวดล้อม ความรู้ต่าง ๆ ที่เด็กนำมาใช้ในขณะที่วาดรูป จะชี้ให้เห็นระดับของสติปัญญาของเด็ก ดังนั้นภาพวาดของเด็กจึงเป็นเครื่องชี้ระดับของความสามารถทางสมองหรือสติปัญญาของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยที่เด็กยังไม่สามารถใช้คำพูดในการสื่อสารได้คล่องแคล่ว ไม่ได้หมายความว่าทุกคนสามารถวัดระดับความสามารถทางสติปัญญา

ของเด็กได้จากการพิจารณาภาพวาดของเด็กแต่เพียงอย่างเดียว ครูที่มีความถนัดจะพิจารณาภาพของเด็กพร้อมทั้งทำความเข้าใจในปัญหาที่เด็กแก้ไม่ได้ด้วยตนเอง และช่วยให้เด็กพัฒนาความสัมพันธ์ที่มีความหมายกับภาพวาด ช่วยให้เด็กมีประสบการณ์ทางการมองเห็น ทางความคิด เกิดพัฒนาการทางสติปัญญา ช่วยให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นและกล้าแสดงออก โดยการชี้ให้เด็กเห็นถึงความแตกต่างของสภาพแวดล้อมที่ได้เห็นโดยการสัมผัส สัมผัส เป็นการพัฒนาส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ และพัฒนาการทางสติปัญญาให้มีความสมดุลกัน

3. ศิลปะช่วยพัฒนาการทางด้านกายภาพ (ทางกาย) พัฒนาการทางกายภาพในงานของนักเรียนจะสังเกตได้จาก ความสัมพันธ์ของการมองเห็นและการใช้กล้ามเนื้อ การควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกาย เช่น การควบคุมกล้ามเนื้อและตาในการลากเส้นตลอดจนการฝึกทักษะต่างๆ ในกิจกรรมทางศิลปะ เช่น การพิมพ์ การตัด ปะ ดัด ความเปลี่ยนแปลงทางกายสามารถเห็นได้ง่ายในเด็กวัยเริ่มขีดเขียน จากเด็กเล็กที่ลากเส้นแบบสะเปะสะปะ มาเป็นการลากเส้นที่มีความแน่นอน และมีพัฒนาการการทำงานอย่างมีเป้าหมายมีขั้นตอนในการทำงาน และใช้เวลาอย่างต่อเนื่องได้ ครูควรจัดกิจกรรมที่ใช้ความคิด มือ และตาเพื่อจะช่วยให้เด็กเกิดพัฒนาการทางการเคลื่อนไหวได้ดียิ่งขึ้น

4. ศิลปะช่วยพัฒนาการทางการรับรู้ ความเจริญเติบโตและการเรียนรู้ทางประสาทสัมผัสเป็นส่วนสำคัญของประสบการณ์ทางศิลปะ โดยครูเป็นผู้ส่งเสริมการเรียนรู้ สร้างประสบการณ์ทางการเห็น ฝึกการสังเกต ฝึกความละเอียดอ่อน ควรจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการทางการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นสามารถสังเกตได้ในการที่เด็กได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เพิ่มขึ้นอย่างหลากหลาย สังเกตโดยใช้สายตา สามารถแยกแยะสี รูป และพื้นผิวและเทคนิควิธีในการระบายสีซึ่งเป็นพัฒนาการในขั้นต้นๆ จะชี้ให้เห็นว่าเด็กชอบใช้สีและจำสีต่างๆ แล้วพัฒนาสูงขึ้นเด็กจะมีความสนใจถึงความเกี่ยวข้องของสีแสงเงาด้านความรู้สึกเกี่ยวกับการสัมผัสวัตถุ เช่น การวาดดินเหนียวและการสัมผัสความหมายละเอียดในการปั้นรูปและความเพลิดเพลินพอใจในพื้นที่ของวัสดุต่างๆ และในคุณภาพของความหยابละเอียดของเนื้อ วัตถุในรูปแบบงานศิลปะ

5. ศิลปะช่วยพัฒนาการทางด้านสังคม พัฒนาการทางสังคมของเด็กจะเห็นได้จากความพยายามในการสร้างสรรค์ของเด็ก ภาพเขียนและภาพวาดต่างๆ จะเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดของเด็กที่มีต่อประสบการณ์ของตนเองและผู้อื่น เด็กเล็กๆ จะเริ่มวาดรูปคนไว้ในภาพทันทีที่พ้นระยะขีดเขียนแบบสะเปะสะปะ และสิ่งแรกที่เด็กวาดแล้วมีผู้ดูออกว่าเด็กวาดอะไรนั่นก็คือรูปคน เมื่อเด็กโตขึ้นงานศิลปะจะสะท้อนถึงความเข้าใจความรู้สึกที่เด็กมีต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคมของเขา เมื่อเด็กมีพัฒนาการทางด้านความเข้าใจผู้คนรอบข้างมากขึ้น และเข้าใจถึงอิทธิพลของคนที่มีต่อชีวิตของเขา เรื่องราวที่เด็กจะวาดรูปไว้ในงานศิลปะก็คือสิ่งเหล่านี้

6. ศิลปะช่วยพัฒนาการทางด้านสุนทรียะ ผลงานในเชิงสร้างสรรค์ของเด็กตามความเจริญเติบโตทางความงาม (สุนทรียะ) จะสังเกตเห็นได้จากความสามารถในการบูรณาการ ประสบการณ์ ความชำนาญหรือการใช้ทักษะต่างๆ โดยแสดงออกมาเป็นภาพของผลงานเป็นหนึ่งเดียว ซึ่งเด็กจะแสดงออกโดยการวาดภาพแสดงความคิดความรู้สึกโดยใช้เส้นสี และพื้นผิวอย่างผสมกลมกลืน

เป็นสัดส่วน เด็กเล็ก ๆ จะจัดภาพตามสัญชาตญาณในขณะที่นักเรียนระดับมัธยมจะเฟลิดเฟลินกับการจัดภาพตามความรู้ที่มีอยู่ อย่างไรก็ตามวัตถุในงานศิลปะแต่ละชนิดจะมีคุณสมบัติทางความงามต่างกัน

7. ศิลปะช่วยพัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์นั้นเริ่มมีมาตั้งแต่เด็ก ๆ เริ่มขีดเขียน เด็กจะขีดรูปต่างจากความคิดของตนเองและมีลักษณะเป็นหนึ่งเดียว ซึ่งไม่มีใครเหมือน จากการขีดเขียนแบบง่าย ๆ ไปสู่ผลงานที่ซับซ้อนสร้างสรรค์จะมีขั้นตอนต่าง ๆ คั่นอยู่มากมายในภาพวาดภาพเขียนของเด็ก เราจะเห็นพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์จากจินตนาการและความเป็นตัวของตัวเองในงานของเด็ก เด็กไม่จำเป็นต้องคล่องแคล่วเชี่ยวชาญหรือชำนาญในการทำผลงาน แต่ในรูปแบบของการสร้างสรรค์ เด็กต้องมีอิสระทางอารมณ์ มีอิสระที่จะสำรวจและทดลอง มีอิสระที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ซึ่งกันและกัน ทั้งในการใช้วัสดุและเรื่องราวในการวาดภาพงานศิลปะทุกชิ้นที่เป็นผลงานของเด็ก ถือว่าเป็นประสบการณ์การทำงานเชิงสร้างสรรค์ในตัวเองทั้งสิ้น

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542: 107) มีทัศนะที่สอดคล้องกันว่า ศิลปะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กได้แสดงความสามารถและความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาในรูปภาพหรือสิ่งของที่เด็กจะสามารถแลเห็นได้ เด็กจะใช้ศิลปะเพื่อเป็นสื่ออธิบายสิ่งที่เขาทำ เห็น รู้สึก และคิดออกมาเป็นผลงานการจัดประสบการณ์ทางศิลปะให้แก่เด็กช่วยให้เด็กมีโอกาสค้นคว้า ทดลอง และสื่อสารความคิดความรู้สึกของตน ให้ผู้อื่นและโลกที่อยู่รอบตัวเขาได้เข้าใจได้ นอกจากนั้นยังได้มีโอกาสพัฒนาความสามารถในการคิด และการใช้จินตนาการ การสังเกต และเพิ่มพูนการรับรู้ที่มีต่อตนเอง และผู้อื่นและพัฒนาความเชื่อมั่นเกี่ยวกับตนเองในการเลือกใช้วัสดุต่าง ๆ ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับรูปร่าง สี และมีโอกาสพัฒนาทักษะพื้นฐานในการอ่าน พัฒนาทักษะทางสังคมจากการแบ่งปันอุปกรณ์ที่ใช้ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลทำความสะอาดอุปกรณ์เหล่านั้น

เบญจา แสงมลิ (2545: 262) กล่าวว่า ศิลปะเป็นสื่อการแสดงออกของเด็กในสิ่งที่เด็กทำ เห็นรู้สึกและคิด กิจกรรมศิลปะให้โอกาสเด็กสำรวจ ทดลอง แสดงความคิด ความรู้สึกเกี่ยวกับตัวเด็ก สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ความสามารถในการจินตนาการ สังเกต และความ รู้สึกที่มีต่อตนเองและผู้อื่นมีมากขึ้น เพราะขณะที่เด็กทำงานกับวัสดุต่าง ๆ เด็กมีความรับผิดชอบในการเลือกและการกำหนดรูปร่างใช้การตัดสินใจ การควบคุมประสบการณ์ที่เป็นผลสำเร็จจะสร้างความเชื่อมั่นในตนเองและรู้คุณค่าของความเป็นมนุษย์

จากทัศนะข้างต้นจะเห็นได้ว่าศิลปะเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัยในการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา เพราะเป็นสื่อในการแสดงออกถึงความสนใจ ความต้องการ ความรู้สึก และเป็นการถ่ายทอดประสบการณ์เดิมของเด็ก ผ่านงานศิลปะ ทำให้เด็กได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรี ขณะที่กิจกรรมจะต้องให้เด็กมีอิสระในการทำงาน เพื่อนำไปสู่การส่งเสริมให้เด็กมีความกล้าคิด กล้าทำ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม มีความรับผิดชอบ รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีวินัย รู้จักการแบ่งปัน รวมทั้งการ

มีจิตใจที่อ่อนโยน และศิลปะยังเป็นพื้นฐานในการเตรียมความพร้อมทางด้านการเรียน ด้านการอ่าน และการเขียนต่อไป

2.3 พัฒนาการทางด้านศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

พีระพงษ์ กุลพิศาล (2546: 159) กล่าวว่า พัฒนาการทางศิลปะหมายถึงกระบวนการแสดงออกทางศิลปะที่มีลักษณะเฉพาะตัวของเด็ก ซึ่งปรากฏอยู่ในผลงานพัฒนาการจากวัยหนึ่งไปสู่วัยหนึ่งอย่างต่อเนื่อง พัฒนาการดังกล่าวจะดำเนินไปช้าหรือเร็วขึ้นขึ้นอยู่กับพื้นฐานความสนใจและความสามารถทางศิลปะ ประกอบกับสิ่งแวดล้อมและแรงจูงใจของแต่ละบุคคล พัฒนาการทางศิลปะจะมีลักษณะเป็นสากล เด็กทุกชาติจะมีลักษณะการแสดงออกคล้ายๆ กัน ยกเว้นกรณีที่พัฒนาการนั้นถูกสกัดกั้นอันเป็นผลให้พัฒนาการนั้นขาดช่วงหรือหยุดไป เด็กอายุ 2-5 ปีช่วงก่อนประถมศึกษาส่วนใหญ่ยังอยู่บ้าน โดยมีพี่เลี้ยงหรือพ่อแม่ดูแล โอกาสที่จะได้รับประสบการณ์ทางศิลปะจึงมีน้อย หากพ่อแม่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในศิลปะ ขาดความสนใจในพฤติกรรมทางด้านศิลปะของเด็กด้วยแล้วจะส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการไปอย่างเชื่องช้า

ลลิตพรรณ ทองงาม (2539: 85 - 103) กล่าวว่าลักษณะการวาดรูปของเด็ก 4 - 7 ปี จะวาดภาพโดยมีลักษณะดังนี้

1. ลักษณะของการวาดรูป (Drawing Characteristics)

- ใช้รูปร่างเรขาคณิตในการสื่อความหมายในการวาด
- พิจารณาจัดวางวัตถุและเริ่มใส่ใจเรื่องขนาดของวัตถุที่วาด
- ศิลปะเป็นหนทางที่เด็กสื่อความหมายกับตนเองและสื่อสารพูดคุยกับผู้ใหญ่
- การวาดของเด็กคล้ายกับการพยายามเรียบเรียงสิ่งที่ได้รู้จักลงในภาพ
- เด็กสามารถลอกแบบรูปสี่เหลี่ยมสามเหลี่ยม
- เด็กจะวาดสิ่งที่เห็นในสิ่งแวดล้อมและวาดสิ่งที่มีความสำคัญกับเด็ก
- มีการวาดภาพลักษณะเดิมซ้ำๆ เป็นสัญลักษณ์ (Schema)
- วาดภาพโดยมีเนื้อหาและรายละเอียด
- ใช้สีตามความพอใจไม่คำนึงถึงความเป็นจริง
- นำรูปทรงเรขาคณิตต่างๆ มาประกอบเป็นภาพ
- ระบายสีในขอบเขตได้
- ไม่วาดรูปเลียนแบบสิ่งที่เด็กเห็น ไม่ลอกธรรมชาติหากเอารูปมาให้ดูก็จะไม่วาดตาม

2. การใช้เนื้อที่ในการวาดรูป (Space Representation)

- รูปที่เด็กวาดจะลอยอยู่รอบๆ หน้ากระดาษ
- ขนาดของวัตถุต่างๆ ในภาพไม่เป็นสัดส่วนกัน

- ขนาดของวัตถุนั้นบางครั้งก็ถือว่าวัดเหมาะสมกับเนื้อที่ที่มีอยู่
- วัดส่วนสำคัญให้มีขนาดใหญ่เกินความเป็นจริง
- วาดภาพโดยมีเส้นฐานรองรับหรือใช้ขอบกระดาษเป็นฐาน
- มีการใช้พื้นที่ว่างระยะห่างของวัตถุและการจัดวางตำแหน่งที่ยังไม่เหมาะสม

3. การแสดงออกในการวาดรูปคน (Human Figure Representation)

- หัวและขามีวิวัฒนาการจากการขีดเขียน
- รูปคนอยู่ในลักษณะบันทึกนิ้วมือและเท้า
- คนจะหันหน้าเข้าหาผู้ดูและมีใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส
- มีลักษณะเพิ่มรายละเอียดเพิ่มเติม เช่น ลายและลักษณะของเสื้อผ้า

จรัล คำภารัตน์ (2541: 14) กล่าวว่า การศึกษาถึงพฤติกรรมการเรียนรู้การพัฒนา ศิลปะและจินตนาการของเด็กมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยทำให้ครูเข้าใจในความรู้สึกความคิด และจินตนาการของเด็กได้ ดังต่อไปนี้

เด็กวัย 2 - 4 ปี

พัฒนาการของเด็กในวัยนี้จะมีพัฒนาการด้านจินตนาการสูงมาก เด็กจะมีความคิดการ แสดงออก อย่างอิสระเสรี (Free Expression) เด็กจะเกิดการเรียนรู้โดยประสบการณ์ตรงการเรียนรู้ จะเกิดจากการกระทำซ้ำๆ พัฒนาการทางด้านศิลปะเด็กจะเริ่มต้นจากการขีดเขียนจนสามารถควบคุม เป็นภาพต่างๆ ได้ ลักษณะของภาพจะเป็นเส้นง่ายๆ เหตุผลการแสดงออกจะเหนือความจริง

เด็กวัย 4 - 6 ปี

จินตนาการของเด็กจะเริ่มเป็นเหตุเป็นผล ถ้าสิ่งนั้นหรือเหตุการณ์เป็นโครงสร้างใหญ่ๆ ส่วนรายละเอียดเด็กจะยังไม่สนใจมากนัก เด็กจะเริ่มมีการวางแผนในการทำงาน การเล่นเกมแสดงออก มักจะเป็นในลักษณะของบทบาทสมมติ พัฒนาการด้านศิลปะเด็กเริ่มมองเห็นความเป็นจริงมากขึ้น มี เหตุผล สามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่างๆ ได้ดี การแสดงออกสามารถเล่าเป็นเรื่องราวได้

นที เกกิงศรี (2548: 34) กล่าวว่า พัฒนาการทางศิลปะของเด็กอายุ 5-6 ปีอยู่ในช่วงที่ วาดภาพเป็นเรื่องราว การวาดเป็นการบอกเล่าของเด็ก โดยมีลักษณะคือ

1. เด็กจะวาดภาพคนก่อนจะตัดแปลงเป็นสิ่งต่างๆ
2. วาดเรื่องที่ประสมมากับตัว เรื่องที่ได้ฟัง
3. ใช้รูปเรขาคณิตมาประกอบเป็นภาพ
4. มีการกำหนดสัญลักษณ์ซ้ำๆ
5. รู้จักระบายสีในขอบเขตภาพและขอบเขตของกระดาษ
6. มีการจัดวางภาพอยู่บนเส้นฐานหรือใช้ขอบกระดาษเป็นเส้นฐาน

จะเห็นได้ว่าการจัดสภาพแวดล้อม วิธีการอบรมเลี้ยงดู ระดับอายุ เป็นปัจจัยที่จะส่งผล ต่อพัฒนาการทางด้านศิลปะ ส่งผลทำให้เด็กแต่ละคนมีพัฒนาการทางศิลปะไม่เหมือนกัน รวมถึง ระดับความสามารถในการเรียน เช่น การเขียน และการอ่านไม่เหมือนกันอีกด้วย

2.4 หลักการในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กตามหลักการจัดกิจกรรมของกระทรวงศึกษาธิการมีลักษณะสำคัญดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2540: 23 - 24)

1. กิจกรรมที่จัดควรคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ เด็กแต่ละคนมีความสนใจแตกต่างกัน จึงควรจัดให้มีกิจกรรมหลายประเภทที่เหมาะสมกับวัย ตรงกับความสนใจและความต้องการของเด็ก เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเลือกตามความสนใจและความสามารถ

2. กิจกรรมที่จัดควรมีทั้งกิจกรรมที่ให้เด็กทำเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ควรเปิดโอกาสให้เด็กริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเองตามความเหมาะสม

3. กิจกรรมที่จัดควรมีความสมดุล คือ มีทั้งกิจกรรมให้ห้องเรียนและนอกห้องเรียน กิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวและสงบ กิจกรรมที่เด็กริเริ่มและครูริเริ่ม

4. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมควรเหมาะสมกับวัย มีการยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เช่น

วัย 3 ขวบ มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 8 นาที

วัย 4 ขวบ มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 12 นาที

วัย 5 ขวบ มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 15 นาที

5. กิจกรรมที่จะควรเน้นให้มีสื่อของจริงให้เด็กได้มีโอกาสสังเกต สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นๆ และผู้ใหญ่

นอกจากนี้ บทบาทของครูมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2551: 24; อ้างจาก Boulton Lewis; & Catherwood. 1994: 103 - 104)

1. สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เด็กรู้สึกสบาย

2. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทำให้เด็กกล้าทดลอง รู้จักความสำเร็จและการทำงานเสร็จ

3. เปิดโอกาสให้เด็กรู้จักถามคำถาม แสดงความคิดเห็น และค้นคว้าตามความคิดของตน โดยมีครูเป็นผู้สนับสนุน และให้คำแนะนำ

4. สิ่งแวดล้อมจะต้องเน้นกระบวนการเรียนรู้ให้กับเด็กอย่างกว้างขวาง

ฮิวเดเบรนต์ (Hildebrand. 1975: 228 - 229) กล่าวถึงแนวการจัดกิจกรรมทางด้านศิลปะไว้ 10 ข้อ คือ

1. เน้นกระบวนการทำงานของเด็กมากกว่าคำนึงถึงผลงานที่เด็กทำ

2. สนับสนุนการแสดงออกทางด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยหลีกเลี่ยงการให้เด็กลอกเลียนแบบหรือวาดภาพระบายสีจากภาพในสมุดภาพ เพราะทำให้เด็กไม่ได้ใช้ความคิดอิสระ

3. ชื่นชมในผลงานและความก้าวหน้าของเด็ก

4. วางแผนและเตรียมกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับเด็กให้พร้อม

5. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เด็กสามารถหยิบง่าย และสะดวกในการใช้

6. หลีกเลียงคำถามที่ว่า “กำลังทำอะไรอยู่” หรือ “เดาสิ่งที่เด็กทำคืออะไร”
7. ฝึกฝนและแนะนำให้เด็กได้ลองฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง รู้จักการแสดงออก และมีทัศนคติที่ดีต่องานศิลปะ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมตามวุฒิภาวะของเด็กด้วย
8. ให้คิดว่ากิจกรรมทางศิลปะมีความสำคัญเช่นเดียวกับการจัดประสบการณ์ในการเขียนและการอ่าน
9. ให้ความรู้ในด้านศิลปะ เช่น เรื่องสี ขนาด และรูปร่างของภาพ
10. อธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจถึงจุดมุ่งหมาย และแนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะแก่เด็ก

เซอร์มาเซอร์ (Schirmacher. 1993: 1 - 2) กล่าวว่า นักการศึกษาปฐมวัยได้มองเห็นคุณค่าของงานศิลปะที่เด็กได้ทำ ถึงแม้ว่าเด็กในวัยนี้จะไม่สนใจและไม่พร้อมที่จะรับรู้ความรู้เชิงวิชาการ แต่เด็กก็ยังมี ความสนใจและพร้อมที่จะทำกิจกรรมทางศิลปะซึ่งได้สรุปเกี่ยวกับศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ควรเป็นดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงความรู้สึกของตนเองออกมาอย่างอิสระเสรี เด็กต้องการแสดงความรู้สึกของตนเองผ่านงานศิลปะและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว
2. ส่งเสริมให้เกิดความสมดุลระหว่างกระบวนการและผลผลิตทางศิลปะโปรแกรมศิลปะที่ดีจะต้องได้เข้าใจและเกิดความคิดรวบยอดในข้อเท็จจริงที่เด็กแต่ละคนสามารถเกิดได้ทั้งกระบวนการและผลผลิตรวมทั้งทักษะที่ต้องการให้เกิดแก่เด็ก เช่น การหยุด การตัด การม้วน การโรย การติด และการถัก ผลผลิตของการลงมือกระทำคือ ผลงาน
3. ส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์การกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์จำเป็นที่ต้องควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้
 - 3.1 เด็กต้องการทำอะไร (เนื้อหา)
 - 3.2 เด็กต้องทำอะไร (กระบวนการ)
 - 3.3 เด็กต้องการได้อะไรเป็นผลผลิตขั้นสุดท้าย (ผลผลิต)
4. ส่งเสริมให้เด็กได้ลงมือกระทำและค้นพบด้วยตนเอง เด็กสามารถสร้างผลงานศิลปะ โดยผ่านการค้นพบและการทดลองการวางแผนในกิจกรรมศิลปะแต่ละครั้งจึงต้องสอนวิธีการแต่ละขั้น เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความเป็นตัวของตัวเองไม่ว่าจะเป็นการค้นพบการสืบค้น การประดิษฐ์ และการทดลองที่สร้างสรรค์
5. ส่งเสริมกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและการมีส่วนร่วมตลอดเวลา เด็กจะมีการเคลื่อนไหวและแสดงออกถึงศิลปะ การยกมือ การยืน การระบายสี การใช้ดินน้ำมัน การฉีก การทาบ ดึง ม้วนกด จิก หยิบ ซึ่งการเคลื่อนไหวเหล่านี้เป็นการกระตุ้นพัฒนาการทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหวการส่งเสริมการแสดงออกอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้เด็กได้แสดงออกอย่างเต็มที่
6. สร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นภายในตัวเด็ก ศิลปะเป็นกิจกรรมที่ต้องเกิดจากแรงจูงใจภายในตนเองซึ่งนักการศึกษาปฐมวัยพบว่า การสร้างสรรค์งานศิลปะเกิดจากแรงจูงใจภายในที่เด็กต้องการเรียนรู้และรับรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว

7. สร้างความสำเร็จและความภาคภูมิใจในผลงานของตนเองการเลือกกิจกรรมทางศิลปะที่เหมาะสมกับพัฒนาการของวัยและการส่งเสริมความสำเร็จของเด็ก ความรู้สึกที่เด็กได้ทำสำเร็จช่วยให้เกิดความคิดเชิงบวกต่อตนเอง กิจกรรมที่ยากเกินไปจะเป็นตัวสกัดกั้นเด็กและนำไปสู่ความล้มเหลวในที่สุดนับว่าเป็นอันตรายอย่างยิ่งในการพัฒนาเด็ก

เบญจา แสงมลิ (2545: 63 - 67) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีสิ่งที่ควรคำนึงถึงข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ความสนใจของแต่ละบุคคล ครูควรช่วยเหลือให้เด็กได้ประสบการณ์ที่เป็นผลสำเร็จตามความต้องการของเด็ก สร้างเสริมเจตคติที่ดีต่อการผิดพลาด และการรับรู้จักรับผิดชอบในการดูแลรักษาวัสดุพร้อมทั้งสร้างความรู้สึกรับผิดชอบ โดยปล่อยให้เด็กมีอิสระในการคิด จินตนาการ เลือกและตัดสินใจ ครูมีหน้าที่ช่วยเหลือแนะนำเด็กเมื่อต้องการ ใช้คำถามกระตุ้นความคิดและให้ความเห็นพ้องในความพยายามที่แท้จริงของเด็ก นอกจากนี้ครูควรมีความเป็นกันเอง จริงใจ และมีความเข้าใจในตัวเด็กด้วย

2. การจัดสถานที่ เวลา และวัสดุให้พอเพียงเหมาะสม เพื่อให้เด็กได้เคลื่อนไหวอย่างอิสระเมื่อทำงานคนเดียวหรือทำงานเป็นกลุ่มเล็กๆ บนพื้น บนโต๊ะ ภายในและภายนอกอาคารเรียน มอบความไว้วางใจแก่เด็ก ให้เด็กดูแลรักษาเครื่องมือ เครื่องใช้และวัสดุด้วยตนเอง เวลาที่ให้เด็กไม่ควรน้อยเกินไปจนเด็กต้องรีบร้อนในการกระทำ กิจกรรม การสำรวจ การวางแผน การเก็บทำความสะอาดหลังจากการทำงานเสร็จ วัสดุที่ใช้ต้องเตรียมไว้หลากหลายชนิดให้เด็กเลือกตามความพอใจ และเหมาะสมกับอายุของเด็ก เก็บรักษาง่าย และให้ออกาสเด็กมีประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส

3. การแสดงออกเชิงสร้างสรรค์ เด็กต้องการประสบการณ์ที่สมบูรณ์ เพื่อช่วยกระตุ้นการแสดงออกสร้างสรรค์ ประสบการณ์นี้เริ่มจากการเล่นของเด็กในชีวิตประจำวัน การพูด การสนทนาความรู้สึกในสิ่งที่เด็กเห็น ช่วยให้เกิดนึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ครูควรสนับสนุนการพูดของเด็ก การแสดงออกทางการกระทำและการแสดงออกโดยการใช้สื่อกลาง วัสดุเครื่องใช้ทางศิลปะ การทัศนศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างเสริมการแสดงออกแบบสร้างสรรค์

4. เจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อการแสดงออกสร้างสรรค์ของเด็ก ครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำให้ผู้ปกครองเด็กเข้าใจผลงานของเด็ก และสามารถเสนอแนะผู้ปกครองในการเลือกวัสดุที่เหมาะสมให้เด็กเมื่ออยู่บ้าน

5. ครูใช้วิธีการสร้างสรรค์สนับสนุนเด็กให้เลือกกิจกรรมศิลปะด้วยวิธีซึ่งเด็กจะแสดงออกหรือกระทำได้ และจะรวบรวมความคิดหรือวัสดุ วิธีนี้ไม่ได้หมายความว่าเด็กจะกระทำกิจกรรมโดยปราศจากการแนะนำ แต่หมายความว่าเด็กจะตัดสินใจและเลือกด้วยตนเอง กิจกรรมศิลปะควรมีหลายชนิดให้เด็กได้มีโอกาสเลือกในแต่ละวัน

6. ครูวางแผนจัดเตรียมกิจกรรมต่างๆ เป็นอย่างดี เด็กมีอิสระในการค้นหา สำรวจ และทดลอง และเมื่อเด็กรู้สภาพแวดล้อม เด็กจะถ่ายทอดสิ่งที่ตนเองรู้ให้ผู้อื่นเข้าใจ กล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ของมือและตาจะพัฒนาขึ้น มโนภาพเรื่องราวรูปทรง สี เจริญเติบโตขึ้น การที่เด็กได้

เล่นร่วมกับเพื่อนพูดสนทนา แลกเปลี่ยนสิ่งของ รับผิดชอบร่วมกัน การรอคอย ตามลำดับช่วยเสริมสร้างความพร้อมทางอารมณ์และสังคมแก่เด็ก

7. ครูต้องรวบรวมหลักฐานเพื่อจุดมุ่งหมายในการวัดผล

กรวิภา สรรพกิจจานง (2532: 25 - 26) ได้สรุปบทบาทและหน้าที่ครูในการจัดกิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. เตรียมจัดโต๊ะเรียนและอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมก่อนเด็กเข้าทำกิจกรรม
2. ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งควรจัดกิจกรรมไว้หลาย ๆ อย่าง
3. ครูต้องพยายามให้เด็กได้ทำกิจกรรมหมุนเวียนกันไปให้พอเหมาะกับเวลาที่กำหนด และให้ทำอย่างน้อย 2 กิจกรรมแล้วจึงไปเล่นตามมุมต่างๆในห้องเรียนได้
4. เมื่อทำงานเสร็จแล้วทุกคนต้องเก็บวัสดุและเครื่องมือที่ใช้ให้เข้าที่ดูแลห้องให้สะอาด
5. ให้เข้าทำงานกลุ่มอย่างมีระเบียบ
6. พยายามหาวิธีให้เด็กได้ทำกิจกรรมหลายกิจกรรมมิใช่เลือกทำเพียงกิจกรรมเดียว
7. ชมเชยให้กำลังใจ และช่วยเหลือเด็กที่ไม่ประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมให้

ได้รับผลสำเร็จบ้างตามความสมควร

8. นำผลงานมาติดป้ายนิเทศโดยการหมุนเวียนผลงานต่าง ๆ ของเด็กให้ครบทุกคน

พีระพงษ์ กุลพิศาล (2533: 214 - 215) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการสอนศิลปะ สร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยจึงควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. วางแผนล่วงหน้าตลอดเทอมว่าแต่ละสัปดาห์จะให้เด็กทำกิจกรรมอะไรตามลำดับความยากง่ายของกลวิธีทำงานและความรู้โดยกำหนดจุดประสงค์และวิธีประเมินผลไว้ด้วยยิ่งดี
2. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ สภาพห้องเรียนและวิธีสอนให้สอดคล้องกับแผนที่วางไว้
3. ระหว่างที่เด็กทำกิจกรรมควรระลึกอยู่เสมอว่า

3.1 กิจกรรมที่จัดให้เน้นเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ประสบการณ์ตรงจากสิ่งแวดล้อมนอกห้องเรียนเพียงพอหรือไม่

3.2 หลีกเลียงกิจกรรมที่ให้เด็กต้องทำแล้วมีผลงานเหมือนกันทั้งห้อง โปรดจำไว้เสมอว่า การทำงานศิลปะสร้างสรรค์ คือ การแสดงออกทางการรับรู้เฉพาะตนและอย่าสอนหลักหรือทฤษฎีทางศิลปะใดๆ ทั้งสิ้น

3.3 พฤติกรรมการทำงานศิลปะของเด็กเล็กๆ แต่ละคนไม่เหมือนกัน บางคนชอบนั่งทำงานที่โต๊ะ บางคนชอบนอนกับพื้น ควรให้อิสระอย่างเต็มที่ ถ้าเด็กทำงานด้วยความสุขห้องจะเจียบเอง

3.4 ให้โอกาสเด็กทำงานเป็นกลุ่มบ้างเพื่อฝึกประสบการณ์ทางสังคมแก่เขา

4. ให้ผู้ปกครองมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างประสบการณ์ทางศิลปะขณะที่เด็กอยู่ที่บ้านด้วย เช่น ได้กำหนดเรื่องราวไว้ว่าสัปดาห์ต่อไปจะให้เด็กเขียนภาพเรื่องบ้านของฉัน ก็ควรมีหนังสือหรือบันทึกสั้นๆ ให้ผู้ปกครองได้ช่วยกระตุ้นจินตนาการเกี่ยวกับเรื่องนี้ระหว่างที่เด็กอยู่ที่บ้านด้วยเพื่อจินตนาการอันกว้างไกลและสมบูรณ์ขึ้น

5. มีป้ายนิเทศหรือที่ตั้งแสดงผลงานทางศิลปะสร้างสรรค์ของห้องเรียนอย่างถาวรและสลับสับเปลี่ยนแสดงผลงานของเด็กอยู่เป็นประจำ

6. มีความเมตตาและหวังดีแก่เด็กทุกคนโดยแสดงความรักและห่วงใยเด็กอยู่เสมอพยายาม ใช้คำพูดที่ไพเราะหรือกระตุ้นจินตนาการของเด็กระหว่างการทำงานอยู่เสมอ

สรุป ในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย จะต้องเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการทำกิจกรรม เน้นที่กระบวนการมากกว่าที่จะเน้นผลสำเร็จของชิ้นงาน โดยต้องคำนึงถึงความสามารถที่แตกต่างของแต่ละคน โดยต้องเข้าใจถึงวัยและขั้นการเจริญเติบโตของเด็กในแต่ละวัย เพื่อที่จะได้เลือกกิจกรรม และลำดับวัสดุให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงช่วงเวลาการทำงาน จัดวัสดุให้พอเพียงเหมาะสมและการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานศิลปะช่วยให้เกิดสมาธิ ซึ่งส่งผลถึงจิตใจให้มีความสุขในการทำกิจกรรม

2.5 ประเภทของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

เกศินี นิสสัยเจริญ (2527: 5 - 6) ได้กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยสามารถจัดได้ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมวาดภาพระบายสีเป็นกิจกรรมการสร้างภาพ ที่เด็กเขียนด้วยความรู้ในตัวเองให้เป็นสัญลักษณ์แบบสวยงาม จังหวะ และสีสันต่างๆ แทนการใช้คำพูด เช่น การวาดภาพด้วยสีน้ำ ฟูกั้นการวาดรูประบายสีด้วยสีเทียน และดินสอสี การเล่นกับสีแบบต่างๆ

2. กิจกรรมการฉีก ปะ และติดกระดาษ เป็นกิจกรรมที่ใช้กระดาษต่างๆ มาฉีก ตัดและนำมาติดบนกระดาษทำให้เป็นภาพ กระดาษที่นำมาใช้ได้แก่ กระดาษหนังสือพิมพ์ กระดาษวารสาร กระดาษห่อของขวัญ กระดาษสีมัน

3. การปั้น เป็นกิจกรรมที่เด็กชอบมาก วัสดุที่ใช้ในการปั้น ได้แก่ ดินเหนียว ดินน้ำมัน แป้งโดการปั้นควรมีวัสดุรองที่มีผิวมัน เช่น พลาสติก โลหะ โฟเมกา เพื่อกันไม่ให้โต๊ะเปื้อน

4. การพิมพ์ การพิมพ์ทำได้หลายวิธี ได้แก่ พิมพ์ภาพด้วยนิ้วมือ พิมพ์ภาพจากวัสดุธรรมชาติต่างๆ เช่น ใบไม้ ก้านกล้วย ก้านบัว พิมพ์ภาพจากวัสดุเหลือใช้ต่างๆ เช่น ฝาจุกขวด เชือก หลอด ด้าย พิมพ์ภาพด้วยตาราง การพิมพ์ภาพด้วยการขยี้กระดาษ

5. งานพับกระดาษ เป็นการประดิษฐ์กระดาษให้มีลักษณะเป็นภาพสามมิติ ที่ต้องอาศัยการทำงานประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อตา มือ และนิ้วมือ พับกระดาษให้เป็นภาพสัญลักษณ์ตามลำดับ และขั้นตอน

6. งานประดิษฐ์เศษวัสดุ เป็นของเล่นของใช้ เป็นการรวบรวมเศษวัสดุจากกระดาษมาประดิษฐ์เป็นของเล่นต่างๆ ตามแบบอย่าง หรือความคิดอิสระ และใช้วัสดุอื่นๆ ในการประกอบหรือตกแต่งเพิ่มเติมให้งานสมบูรณ์ เช่น กาว กรรไกร เศษไหมพรม ไม้ไอศกรีม หลอดกาแฟ ฯลฯ รวมถึงงานกระดาษเส้นที่ใช้กาวประกอบเป็นรูปต่างๆ

กุหลาบ ตันติผลาชีวะ (2551: 184 - 185) กล่าวว่า ในทางปฏิบัติการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้านการศึกษาระดับปฐมวัยจำแนกศิลปะสร้างสรรค์ไว้ 5 ประเภท ดังนี้

1. การวาดและการใช้สี เด็กปฐมวัยชอบการวาดภาพ และการใช้สีเพราะเป็นการแสดงสมรรถนะทางกายของเด็ก

2. การพิมพ์ เป็นการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กโดยการใช้อุปกรณ์ ซึ่งอาจเป็นเศษวัสดุสามารถหาได้แล้วประทับลงบนกระดาษเกิดเป็นภาพพิมพ์ที่เป็นลวดลาย หรือรูปแบบที่เด็กสนใจได้

3. การประดิษฐ์ เป็นงานศิลปะที่นอกจากฝึกการใช้กล้ามเนื้อแล้ว ยังเป็นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมการประดิษฐ์ ได้แก่ การพับรูปต่างๆ การทำสิ่งประดิษฐ์ การต่อเติม

4. การประดับตกแต่ง ได้แก่กิจกรรม การจัดดอกไม้ จัดห้อง แต่งสวน จัดโต๊ะอาหาร

5. การปั้น เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก การคิดจินตนาการ การเรียนรู้เกี่ยวกับรูปทรง พัฒนาการรับรู้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542: 54 - 55) ได้กล่าวถึง กิจกรรมสร้างสรรค์มีเนื้อหา / ขอบข่าย ดังนี้

1. การวาดภาพและระบายสี

1.1 การวาดภาพด้วยสีเทียน หรือสีไม้

1.2 การวาดภาพด้วยสีน้ำ เช่น พู่กัน ฟองน้ำ

1.3 การละเลงสีด้วยนิ้วมือ

2. การเล่นกับสีน้ำ

2.1 การเป่าสี

2.2 การหยดสี

2.3 การเทสี ฯลฯ

3. การพิมพ์ภาพ

3.1 การพิมพ์ภาพด้วยส่วนต่างๆ ของร่างกาย

3.2 การพิมพ์ภาพด้วยวัสดุ พืช ผักต่างๆ

4. การปั้น เช่น ดินน้ำมัน ดินเหนียว แป้งโด ฯลฯ

5. การพับ ฉีก ตัด ปะ

5.1 การพับอย่างง่ายๆ

5.2 การฉีกปะ

5.3 การตัดปะ

6. การประดิษฐ์

6.1 ประดิษฐ์เศษวัสดุต่างๆ

6.2 การร้อย เช่น ลูกปัด หลอดภาพ หลอดด้วย ฯลฯ

6.3 การสาน เช่น กระดาษ ไบโตะ ไบมะพร้าว

ชัยณรงค์ เจริญพานิชยกุล (2533: 51 - 56) ได้กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย แบ่งออกเป็น 5 สาขาใหญ่ ๆ คือ

1. กิจกรรมวาดเส้น (Drawing) การวาดเส้นเป็นภาพที่เกิดจากการขีดเขียนวัสดุบางชนิดบนกระดาษ โดยแสดงลักษณะเป็นเส้น วัสดุที่นิยมใช้เขียนคือ ดินสอดำ ดินสอสี สีเทียน สีชอล์ค ชอล์คเขียนกระดานดำ ปากกาลูกลื่น ปากกาหมึกซึม ปากกาปลายสักหลาด พู่กัน ฯลฯ ดินสอดำไส้อ่อน ปากกาปลายสักหลาด สีเมจิก และปากกาลูกลื่น เป็นวัสดุที่เหมาะสมที่สุดสำหรับเด็กวัยนี้ เพราะสอดคล้องกับการแสดงออกของเด็กวัยนี้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความคิด อารมณ์ ความมั่นใจ จะแสดงออกผ่านทางเส้นขีดเขียนของเด็ก การที่ใช้วัสดุที่ขีดเขียนได้ง่ายเช่นนี้ จะทำให้เด็กมีความสนุกสนานเชื่อมั่นกับเส้นที่ปรากฏออกมา การที่เด็กมีโอกาสได้ขีดเขียนมากเท่าไร ยิ่งทำให้เด็กมีโอกาสพัฒนาในการเรียนรู้เกี่ยวกับการควบคุมเส้นมากขึ้นเท่านั้น หลังจากฝึกไปไม่นาน เด็กจะเริ่มควบคุมเส้นให้เป็นรูปร่างง่าย ๆ ได้ เช่น วงกลม เส้นตรง สีเหลี่ยม

2. กิจกรรมระบายสี (Painting) เด็กวัยนี้เป็นวัยที่กระฉับกระเฉงพร้อมที่จะแสดงออกในเรื่องการเขียนภาพระบายสี สำหรับกิจกรรมระบายสีจะต้องอธิบายวิธีการใช้สีการถือพู่กัน การจุ่มสี ระบาย การระบายสี การล้างทำความสะอาดหลังจากที่เรียนไปสักกระยะหนึ่งควรสอนประสบการณ์ใหม่ ๆ เช่น การผสมสี สีที่ควรใช้คือ สีฝุ่น สีโปสเตอร์ สีเทียน สีเมจิก

3. กิจกรรมภาพพิมพ์ (Print Making) กรรมวิธีทางภาพพิมพ์มีหลายวิธี แต่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กเล็กคือ การพิมพ์จากแม่พิมพ์นูน (Relief Printing) เด็กในวัยนี้จะชอบงานภาพพิมพ์มากเพราะมีกิจกรรมทำมากมายหลายขั้นตอนเหมาะกับวัยที่กำลังอยากรู้อยากเห็น

4. กิจกรรมประติมากรรม (Sculpture) กิจกรรมประติมากรรมที่เหมาะสมกับเด็กเล็กคือ งานดิน ได้แก่ ดินเหนียว ดินน้ำมัน กิจกรรมที่เกี่ยวกับดินมีหลายวิธี เช่น การปั้นดิน การกดวัสดุต่างๆ ลงบนแผ่นดิน การแผ่ดินเป็นแผ่นบางๆ แล้วขีดเขียนลงบนดินน้ำมัน การตัดแผ่นดินเป็นเส้นยาวๆ หลายๆ เส้นแล้วนำมาถักหรือสานกันเป็นหลายตาข่าย

5. กิจกรรมประดิษฐ์ตกแต่ง (Crafts) งานประดิษฐ์ตกแต่งที่เหมาะสมกับเด็กเล็ก ได้แก่ การทำภาพปะติด การทำหน้ากากจากถุงกระดาษ การฉีกกระดาษให้เป็นรูปต่างๆ การประกอบเศษวัสดุกิจกรรมประดิษฐ์ตกแต่ง นอกจากจะ让孩子แสดงออกทางศิลปะแล้ว ยังเน้นให้เด็กได้เรียนรู้การทำงานที่มีกระบวนการหรือมีขั้นตอนด้วย

พีระพงษ์ กุลพิศาล (2536: 34 - 35) ได้แบ่งประเภทของกิจกรรมสำหรับเด็กตามลักษณะผลงานที่เด็กสร้างสรรค์เป็นหลักคือ

1. กิจกรรมศิลปะ 2 มิติ หมายถึง กิจกรรมที่มุ่งให้เด็กสร้างสรรค์ภาพบนระนาบผิววัสดุที่แบนๆ เช่น กระจก กระดาษ ผืนปูน พื้นทราย พื้นดิน ฯลฯ โดยใช้กลวิธีวาดเส้นระบายสี พิมพ์ กดประทับให้เป็นสี ปะติดด้วยกระดาษสี เป็นต้น กิจกรรมประเภทนี้ได้แก่ การวาดภาพด้วยนิ้วมือหรือมือ การพิมพ์ภาพด้วยเศษวัสดุต่างๆ การวาดภาพเส้นด้วยดินสอสีเทียน การระบายสีด้วยสีเทียน สีฝุ่น สีโปสเตอร์ สีน้ำ เป็นต้น ผลงานศิลปะประเภทนี้ดูแล้วแบนราบมีเฉพาะมิติกว้างขวาง

2. กิจกรรม 3 มิติ หมายถึง กิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กสร้างภาพให้มีลักษณะลอยตัวหมุนหรือเด้งไปในพื้นที่โดยใช้วัสดุและกลวิธีต่างๆ ที่เหมาะสมกับวัสดุนั้นๆ เช่น การปั้นทราย ดินเหนียวดินน้ำมัน กระดาษ แป้งโด หรือการประกอบวัสดุต่างๆ เข้าด้วยกัน กลวิธีที่จะให้เด็กทำกิจกรรมประเภทนี้ต้องไม่มีขั้นตอนที่ซับซ้อนสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว ง่ายและไม่เสี่ยงต่ออันตราย เช่นวัสดุที่นำมาประกอบเข้าด้วยกันควรเป็นวัสดุประเภทกล่องกระดาษ เมล็ดพืช ลูกปัด เศษใบไม้ โดยใช้กาวที่ติดง่าย เป็นต้น

3. กิจกรรมศิลปะผสมผสาน 2 มิติ 3 มิติ กิจกรรมที่ให้เด็กสร้างสรรค์ภาพโดยใช้วัสดุและกลวิธีทางกิจกรรมศิลปะ 2 มิติ และ 3 มิติ รวมเข้าด้วยกัน เช่น ให้เด็กใช้สีโปสเตอร์ระบายบนรูปปั้นดินเหนียวหรือแป้งโดที่แห้งแล้วให้เด็กระบายสีหรือฉีกกระดาษสี (ที่ฉีกหรือตัดเป็นรูปต่างๆ) ตกแต่งกล่องกระดาษ

สรุป กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ได้แก่ การวาดภาพและระบายสี การเล่นกับสีน้ำ การพิมพ์ภาพ การปั้น การพับ ฉีก ตัด ปะ และการประดิษฐ์ ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เด็กได้ทำซึ่งแต่ละประเภทนั้นจะเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทางความนึกคิด ได้สำรวจและจัดกระทำกับวัตถุโดยตรง ออกแบบ ตกแต่ง ต่อเติมสร้างเป็นชิ้นงานทางศิลปะได้อย่างอิสระ ศิลปะเด็กจึงเป็นเสมือนเครื่องมือสื่อสารที่เด็กแสดงออกมาให้เห็นได้ โดยผลงานที่แสดงออกมานั้นมี 3 แบบ ด้วยกัน คือ ศิลปะสองมิติ ศิลปะสามมิติ และศิลปะผสมผสานสองมิติ สามมิติ

2.6 กิจกรรมพับกระดาษ

ศิลปะการพับกระดาษ หรือภาษาญี่ปุ่นเรียกว่า ออริกามิ (ORIGAMI) คำว่า ออริ (ORI) แปลว่า การพับ ส่วน กามิ (KAMI) แปลว่า กระดาษ อย่างไรก็ตาม ศิลปะการพับกระดาษเริ่มพบการพับกระดาษครั้งแรกที่ประเทศจีน ตั้งแต่ศตวรรษที่ 1 หรือ 2 และมีการนำเข้ามาในประเทศญี่ปุ่นเมื่อประมาณศตวรรษ 6 (Callie; & Jeremy. 1999: online) ปัจจุบันกระดาษที่ใช้ในพับนั้นมีหลายขนาด หลายสี หาซื้อได้ง่าย ราคาไม่แพง และบางชนิดไม่ต้องซื้อหา เช่น กระดาษสี กระดาษห่อของขวัญ กระดาษหนังสือพิมพ์ หรือกระดาษเหลือใช้ตามนิตยสาร การเลือกใช้กระดาษสำหรับที่จะนำมาพับนั้นขึ้นอยู่กับสิ่งที่ต้องการจะพับ สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น การใช้กระดาษที่มีขนาดใหญ่หรือเล็กเกินไปและไม่หนาเกินไป เพราะเด็กจะสร้างงานประดิษฐ์จากเศษวัสดุได้ค่อนข้างลำบาก โดยขนาดของกระดาษที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยที่นำมาใช้พับนั้นควรมีลักษณะ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2551: 58 - 59) ดังนี้

1. กระดาษสี่เหลี่ยมจัตุรัส ควรมีขนาด 15 X 15 เซนติเมตร
2. กระดาษสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาด 15 x 24 เซนติเมตร
6. กระดาษที่สามารถใช้ได้เลยคือกระดาษ A4
7. กระดาษหนังสือพิมพ์
8. กระดาษที่ใช้ไม่ควรให้แข็งเกินไปซึ่งไม่ควรเกิน 80 แกรม

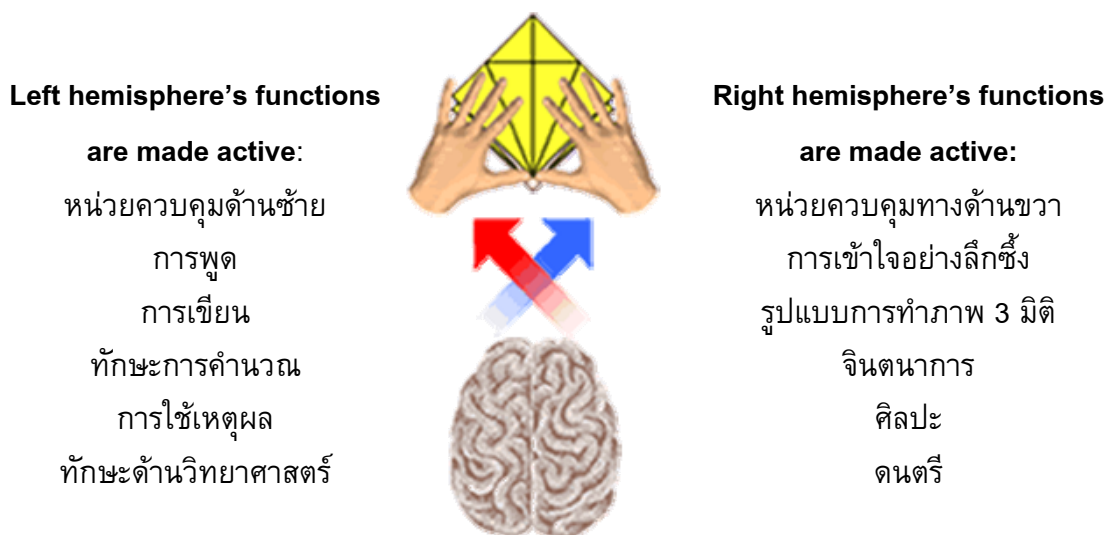
งานพับกระดาษ เป็นการประดิษฐ์กระดาษให้มีลักษณะเป็นภาพสามมิติ ที่ต้องอาศัยการทำงานประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อตา มือ และนิ้วมือ พับกระดาษให้เป็นภาพสัญลักษณ์ตามลำดับ และขั้นตอน (เกคินี นิสสัยเจริญ. 2527: 5 - 6) สอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547: 103) การพับกระดาษเป็นกิจกรรมที่เพิ่มความสนใจในการควบคุมกล้ามเนื้อนิ้วมือ ข้อมือ และการใช้สายตาให้สัมพันธ์กับมือ ความสามารถในการพับแต่ละระดับอายุจะต่างกัน ซึ่งสามารถแตกต่างกันตามวัย ดังนี้

เด็กอายุ 3 - 4 ปี รู้จักพับกระดาษแล้ว หัดพับตามรอยครึ่ง 4 ส่วนได้ และสามารถพับกระดาษแล้วรีดได้เรียบร้อย เพราะเด็กเริ่มใช้นิ้วหัวแม่มือ นิ้วชี้คล่อง

เด็กอายุ 4 - 5 ปี จะพับกระดาษซ้อนกัน 3 ทบได้ ใช้นิ้วรีดรอยพับได้ พับกระดาษเป็นรูปร่างอย่างง่ายได้ เช่น จรวด เรือสำปั้น

เด็กอายุ 5 - 6 ปี จะพับกระดาษรูปต่างๆซึ่งมีรูปร่าง และรายละเอียดได้

การพับกระดาษจึงเป็นการฝึกกล้ามเนื้อบังคับการทำงานของมือ ก่อนจะนำไปสู่การจับดินสอปากกาเขียนหนังสือ หรือฝึกสมาธิ เนื่องจากกิจกรรมพับกระดาษเป็นกิจกรรมที่ใช้มือทั้งสองมือ ควบคู่กับการทำงานของสองข้าง 2 ซีก ซึ่งในการทำงานของหน่วยควบคุมด้านซ้าย สมองจะได้รับการพัฒนาเรื่องตรรกะ, ความชำนาญตัวเลข, การอ่าน, กระบวนการชักเหตุผล, บรรยาย, และความสามารถเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ส่วนการทำงานของหน่วยควบคุมทางด้านขวา สมองจะได้รับการพัฒนาความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง รูปแบบการทำภาพ 3 มิติ จินตนาการ ศิลปะ ดนตรี (Katrin; & Yuri Shumakov. 2000: Online)

ภาพประกอบ 2 ประโยชน์ของกิจกรรมพับกระดาษกับมือทั้งสองข้าง

ที่มา: Katrin; & Yuri Shumakov. (2000: Online).

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมการพับกระดาษเป็นกิจกรรมหนึ่งช่วยให้เด็กได้แสดงออกทางความคิด ได้ออกแบบ ตกแต่ง ต่อเติมกระดาษที่พับออกมาเป็นชิ้นงานทางศิลปะได้อย่างสนุกสนาน เด็กจะมีอิสระ บัญชา อนุญาตสมบัติ (2552: Online) กล่าวว่า การพับกระดาษนอกจากจะให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้วยังช่วยให้เด็ก ๆ มีการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่าง ๆ ผ่านกระดาษแผ่นเดียวอีกด้วย ซึ่งศรีวรรณ มากชู; และ ชำนาญ สุขชาญไชย (2524: 1 - 2) ได้กล่าวถึงคุณค่า และประโยชน์ทางการศึกษาของการพับกระดาษไว้ดังนี้

1. ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน
2. ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาการด้านอารมณ์
3. ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมือให้แข็งแรง
4. ช่วยฝึกในด้านความสัมพันธ์ระหว่างมือกับสายตาในเด็กวัยก่อนเข้าเรียน
5. ช่วยส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง
6. ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
7. ช่วยส่งเสริมให้เป็นคนรักสวยรักงาม มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

หลักในการสอนพับกระดาษที่ทำให้เด็กได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลต่อพัฒนาการของเด็ก โดยมีสาระสำคัญที่ครูควรคำนึงถึงดังนี้ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2551: 58 - 59)

1. ครูควรฝึกพับให้ชำนาญก่อน
2. ขณะที่สอน ครูควรที่จะพับไปพร้อมกับเด็กที่ละขั้นตอน อย่าสาธิต ทั้งนี้เนื่องจากเด็กยังจำขั้นตอนการทำไม่ได้ จึงต้องทำไปพร้อม ๆ กัน
3. ถ้าเด็กมีปัญหาระหว่างการพับ ครูต้องให้ความช่วยเหลือแต่อย่าพับให้เด็ก
4. ปล่อยให้เด็ก เพราะมือเด็กยังใช้ไม่คล่อง
5. ผลงานที่เด็กทำออกมาบางคนอาจไม่สวย แต่ให้ถือว่าเด็กทำสำเร็จ อย่าเปรียบเทียบกัน

6. ให้ชื่นชมผลงานเด็กเสมอ แต่ทุกคนต้องได้พูดนำเสนอผลงาน

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

งานวิจัยต่างประเทศ

แสตปปี้ (Stapp. 1964: 52 - 53) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์และสติปัญญาของนักศึกษาที่เรียนศิลปะและไม่เรียนศิลปะ พบว่า ความคิดสร้างสรรค์และสติปัญญาไม่มีความสัมพันธ์กัน แต่นักเรียนที่เรียนศิลปะได้คะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าพวกที่ไม่เรียนศิลปะ

แลนเดอร์ส (Landers. 2006: Online) ได้กล่าวถึง ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก เป็นการใช้มือ นิ้วมือทั้งสอง รวมทั้งตาและมือประสานกัน สำหรับจัดสิ่งของ การควบคุมการเคลื่อนไหวที่ดี เพื่อให้สามารถประสานการทำงานระหว่างการควบคุมการใช้ตาและมือสองให้สัมพันธ์กัน อย่างมีประสิทธิภาพแม่นยำ

คาติน; และยูริ ชูมาโกะ (Katrin; & Yuri Shumakov. 2000: Online) พบว่าการพับกระดาษเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นการทำงานของสมองทั้งซีกซ้าย และซีกขวา และการนำเทคนิคการพับกระดาษมาฝึกฝนกับเด็กนั้นมีความเหมาะสมในการพัฒนาของการทำงานของกล้ามเนื้อ สติปัญญา และความสามารถในเชิงประติษฐ์

ซูซัน ซู (Susan Sze. 2005: Online) ทำการทดลองเกี่ยวกับเทคนิคในการพับกระดาษและการสร้างสรรค์สร้างสรรค์ทำให้เข้าใจเกี่ยวกับความคิด สำหรับเทคนิคในการพับกระดาษทำให้เกิดการเรียนรู้ 6 แบบ คือ (1) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Hands-on learning) (2) เรียนรู้จากการแนะนำที่ชัดเจน (explicit instruction) (3) เรียนรู้จากการคิดขั้นสูง (higher order thinking) (4) เรียนรู้จากรูปแบบที่หลากหลาย (multimodal instruction) (5) เรียนรู้เกี่ยวกับสังคม (social learning) และ (6) เรียนรู้จากยุทธศาสตร์การจัดการด้วยตัวเอง (self-management strategies)

งานวิจัยในประเทศ

วรารภรณ์ นาคะศิริ (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้ทรายสี ผลการวิจัยพบว่า การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยหลังจากการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้ทรายสีสูงกว่าก่อนการทำศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้ทรายสีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประพิมพ์พัทธ์ พละพงศ์ (2550: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกระดาษเส้น ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยหลังการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกระดาษเส้นสูงกว่าก่อนการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกระดาษเส้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยหลังการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกระดาษเส้น มีการเปลี่ยนแปลงสูงกว่าก่อนการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกระดาษเส้น คิดเป็นร้อยละ 100 ของนักเรียนทั้งหมด

สมศรี เมฆไพบุญย์วัฒนา (2551: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ร้อยดอกไม้ พบว่า

1. ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยหลังจากได้รับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ร้อยดอกไม้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยหลังจากได้รับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ร้อยดอกไม้สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้าง และหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการวิจัย
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัยชาย - หญิง อายุ 4 - 5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ของโรงเรียนอนุบาลช่างมอญ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 2 ห้องเรียน โดยมีจำนวน เด็กปฐมวัยชาย - หญิง รวม 50 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เด็กปฐมวัยชาย - หญิง อายุ 4 - 5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ของโรงเรียนอนุบาลช่างมอญ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มหลายขั้นตอนโดยมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. สุ่มเด็กปฐมวัยชาย - หญิง โดยการจับฉลาก 1 ห้องเรียน จากจำนวน 2 ห้องเรียน
2. สุ่มเด็กปฐมวัยชาย - หญิง ในข้อ 1 จำนวน 15 คน โดยการจับสลากเพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

1. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ จำนวน 24 กิจกรรม
2. แบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย 2 ด้านดังนี้
 - 2.1 การแบ่งปัน
 - 2.2 ความร่วมมือ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ

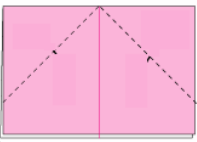

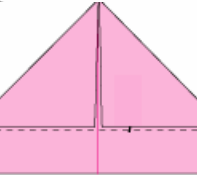

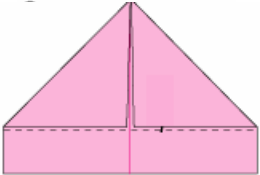

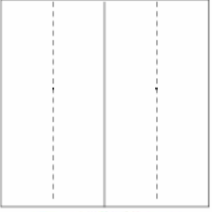

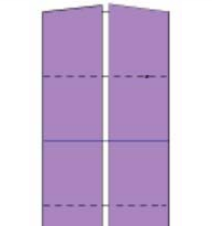

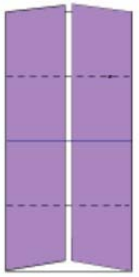

การสร้างแผนกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ

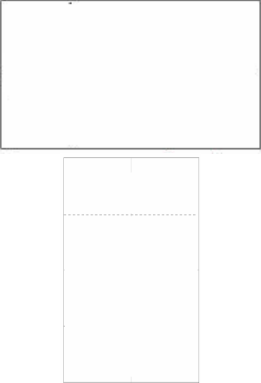
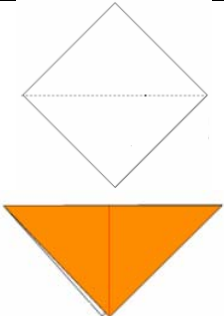
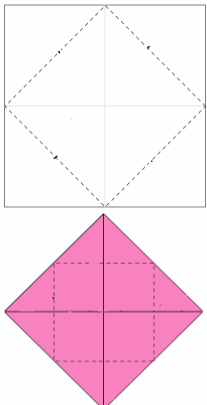
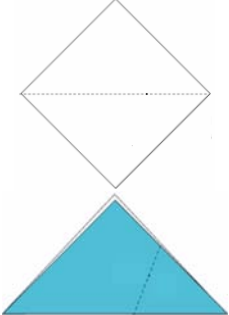
1.2 ศึกษาเอกสารนวัตกรรมกิจกรรมการเรียนรู้ พับกระดาษ เล่ม 1 ของ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551) และนวัตกรรมกิจกรรมการเรียนรู้กระดาษพับ เล่ม 2 ของ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551)

1.3 ศึกษา และกำหนดเนื้อหากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษที่ส่งเสริมพฤติกรรมชอบสังคมในด้านการแบ่งปัน และความร่วมมือ จำนวน 24 แผน ดังในตาราง 1

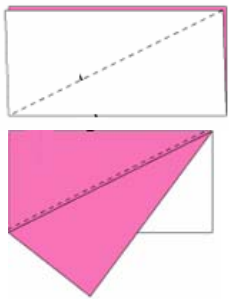

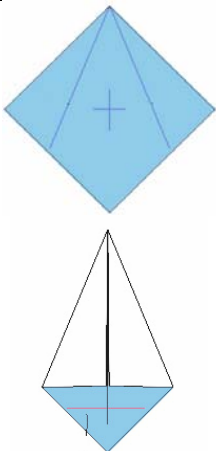

ตาราง 1 แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ

ลำดับที่	ขนาดกระดาษ	วันที่ทำการทดลอง	รูปแบบกิจกรรม	รายชื่อกิจกรรม
1	หนังสือพิมพ์	จันทร์		 ทหาเรือมาแล้ว
		พุธ		 ซามูไร...เซย์ไฮ
		ศุกร์		 ถังหรรษา
2	A4	จันทร์		 บ้านของหนู
		พุธ		 ล่องเรือ
		ศุกร์		 หัวใจกลายร่าง

ตาราง 1 (ต่อ)

สัปดาห์ ที่	ขนาด กระดาษ	วันที่ทำการ ทดลอง	รูปแบบกิจกรรม	รายชื่อกิจกรรม
3	A4	จันทร์ พุธ ศุกร์		หมูน้อยหัดบิน หมวกจีนแปลงกาย ลมพัดโบก
4	24 x 24 ซม.	จันทร์ พุธ ศุกร์		โง่ง โง่ง ฝ้าบ้าน เต่าทอง ตุ๊กตาต๋องแต๋ง
5	24 x 24 ซม.	จันทร์ พุธ ศุกร์		ดอกไม้แสนสวย ทานตะวันสีอร่าม โมบายกล่องกระดาษ
6	15 x 15 ซม.	จันทร์ พุธ ศุกร์		กระต่ายลอยคอ ซองซ่อนหา ทุ่งทิวลิป

ตาราง 1 (ต่อ)

สัปดาห์ ที่	ขนาด กระดาษ	วันที่ทำการ ทดลอง	รูปแบบกิจกรรม	รายชื่อกิจกรรม
7	15 x 15 ซม.	จันทร์		 ปลาสายรุ้ง
		พุธ		 เรือสีรุ้ง
		ศุกร์		 จิ้งจอกแสนกล
8	15 x 15 ซม.	จันทร์		 ร.เรือ....ลอยล่อง
		พุธ		 ใต้ท้องทะเล
		ศุกร์		 ไอศกรีม Holiday

1.4 สร้างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ จำนวน 24 แผน สอนสัปดาห์ละ 3 วัน เรื่องละ 1 วัน จำนวน 8 สัปดาห์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.4.1 ชื่อกิจกรรม

1.4.2 จุดมุ่งหมายของกิจกรรม

1.4.3 วัสดุ - อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรม

1.4.4 ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม

1.4.5 การประเมินผล

วิธีการหาคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรม

พื้บกระดาศษ

1.5 นำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพื้บกระดาศษที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยใช้เกณฑ์การตัดสินของผู้เชี่ยวชาญ 2 ใน 3 ที่มีความเห็นตรงกัน เพื่อตรวจพิจารณา และปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญดังนี้

1. อาจารย์วรรณภา กรัศพรหม อาจารย์ โรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา
2. อาจารย์ ศรีแพร จันทราภิรมย์ อาจารย์ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
3. อาจารย์ลำไย อรรถเศรษฐัง ครูระดับ คศ.1 โรงเรียนวัดสุทัศน์

1.6 นำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพื้บกระดาศษ ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ โดยใช้เกณฑ์ความเห็นตรงกัน 2 ใน 3 ท่าน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้แก้ไขปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพื้บกระดาศษ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ดังนี้

- 1.6.1 ปรับรูปแบบการพื้บให้ง่ายขึ้น
- 1.6.2 ปรับรายชื่อกิจกรรมให้สอดคล้องกับผลงาน

1.7 นำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพื้บกระดาศษที่ปรับปรุงแก้ไขไปทดลอง (Try Out) ใช้กับนักเรียนอายุ 4 - 5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ของโรงเรียนอนุบาลช่างมกค จำนวน 15 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่อง และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

1.8 นำแผนกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพื้บกระดาศษ ที่ปรับปรุงเหมาะสมแล้วจัดทำฉบับจริงเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง

2. แบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย

การสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคม

2.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัย จากเอกสารดังนี้

- 2.1.1 ทฤษฎีพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย
- 2.1.2 ศึกษาหลักสูตรและคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
- 2.1.3 ศึกษาคู่มือประเมินพัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษาของสำนักงาน

บริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน(2548)

2.1.4 ศึกษาการสร้างแบบประเมินการสังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย จากสิริมา ภิญโญนันตพงษ์ (2545)

2.1.5 ศึกษาแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของ จตุพร แสงหาญ (2549) อโนชา ธิรธำรง (2550) ลักกะณา เสนอฤทธิ์ (2551) อริสา โสคำภา (2551)

2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มาสร้างแบบสังเกตให้ครอบคลุมพฤติกรรมชอบสังคมโดยจำแนกตามรูปแบบพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้ดังนี้

2.2.1 การแบ่งปัน

1. ชักชวนให้เพื่อนร่วมใช้วัสดุอุปกรณ์ หรือเล่นร่วมกัน
2. หยิบหรือส่งอุปกรณ์ของตนให้เพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการ
3. แบ่งของเล่นหรืออุปกรณ์ให้เพื่อน โดยให้เพื่อนหยิบของเองได้
4. แบ่งของให้เพื่อนโดยไม่ขอของตอบแทน
5. เล่นของเล่น หรือร่วมใช้อุปกรณ์โดยผลัดเปลี่ยนกันใช้โดยไม่แย่งกัน
6. ให้เพื่อนยืมของเล่นของใช้
7. ให้เพื่อนเล่น หรือทำกิจกรรมก่อนตนเอง
8. แนะนำวิธีการเล่นหรือทำกิจกรรมเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ

2.2.2 ความร่วมมือ

1. ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม
2. ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม
3. ร่วมกันจัดเตรียมอุปกรณ์ สื่อร่วมกัน
4. ทำหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายด้วยความเต็มใจ
5. พูดแสดงความคิดเห็นของตนต่อกลุ่มขณะทำกิจกรรม
6. ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และพร้อมทำกิจกรรมด้วยกัน
7. ปรึกษากับกลุ่มเมื่อพบปัญหาในการทำงาน
8. ร่วมกันจัดทำความสะอาด เก็บอุปกรณ์ร่วมกัน

2.3 นำข้อมูลที่ได้ศึกษาจากข้อ 2.2 มาสร้างแบบสังเกตการพัฒนาพฤติกรรมชอบสังคมและเกณฑ์การประเมินให้ครอบคลุมพฤติกรรมชอบสังคม ทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการแบ่งปันและด้านความร่วมมือโดยสร้างแบบสังเกตการพัฒนาพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยแบบมาตราส่วนประเมินค่ากำหนดตัวเลข (Numerical Rating Scales)

2.4 กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนและการแปลความหมายคะแนนแบบสังเกตการพัฒนาพฤติกรรมชอบสังคมออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับคะแนน 2, 1 และ 0

- 2 คะแนน หมายถึง เมื่อเด็กเกิดพฤติกรรมด้านสังคมด้วยตนเอง
- 1 คะแนน หมายถึง เมื่อแสดงพฤติกรรมด้านสังคม โดยเพื่อนหรือครูขอร้อง
- 0 คะแนน หมายถึง เมื่อเด็กไม่แสดงพฤติกรรมด้านสังคมหรือปฏิเสธที่จะทำ

วิธีการหาคุณภาพของแบบสังเกตพฤติกรรมด้านสังคม

2.5 นำแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ เพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเหมาะสมของแบบสังเกตจำนวน 3 ท่าน ดังนี้

- 2.5.1 อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา อาจารย์ประจำสำนักทดสอบทางการศึกษา
และจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 2.5.2 อาจารย์สุรีย์ สหวัฒน์ ผู้อำนวยการ โรงเรียนโชคชัยรังสิต
- 2.5.3 อาจารย์สมจิต เกิดแก้ว อาจารย์ โรงเรียนเซนต์ราฟาแอล

2.6 หาความเที่ยงตรงของแบบสังเกต โดยนำแบบสังเกตพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ลงความเห็นและให้คะแนนแบบประเมิน แล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพัฒนาการกับจุดประสงค์ IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ถือเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสม (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2526: 89) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมชอบสังคมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ 0.67 - 1.00

2.7 นำแบบสังเกตการพัฒนาพฤติกรรมชอบสังคมที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นในการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry-Stock. 1996: 256) โดยใช้เกณฑ์การตัดสินตั้งแต่ .70 ขึ้นไป ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต RAI = 0.91

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัย One-Group Pretest-Posttest Design (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 249) ตามตารางดังนี้

ตาราง 2 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
ทดลอง	T_1	X	T_2

เมื่อ	T_1	แทน การประเมินก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ (Pretest) โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคม
	X	แทน การดำเนินการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ
	T_2	แทน การประเมินหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ (Posttest) โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคม

การดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
2. จัดเตรียมสภาพแวดล้อมภายในสถานที่ที่ทำการทดลองให้เหมาะสม
3. จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานทุกด้าน (Baseline Data) โดยการสังเกตพฤติกรรมชอบสังคม จากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ วันละ 25 - 30 นาที โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น บันทึกการสังเกต โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย 1 คน รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน
4. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเอง โดยกลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ จำนวน 24 แผน ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ ช่วงระยะเวลา 10.00 - 10.30 น. รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง
5. เมื่อดำเนินการทดลองครบ 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมชอบสังคม (Posttest) กับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมฉบับเดียวกันกับที่ใช้ก่อนการทดลอง โดยทำการสังเกต 1 สัปดาห์ ในวันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ วันละ 25 - 30 นาที ช่วงระยะเวลา 10.00 - 10.30 น.
6. นำคะแนนที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมชอบสังคม ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของระดับพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ จำแนกรายด้าน โดยนำข้อมูลไปหาคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมชอบสังคมก่อน และหลังการจัดกิจกรรมการสอนด้วยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้ t - test สำหรับ Dependent Samples

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เครื่องมือ

1.1 หาค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจรายข้อใช้สูตร IOC (Item - Objective Congruency Index) ใช้สูตร (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2548: 1)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกตโดยการนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนอนุบาลช้างมงคล ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน วิธีหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry - Stock. 1996: 256)

$$RAI = 1 - \frac{\sum \sum |R_{1KN} - R_{2KN}|}{KN(I - 1)}$$

เมื่อ R_{1kn} R_{2kn} แทน ผลการสังเกตของผู้สังเกตคนที่ 1 และคนที่ 2 ตามลำดับ

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

K แทน จำนวนพฤติกรรมย่อย

I แทน จำนวนช่วงคะแนน (0, 1, 2)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

หาสถิติพื้นฐานของพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 4 - 5 ปี ก่อนการทดลองและหลังการทดลองโดยนำข้อมูลไปหาค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.1 หาค่าเฉลี่ยของคะแนน ใช้สูตร (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 73)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียนจากกลุ่มตัวอย่าง

2.2 หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน ใช้สูตร (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 79)

$$S = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนน
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

3. สถิติที่ใช้ในทดสอบสมมติฐาน

เปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้การทดสอบของ t - test for Dependent Samples (บุญเชิด ภิญโญนนันทพงษ์. 2526: 99)

$$t = \frac{\bar{D}}{S_{\bar{D}}}, \quad df = n - 1$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาการแจกแจงแบบที (t-distribution)
	\bar{D}	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลต่างของคะแนน
	n	แทน	จำนวนคน
	$S_{\bar{D}}$	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างของคะแนน

4. การแปลผลระดับพฤติกรรมชอบสังคม

การแปลผลระดับพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ กำหนดการแปลผลในภาพรวมและจำแนกรายด้าน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของระดับคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best. 1981: 24) ดังต่อไปนี้

พฤติกรรมชอบสังคมโดยรวม คะแนนเต็ม 32 คะแนน เกณฑ์การแปลผล ดังนี้

คะแนนระหว่าง	24.01 - 32.00	หมายความว่า	มีพฤติกรรมชอบสังคม ในระดับดีมาก
คะแนนระหว่าง	16.01 - 24.00	หมายความว่า	มีพฤติกรรมชอบสังคมในระดับดี
คะแนนระหว่าง	08.01 - 16.00	หมายความว่า	มีพฤติกรรมชอบสังคม ในระดับพอใช้
คะแนนระหว่าง	00.00 - 08.00	หมายความว่า	มีพฤติกรรมชอบสังคม ในระดับต้องปรับปรุง

พฤติกรรมชอบสังคมจำแนกรายด้านแต่ละด้านมีคะแนนเต็ม 16 คะแนน เกณฑ์การแปลผล ดังนี้

คะแนนระหว่าง	12.01 - 16.00	หมายความว่า	มีพฤติกรรมชอบสังคม ด้านการแบ่งปัน ในระดับดีมาก
คะแนนระหว่าง	08.01 - 12.00	หมายความว่า	มีพฤติกรรมชอบสังคม ด้านการแบ่งปัน ในระดับดี
คะแนนระหว่าง	04.01 - 08.00	หมายความว่า	มีพฤติกรรมชอบสังคม ด้านการแบ่งปัน ในระดับพอใช้
คะแนนระหว่าง	0.00 - 04.00	หมายความว่า	มีพฤติกรรมชอบสังคม ด้านการแบ่งปัน ในระดับต้องปรับปรุง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษที่มีต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย เพื่อให้การนำเสนอเป็นไปตามลำดับขั้นตอนผู้วิจัยจึงได้กำหนดหัวข้อไว้ดังนี้ คือ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการอ่านผลวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

N	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)
S	แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
\bar{D}	แทน คะแนนเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนก่อนการทดลองและหลังการทดลอง
Sd	แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่างของคะแนนก่อนการทดลองและหลังการทดลอง
t	แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
**	แทน ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
p	แทน ความน่าจะเป็นของค่าสถิติ

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณการเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยด้วยการหาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า t การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการทดลอง โดยในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ
2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 ระดับพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ

พฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง		
	\bar{X}	SD	ระดับพฤติกรรม	\bar{X}	SD	ระดับพฤติกรรม
ด้านการแบ่งปัน	8.00	1.41	พอใช้	14.47	0.74	ดีมาก
ด้านความร่วมมือ	8.33	1.54	ดี	14.47	0.92	ดีมาก
รวม	16.33	2.55	ดี	28.94	1.03	ดีมาก

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่าระดับพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองโดยรวมอยู่ในระดับดี โดยมีพฤติกรรมชอบสังคมด้านความร่วมมืออยู่ในระดับดี และด้านการแบ่งปันอยู่ในระดับพอใช้ แต่หลังการทดลอง พบว่า พฤติกรรมชอบสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก และพฤติกรรมชอบสังคม ด้านการแบ่งปัน และด้านความร่วมมืออยู่ในระดับดีมากเช่นกัน

2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ

เปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ ผลปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ

พฤติกรรมชอบสังคม ของเด็กปฐมวัย		\bar{X}	S	\bar{D}	Sd	t	p
ด้าน การแบ่งปัน	ก่อนทดลอง	8.00	1.41	6.47	1.69	14.87**	.000
	หลังทดลอง	14.47	0.74				
ด้าน ความร่วมมือ	ก่อนทดลอง	8.33	1.54	6.13	2.17	10.96**	.000
	หลังทดลอง	14.47	0.74				
รวม	ก่อนทดลอง	16.33	2.55	12.60	3.23	15.13**	.000
	หลังทดลอง	28.94	1.03				

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองทั้งโดยรวม และรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการแบ่งปันมีค่าเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงสูงกว่าด้านความร่วมมือเพียงเล็กน้อย แสดงว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ สามารถพัฒนาพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยให้ดีขึ้นได้

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ที่มุ่งศึกษาค้นคว้าเรื่องผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ ที่มีต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย สรุปสาระสำคัญและการศึกษาได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษก่อน และหลังการทดลอง
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยก่อน และหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษมีของพฤติกรรมชอบสังคมสูงขึ้น

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัยชาย - หญิง อายุ 4 - 5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ของโรงเรียนอนุบาลช่างมณฑล เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 2 ห้องเรียน โดยมีจำนวน เด็กปฐมวัยชาย - หญิง รวม 50 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เด็กปฐมวัยชาย - หญิง อายุ 4 - 5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ของโรงเรียนอนุบาลช่างมณฑล เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มหลายขั้นตอนโดยมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. สุ่มเด็กปฐมวัยชาย - หญิง โดยการจับฉลาก 1 ห้องเรียน จากจำนวน 2 ห้องเรียน
2. สุ่มเด็กปฐมวัยชาย - หญิง ในข้อ 1 จำนวน 15 คน โดยการจับสลากเพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ
ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมชอบสังคม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

1. แบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยกัน 2 ด้าน คือ ด้านการแบ่งปัน และด้านความร่วมมือ มีค่าความเชื่อมั่นของผู้ประเมิน RAI = 0.91 โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยเป็น 3 ระดับ คือ ระดับ 2, 1 และ 0 ทำการบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย จากการจัดกิจกรรม การพับกระดาษ

2. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ จำนวน 24 กิจกรรม ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ขั้นนำ

เป็นกิจกรรมที่ครูจูงใจผู้เรียนให้อยู่ในความพร้อมที่จะเรียน โดยการสนทนา และทำท่าทางประกอบการท่องคำคล้อง นิทาน เพลง และสนทนาโยงไปสู่สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัว รายละเอียดของสิ่งที่ต้องทำ และอุปกรณ์ที่ใช้มีอะไรบ้างให้เด็กทราบ

2.2 ขั้นดำเนินการ

- ขั้นตอนการพับกระดาษ แจกอุปกรณ์ ครูและเด็กจะพับกระดาษไปพร้อมๆ กัน
- ขั้นการพัฒนาผลงาน ให้เด็กแบ่งกลุ่ม แจกอุปกรณ์ เด็กลงมือทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ตามความคิดและจินตนาการอย่างอิสระ

กับเพื่อน ตามความคิดและจินตนาการอย่างอิสระ

2.3 ขั้นสรุป ครูและเด็กพูดคุยสนทนาเกี่ยวกับกิจกรรมและเล่าผลงานของตนเอง โดย

ครูสอดแทรกพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปัน และความร่วมมือเพื่อโยงเข้าหาตัวเด็ก

วิธีดำเนินการวิจัย

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
2. จัดเตรียมสภาพแวดล้อมภายในสถานที่ที่ทำการทดลองให้เหมาะสม
3. จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานทุกด้าน (Baseline Data) โดยการสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมจากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ วันละ 25 - 30 นาที โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น บันทึกการสังเกต โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย 1 คน รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน

4. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเอง โดยกลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ จำนวน 24 แผน ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ ช่วงระยะเวลา 10.00 - 10.30 น. รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง

เมื่อดำเนินการทดลองครบ 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมชอบสังคม (Posttest) กับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมฉบับเดียวกันกับที่ใช้ก่อนการทดลอง โดยทำการสังเกต 1 สัปดาห์ ในวันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ วันละ 25 - 30 นาที ช่วงระยะเวลา 10.00 - 10.30 น.

5. นำคะแนนที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมชอบสังคม ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำคะแนนที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง (One - Group Pretest - Posttest Design) มาหาค่าสถิติพื้นฐานโดยนำข้อมูลไปหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและหลังการทดลองโดยวิธีการทางสถิติ t - test for Dependent Samples

สรุปผลการวิจัย

1. ก่อนที่เด็กปฐมวัยได้รับการจัดกิจกรรมพับกระดาษโดยรวมอยู่ในระดับดี โดยพฤติกรรมชอบสังคมนด้านความร่วมมืออยู่ในระดับดี และด้านการแบ่งปันอยู่ในระดับพอใช้ และหลังได้รับการจัดกิจกรรมการพับกระดาษ เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมชอบสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก และพฤติกรรมชอบสังคม ด้านการแบ่งปัน และด้านความร่วมมืออยู่ในระดับดีมากเช่นกัน
2. พฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมพับกระดาษสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมพับกระดาษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังทำศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยสูงกว่าก่อนทำศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ ส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมชอบสังคมสูงขึ้น และมีพฤติกรรมชอบสังคมอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก

1. การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษของเด็กปฐมวัย ตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึง 8 พบว่าพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยสูงกว่าก่อนทำศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษที่จัดขึ้นเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถ และสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ เป็นกลุ่มช่วยกระตุ้นให้เด็กได้ร่วมมือกันในการคิด การทำงาน การเก็บอุปกรณ์ เด็กได้ลงมือกระทำกับสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ซึ่งจะทำให้เด็กสามารถที่จะเรียนรู้ และจดจำได้ดี การที่เด็กได้พับ การวาด ตัด ฉีก ปะ การออกแบบ การประดิษฐ์จากเศษวัสดุ ระหว่างทำกิจกรรม เด็กจะได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนโดยการพูด หรือการกระทำ มีการเสนอวิธีการทำกิจกรรมที่แบบแปลกใหม่ หลากหลาย โดยขณะที่เด็กทำกิจกรรมนั้น เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ทำให้เด็กเกิดความคิดจินตนาการที่นำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์เกิดขึ้น ผ่านกระบวนการของการเรียนรู้ และช่วยส่งเสริมพัฒนาพฤติกรรมชอบสังคมให้ดีขึ้น เพียเจต์ได้กล่าวไว้ว่า เด็กช่วงอายุ 2 - 6 ปี จะถือเอาตนเองเป็นสำคัญ และเรียนรู้จากการได้สัมผัส และใช้ทุกส่วนของร่างกายในการทำกิจกรรม แต่การเรียนรู้ที่ได้ผลที่สุดหรือดีที่สุดคือ การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ตนเองได้ลงมือปฏิบัติ เด็กวัยนี้ต้องการประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม ต้องการค้นสำรวจ (นิตยา ประพฤติกิจ. 2539: 7) สอดคล้องกับจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) กล่าวว่าเด็กปฐมวัยจะเรียนรู้ได้ดีจากการลงมือกระทำ (Learning by doing) การให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติเอง จะทำให้เด็กค้นพบความรู้ใหม่ด้วยตนเอง ซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจและจดจำสิ่งที่เรียนได้ยาวนาน (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2543: 61)

นอกจากการที่เด็กสามารถเรียนรู้และจดจำได้ดีแล้ว เด็กจะได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่นขณะทำกิจกรรมควบคู่กันไปด้วย สอดคล้องกับ กรอนลันด์ (Gronlund, 1959: 232) กล่าวว่า กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเพื่อน เด็กจะได้สร้างความสัมพันธ์ เรียนรู้บทบาทของตนเอง ว่าควรปฏิบัติตนอย่างไร เรียนรู้ที่ต้องอยู่ร่วมกับเพื่อนอย่างมีความสุข มีทัศนคติที่ดีต่อคนทั่วไป ซึ่งทำให้เด็กมีประสบการณ์ทางสังคมเพิ่มขึ้นสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษที่ผู้วิจัยจัดขึ้นนั้น เป็นกิจกรรมที่เด็กจะได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การทำศิลปะร่วมกันยังช่วยเสริมลักษณะนิสัยในการทำงานร่วมกัน เนื่องจากการทำศิลปะจะต้องมีการพูดคุยปรึกษาหารือ หยิบยื่นสิ่งต่างๆ ต่อกัน รวมทั้งเป็นการส่งเสริมให้เด็กต้องคิดวางแผนและทำงานร่วมกันอีกด้วย (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2535: 241 - 244) ซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมการสร้างสัมพันธ์ทางสังคมดีขึ้น เด็กจะได้ประสบการณ์ตรงจากการทำกิจกรรมร่วมกัน เด็กเรียนรู้ว่าผู้ที่เอาแต่ใจตัวเอง ไม่รู้จักการช่วยเหลือ แบ่งปันผู้อื่น เพื่อนจะไม่ยอมรับ ไม่เล่นด้วย ดังนั้นเด็กจึงเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมเพื่อที่ตนจะได้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน เด็กจะเรียนรู้การรอคอย การตามใจผู้อื่น การแบ่งสิ่งของ เครื่องใช้ที่ตนครอบครองอยู่

2. การเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นของพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ ด้านการแบ่งปัน และความร่วมมือ พบว่า ระยะเวลา 8 สัปดาห์เด็กปฐมวัย มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่สอดคล้องกับการวิเคราะห์คะแนนรวมทั้งหมด สัปดาห์ที่ 1 และ 2 เป็นช่วงเวลาที่เด็กการปรับตัว เด็กยังไม่คุ้นเคยกับการทำกิจกรรมกลุ่ม และการใช้สิ่งของร่วมกัน ในช่วงนี้เด็กยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง พฤติกรรมเกิดขึ้นพบว่าเด็ก มีการแย่งวัสดุ ความขัดแย้ง อุปกรณ์ มีการเก็บอุปกรณ์ไว้ใช้เป็นส่วนตัว ไม่มีการแบ่งปัน หรือหยิบยื่นวัสดุ อุปกรณ์ให้แก่กัน และไม่เก็บอุปกรณ์เข้าที่ ครูจึงทำการกระตุ้นพฤติกรรมเพื่อให้เด็กรู้จักการแบ่งปัน และการทำงานร่วมกัน ครูและเด็กร่วมกันสร้างข้อตกลงในการทำงานร่วมกัน โดยแนะนำวิธีการในการที่จะดำเนินกิจกรรมต่อไป เช่น เราควรแบ่งปันกันเพราะมีสื่อบางชนิดที่มีจำนวนจำกัด ในสัปดาห์ต่อๆ มานักเรียนก็เรียนรู้วิธีการที่จะทำกิจกรรม และตกลงกันได้อย่างดี โดยคุณครูไม่ต้องแนะนำ สอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2543: 61) ที่กล่าวว่า การที่ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงออกด้วยการให้อิสระแก่ผู้เรียนในการคิดและทำกิจกรรม ช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น

สัปดาห์ที่ 3 และ 4 ผู้วิจัยสังเกตเห็นเด็กเริ่มมีการพฤติกรรมการแบ่งปัน และการร่วมมือ เด็กเริ่มรับรู้ความรู้สึก ความต้องการของผู้อื่น เริ่มมีการให้ความคิดเห็น แต่บางครั้งยังไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยังมีการหวงสิ่งของไว้ใช้เองบ้าง แต่จะคอยมองเพื่อนว่าต้องการสิ่งของของตนมีอยู่หรือไม่ และเมื่อเพื่อนร้องขอ ก็ให้สิ่งของนั้นกับเพื่อน น้องซีเป็นเด็กผู้หญิงที่ชอบสีชมพู เมื่อน้องซีหยิบกระดาษก็จะหยิบสีชมพูก่อน และจะให้กระดาษสีอื่นๆ กับเพื่อน โดยเก็บสีชมพูไว้ใช้เอง ซึ่งสอดคล้องกับ ครอก; และ ลามม์ (ปีทมา สุภกานีต, 2545; อ้างอิงจาก Krogh; & Lamm, 1983: 183 - 192) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีของดามมอน และแซลแมนไว้ว่า การแบ่งปัน และการให้ของเด็กอายุ

4 - 6 ปี จะยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและยึดรูปธรรม เด็กจะมีความรัก และหวงแหนสิ่งของที่เป็นของใช้ ของเล่น และมักชอบสิ่งของอย่างเดียวกัน ดังนั้นสิ่งของที่แบ่งปันให้เพื่อนจึงเป็นสิ่งที่ไม่ชอบ แต่เมื่อเพื่อนร้องขอกระดาษสีชมพู น้องซี้ก็จะให้กระดาษสีชมพูนั้นกับเพื่อน เพื่อจะได้รับการยอมรับจากเพื่อน ทำให้พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกเรื่องการเลือกสีของกระดาษลดลง ซึ่งเด็กจะได้ประสบการณ์ตรงจากการทำกิจกรรมร่วมกัน นอกจากนี้เด็กเรียนรู้ว่าผู้ที่เอาแต่ใจตัวเอง ไม่รู้จักการช่วยเหลือ แบ่งปันผู้อื่น เพื่อนจะไม่ยอมรับ วราภรณ์ ปานทอง (2548: 65) ได้กล่าวถึงข้อสังเกตจากการวิจัยว่าการแบ่งปันสิ่งของที่ตนเองมีอยู่จะค่อยๆ มาแทนที่ความเห็นแก่ตัวหรือการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กนั้นเกิดจากพฤติกรรมแสดงออกมาเพื่อที่จะได้รับการยอมรับจากเพื่อน ทำให้เด็กได้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปันที่สูงขึ้น

สัปดาห์ที่ 5 - 6 ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าเด็กเริ่มคลายความเป็นศูนย์กลาง เด็กให้ความสนใจในรายละเอียดของกิจกรรมมากขึ้น เริ่มรู้ขั้นตอนการทำกิจกรรมร่วมกัน มีการแสดงความคิดเห็นในเพื่อนฟัง ขณะทำผลงานจะมีการช่วยเหลือผลงานของเพื่อน หากเพื่อนทำไม่ได้ และร้องขอให้ช่วยจึงเข้าไปช่วยเหลือ ศุภกุล เกียรติสุนทร (2532: 62) ได้กล่าวว่า เด็กมักจะแสดงพฤติกรรมกรรมการแบ่งปัน และให้ของกินของใช้กับเพื่อน แม้บางครั้งเด็กไม่แสดงพฤติกรรมกรรมการแบ่งปัน หรือการให้ออกมา เด็กก็แสดงพฤติกรรมแบบอื่นออกมาแทน เช่น การช่วยเหลือ การปลอบโยน ซึ่งพฤติกรรมแสดงออกมา แสดงให้เห็นว่าเด็กต้องการที่จะได้รับการยอมรับจากเพื่อน ซึ่งพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกมานั้นจะค่อยๆ พฤติกรรมชอบสังคมจะเข้าแทนที่ความเห็นแก่ตัว หรือคลายความเป็นศูนย์กลางของตัวเด็กลง

สัปดาห์ที่ 7 และ 8 ของการทดลอง ผู้วิจัยสังเกตเห็น คือ กรณีที่เพื่อนไม่สามารถพับกระดาษได้ก็จะเข้าไปช่วย และแนะนำวิธีการพับให้ เด็กๆ มีการปรึกษาหารือเกี่ยวกับผลงานที่จะทำ มีการวางรูปแบบที่จะทำ แบ่งงานกันอย่างเป็นขั้นตอน มีการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ให้คำแนะนำเพื่อน บอกในสิ่งที่ตนชอบและไม่ชอบ มีการคิดแก้ปัญหาาร่วมกัน ใครที่ยังไม่มีอุปกรณ์ก็จะแบ่งให้ใช้ และเมื่อกลุ่มของตนทำงานเสร็จก็จะเข้าไปช่วยเหลือเพื่อนที่ไม่ใช่กลุ่มเดียวกับตนเอง และนำวัสดุ หรืออุปกรณ์ที่กลุ่มตนเหลือใช้ไปให้เพื่อนโดยที่เพื่อน และครูไม่ได้ร้องขอ จากงานวิจัยของกิบ (Gibb) แสดงให้เห็นว่า การที่เด็กได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ด้านความรู้สึก มีการตระหนักถึงความรู้สึกของผู้อื่นและของตนเอง มีการยอมรับตนเอง และมีทัศนคติที่ดีต่อส่วนรวม มีความรู้สึกพึ่งพาซึ่งกันและกัน เชื่อในความสามารถของบุคคล มีการแก้ปัญหาโดยการทำงานเป็นกลุ่ม และเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม (สุทธิพรรณ ชีรพงศ์. 2534: 71; อ้างอิงจาก เพียงจิต โรจนศุภรัตน์. 2531: 36)

ด้านการแบ่งปัน

พฤติกรรมด้านการแบ่งปันก่อนการทดลองอยู่ในระดับพอใช้ แต่หลังการทดลองระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับดีมาก แสดงว่าในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษช่วยพัฒนาพฤติกรรมชอบสังคมด้านการแบ่งปันได้ดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของกิจกรรมจัดศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษที่จัดขึ้นจะช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดการแบ่งปันขึ้น โดยสื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ทำกิจกรรมที่หลากหลายและมีปริมาณที่จำกัด เมื่อเด็กต้องทำงานกันเป็นกลุ่มทำให้เด็กเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือ แบ่งปัน หยิบส่ง วัสดุ อุปกรณ์ให้เพื่อน ตลอดจนช่วยเหลือเพื่อนโดยถูกขอร้อง และไม่ถูกขอร้องได้ เพื่อให้กิจกรรมที่ปฏิบัติร่วมกันประสบความสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ในการเรียนรู้กันเป็นกลุ่มเล็กๆ ตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไปไม่เกิน 6 คน สมาชิกของกลุ่มจะมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และความสำเร็จของกลุ่ม ซึ่งการรวมกลุ่มขนาดเล็กนี้ ทำให้ภายในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้กำลังใจในการดูแลกลุ่มสมาชิก มีปฏิสัมพันธ์ในเชิงบวกและไว้วางใจ (สุเมธนา พรหมบุญ; และคณะ. 2541: 41) สอดคล้องกับรวีวรรณ แสงฉาย (2533: 363 - 364) ที่กล่าวว่า ประสบการณ์ทางสังคมที่เด็กได้รับในขณะที่เล่นกับเพื่อนทำให้เด็กเรียนรู้การแบ่งปัน และนำมาทดแทนความเห็นแก่ตัวหรือเห็นตนเองเป็นศูนย์กลาง

ด้านการร่วมมือ

พฤติกรรมด้านการร่วมมือก่อนการทดลองอยู่ในระดับดีแต่หลังการทดลองระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับดีมาก แสดงว่าในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษช่วยพัฒนาพฤติกรรมชอบสังคมด้านความร่วมมือได้ดีขึ้น ในการทำกิจกรรมในแต่ละครั้งนี้ผู้วิจัยเน้นให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มๆ ละ 2 - 5 คน ซึ่งในการทดลองเด็กได้ร่วมกันคิด ทำงานร่วมกัน ซึ่งเมื่อเด็กทำกิจกรรมร่วมกันย่อมมีข้อตกลง และต้องยอมรับฟังความคิดของผู้อื่น และทำกิจกรรมร่วมกันทำกิจกรรมให้สำเร็จ เช่น ระหว่างการทำกิจกรรม “หัวใจกลายร่าง” เด็กๆ ในกลุ่มจะต้องร่วมกันวางแผนว่าหัวใจที่เด็กๆ พับเสร็จแล้ว สามารถแปลงร่างเป็นรูปอะไรได้บ้าง เด็กจะช่วยกันแสดงความคิดเห็นเช่นน้องแพรวบอกเพื่อนๆ ว่าน้องแพรวเคยเห็นสายสร้อยของคุณแม่ น้องโซอินบอกว่าเหมือนกลีบดอกไม้ น้องอ้อมบอกว่าเหมือนกระเป่า เมื่อเด็กๆ ได้ร่วมกันคิด มีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เด็กจะร่วมกันสรุปความคิด และลงมือทำกิจกรรม เด็กจะได้เรียนรู้ว่าการทำงานเป็นกลุ่มจะสำเร็จเพียงใด ตรงตามเป้าหมายที่กลุ่มตั้งเป้าหมายหรือไม่ สมาชิกในกลุ่มจะต้องช่วยกันทำงาน หากมีข้อผิดพลาดก็ต้องช่วยกันปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งในการทำงานเป็นกลุ่มเด็กจะเรียนรู้เพื่อที่จะให้ตนเองเป็นที่ยอมรับในสังคม เช่น การให้ความร่วมมือ การรับฟังความคิดเห็น การประนีประนอม การแก้ปัญหา การให้อภัยซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับ โรเจอร์ (เยาวพา เดชะคุปต์. 2536: 36, 105; อ้างอิงจาก Rogers. n.d.) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่ดีที่สุดจะเกิดจากการที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มารวมกลุ่มพบปะกันอย่างตรงไปตรงมานั้นคือการจัด กิจกรรมกลุ่มย่อยเด็กจะมีโอกาสพัฒนาทักษะที่สำคัญบางประการ ได้แก่ การฟัง การ

พูด การแก้ปัญหา การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การเป็นผู้นำผู้ตาม การทำตามกฎเกณฑ์ การทำตามข้อตกลงที่กลุ่มเลือก เด็กจะรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และเกิดความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน ทิศนา แชมมณี; และคณะ (2536: 80) ที่กล่าวว่า การที่ให้โอกาสเด็กเล่นและทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับผู้อื่น โดยเฉพาะเด็กด้วยกัน เด็กจะเกิดการเรียนรู้ทักษะทางสังคมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เด็กจะได้รับการถ่ายทอดมารยาทและกติกาทางสังคม เกิดความรับผิดชอบต่อสมาชิกคนอื่นในสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของลดาวรรณ ดีสม (2546: 15) สมาชิกที่อยู่ในกลุ่มจะรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือกันและกัน และร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ

ผลการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า การที่เด็กได้ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ สามารถส่งผลต่อพฤติกรรมชอบสังคมในด้านการแบ่งปัน และความร่วมมือของเด็กปฐมวัยได้ พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยเมื่อได้รับการปลูกฝังอย่างเป็นระบบ ทำซ้ำๆ บ่อยๆ และต่อเนื่อง ก็จะช่วยให้เด็กได้ซึมซาบ และเรียนรู้ จดจำพฤติกรรมชอบสังคมด้านการแบ่งปันและความร่วมมือได้อย่างถาวร การให้คำแนะนำ การให้กำลังใจ การให้คำชมเชยกับเด็ก และเป็นสิ่งที่คอยกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้อง และสนใจในการนำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษที่ช่วยส่งเสริมพฤติกรรมชอบสังคม สามารถศึกษาและใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมในการจัดการเรียนการสอนได้ โดยสามารถนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับระยะเวลา พัฒนาการ ความสนใจ และอายุของเด็กได้

ข้อสังเกตที่ได้จากงานวิจัย

จากการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยจากกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ พบข้อสังเกต ดังนี้

1. ในการทำกิจกรรมในสัปดาห์แรก ขณะที่เด็กทำกิจกรรม เด็กยังไม่สามารถสามารถที่จะพับกระดาษได้อย่างคล่องแคล่วนัก เนื่องจากเด็กมีทักษะในการพับไม่เท่ากัน รอยกระดาษที่พับจึงไม่ชัดเจน สม่่าเสมอ และปฏิบัติตามขั้นตอนการพับได้ แต่เมื่อเข้าสู่สัปดาห์ที่ 2 เด็กมีพัฒนาการทางด้านกรพับดีขึ้น ร่องรอยการพับเริ่มชัดเจน ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่าเมื่อเด็กมีโอกาสได้กระทำบ่อยๆ ผลงานจะดีขึ้น ทำให้เด็กมีความมั่นใจ และภาคภูมิใจในผลงาน

2. ในระยะแรก เด็กที่ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง ประกอบกับเด็กตื่นเต้นกับการทำกิจกรรม ประกอบกับยังไม่ได้เรียนรู้ และปรับพฤติกรรมชอบสังคมด้านการแบ่งปัน และด้านความร่วมมือในการทำกิจกรรม ทำให้เกิดปัญหาขัดแย้งกันในกลุ่ม เช่นการแบ่งวัสดุ อุปกรณ์ การร่วมมือกันทำงาน เนื่องจากต่างคนต่างอยากทำให้ผลงานของตนเองดูสวยที่สุด ครูจึงให้เด็กช่วยกันเสนอข้อตกลงในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ จากนั้นครูให้คำชมเชยเพื่อเป็นแรงเสริมกับเด็ก ซึ่งส่งผลให้พฤติกรรมชอบสังคมด้านการแบ่งปัน และด้านความร่วมมือในสัปดาห์ต่อไปพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นการนำผลงานที่เด็กทำติดบอร์ด

3. เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก ดิจิตบอร์ดแสดงผลงานของเด็ก และเก็บผลงานเด็กไว้เพื่อจัดเก็บในแฟ้มสะสมงาน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. ครูควรมีบทบาทในการดูแลให้ความช่วยเหลือ เป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการทำกิจกรรม ให้คำแนะนำเมื่อเด็กต้องการ กระตุ้นเด็กโดยให้เด็กได้ทดลองทำตามความคิดของตนเอง ให้แรงเสริมกล่าวคำชมเชยในผลงานของเด็ก ทำให้เด็กมีความมั่นใจและตั้งใจในการทำกิจกรรม

2. เนื่องจากบางกิจกรรมใช้ระยะเวลาสั้นกว่าที่กำหนด เมื่อหมดเวลา ทำให้เด็กบางกลุ่มยังตกแต่งผลงานไม่เสร็จ ดังนั้นควรยืดหยุ่นเวลาและกิจกรรมให้เหมาะสม เนื่องจากเด็กต้องการเวลาทำงานมากพอที่เขาจะได้ทำเสร็จตามความพอใจ

3. ควรให้เด็กมีความคิดที่หลากหลายเกี่ยวกับผลงาน รู้จักดัดแปลงผลงาน รวมถึงวิธีการใช้ประโยชน์จากผลงาน เช่น การพับตะกร้า เด็กสามารถปรับไปเป็นตะกร้าใส่ขนม สิ่งของ หรือถังขยะ เป็นต้น

4. ควรให้เด็กมีอิสระในการสร้างสรรค์ผลงานจากกระดาษพับ ตามจินตนาการของเด็กๆ โดยให้เด็กเกิดความพอใจ และสนุกสนานขณะทำกิจกรรม ระหว่างทำกิจกรรมควรให้เด็กการพูดคุย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษากิจการจิตกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ ที่ส่งเสริมทักษะด้านอื่นๆ เช่น ด้านมิติสัมพันธ์ การแก้ปัญหา และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2540). *แนวการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข*. กรุงเทพฯ: *คุรุสภาลาดพร้าว*.
- (2545). *คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ*. กรุงเทพฯ: *กระทรวงศึกษาธิการ*.
- กรวิภา สรรพกิจจานง. (2532). *ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบชี้แนะและแบบอิสระ*. ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: *บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ถ่ายเอกสาร.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). *คู่มือหลักสูตรก่อนปฐมวัย พุทธศักราช 2540 (อายุ 3 - 6 ปี)*. กรุงเทพฯ: *คุรุสภา ลาดพร้าว*.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2543). *การสอนแบบจิตปัญญา: แนวการใช้ในการสร้างแผนการสอนระดับอนุบาลศึกษา*. กรุงเทพฯ: *เอ็ดนสัน เพรสโปรดักส์*.
- (2545). *รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัย. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: *มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.
- (2546). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: *เอ็ดนสัน เพรส โปรดักส์*.
- (2547). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: *เอ็ดนสัน เพรสโปรดักส์*.
- (2551). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: *เบรน - เบส บัคส์*.
- (2551). *นวัตกรรมกิจกรรมการเรียนรู้ พบกระดาษ เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: *เบรน - เบส บัคส์*.
- (2551). *นวัตกรรมกิจกรรมการเรียนรู้ กระดาษพับ เล่ม 2*. กรุงเทพฯ: *เบรน - เบส บัคส์*.
- กฤษณีย์ ภูพัฒน์. (2538). *การศึกษาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน เรื่อง "ขอให้หนูคิดเอง" และผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน*. ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: *บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ถ่ายเอกสาร.
- เกศินี นิสสัยเจริญ. (2527). *การสอนศิลปะสำหรับเด็กเล็ก. เอกสารการอบรมผู้ดูแลเด็ก รุ่น 2*.
ขอนแก่น: *คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2528). *คู่มือการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา*.
กรุงเทพฯ: *คุรุสภาลาดพร้าว*.
- จตุพร แสงหาญ. (2549). *การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบจิตปัญญาที่มีต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: *บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล. (2533). *พัฒนาเด็กด้วยศิลปะ*. กรุงเทพฯ: *อักษรสัมพันธ์*.

- โณทัย อุดมบุญญาภานุภาพ. (2536). รายงานการวิจัย การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เด็กก่อนประถมศึกษาโดยใช้เครื่องเล่นอิสระการตาดนกระดาษทรายและไหมพรมหลากสี. ภาพสีนรุ้: สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์. ถ่ายเอกสาร.
- ทิตนา แวมมณี; และคณะ. (2536). หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นที เกกิงศรี. (2548). ศิลปะสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2540). การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยา ประพฤติกิจ. (2539). การพัฒนาเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2526). การทดสอบแบบอิงเกณฑ์: แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2548). เอกสารประกอบการเรียนวิชา 301512 วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา. ถ่ายเอกสาร.
- บัญชา ธนบุญสมบัติ. (2552). พับกระดาษ: เราได้อะไรจาก 'โอริงามิ'? ตอนที่ 1. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2551, จาก <http://gotoknow.org/blog/origami/118699>.
- เบญจา แสงมลิ. (2545). การพัฒนาเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: เมธีทีปส์.
- ประณต คำฉิม (2549). เอกสารคำสอนวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประพิมพ์พัทธ์ พละพงศ์. (2550). ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกระดาษเส้น. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประภาพรรณ เอี่ยมสุภามิตร (2537). การวิเคราะห์และการพัฒนาพฤติกรรมเด็กปฐมวัย. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา*. หน้าที่ 6 หน้า 97-172. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- ประมวล ดิกคินสัน. (2527). จิตวิทยาคลินิกสมองมนุษย์ (พรสวรรค์) เล่ม 3. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- ปรีชา บุญมาศ. (2551). ทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นการผสมสี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปัทมา สุภกานี. (2545). การศึกษาพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2530). *ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณณี ช. เจตจิต. (2528). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์.
- (2538). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: ดันอ้อ แกรมมี.
- พัชรี สวนแก้ว. (2545). *เอกสารประกอบการสอนวิชา 2173107: จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- พีระพงษ์ กุลพิศาล. (2533). *3 มิติทัศน์ทางศิลปะและศิลปศึกษา*. กรุงเทพฯ: ----- (2536). *สมองลูกพัฒนาได้ด้วยศิลปะ*. กรุงเทพฯ: ชารอักษร ภาคพัฒนาตำราและเอกสารวิชาการ หน่วยศึกษานิเทศก์. กรมการฝึกหัดครู.
- ภรณ์ คุรุรัตน์. (2535). *การเล่นของเด็ก*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2524). *สื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- (2526ข). *เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย หน่วยที่ 1 - 7*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- (2531). *เอกสารการสอนชุดวิชาฝึกอบรมครู และผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย หน่วย 1 - 5*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- (2537). *วรรณกรรมและลีลาคดีระดับปฐมวัยศึกษา หน่วย 1 - 7*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- (2544ข). *เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมการสอนปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 1 - 8*. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์. พิมพ์แม็ค.
- รวิวรรณ แสงฉาย. (2533). *สุขภาพของเด็กก่อนวัยเรียน : เอกสารการสอนชุดวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 9*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ลดาวรรณ ดีสม. (2546). *การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบต่อภาพ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ลลิตพรรณ ทองงาม. (2539). *รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาเครื่องมือการคัดแยกนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางด้านศิลปะชั้นประถม*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร.
- (2540). *การศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ลักณะนา เสนอฤทธิ์. (2551). ผลการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วรารภรณ์ นาคะศิริ. (2545). การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้ทรายสี. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วรารภรณ์ ปานทอง. (2548). ผลของการเล่นิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติที่มีต่อพฤติกรรมทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2532). ศิลปกรรม: รวมบทวิจารณ์และทัศนทางศิลป์. กรุงเทพฯ: ดันอ้อ.
- . (2539). ศิลปศึกษา. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์
- ศรีแพร จันทราภิรมย์. (2550). ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้เปลือกข้าวโพด. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีวรรณ มากชู; และ ชำนาญ สุขชาญไชย. (2524). สนุกกับการพับกระดาษ. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สมจินตนา คุปตสุนทร. (2547). การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมพงษ์ สิงหะพล. (2542). เอกสารคำสอนรายวิชาพฤติกรรมการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย. โปรแกรมการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา
- สมศรี เมฆไพบุลย์วัฒนา. (2551). ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ร้อยดอกไม้. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2536). แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล ปีที่ 2 เล่ม 1. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- . (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). คู่มือหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). นโยบายและยุทธศาสตร์การ พัฒนาเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี ซี ดี คอมมิวนิเคชั่น.
- สิริมา ภิญโญนันตพงษ์. (2545). การวัดและประเมินผลแนวใหม่ เด็กปฐมวัย. ภาควิชาหลักสูตร และการสอน สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2550). *เอกสารประกอบการเรียนวิชา ECED 201 การศึกษาปฐมวัย Early Childhood Education*. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย.
- เสาวนีย์ ศรีมนตรี. (2539). *การเปรียบเทียบของผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้ สถานการณ์จำลองที่มีต่อวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- องค์การ อิมทรมพรรย์; และคนอื่นๆ. (2526). *กิจกรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับปฐมวัยด้วย ศิลปะ, เอกสารสอนชุดวิชาการสร้างเสริมทักษะนิสัยระดับปฐมวัยศึกษา*. หน่วยที่ 1. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อโนชา ธีรธำรง. (2550). *การใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ต่อการพัฒนาทักษะ ทางสังคมของเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อริสา โสคำภา. (2551). *พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานอีสป ประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง*. วิทยานิพนธ์กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อารี เกษมรติ. (2533). *ผลการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกลุ่มและศิลปะสร้างสรรค์ปกติที่มีต่อความ เชื่อมมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและแบบ ทะนุถนอม*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อารี สันหจวี. (2535). *นวัตกรรมปฐมวัยศึกษา*. กรุงเทพฯ: สมาคมเพื่อการศึกษาเด็ก.
- อุบลรัตน์ เฟิงสฤติย์. (2544). *จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก*. ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Amidon, E. G.; & Hough, J. (1967). *Interaction Analysis: Theory, Research and Applications Reading, MA: Addison-Wesley.*
- Arnheim, R. (1983, August). Perceiving, Forming. *Art Education*. 36(8):9 - 11.
- Bar - Tal, D.; & others. (1982, June). Helping Behavior Among Preschool Children: An Observational Study. *Child Development*. (53): 396 - 402.
- Bee, H. (1985). *The Development Child*. 4th ed. New York: Harper and Row.
- Best, J. W. (1981). Research. In *Education: Englewood Cliff*. New Jersey: Prentice-Hall. 24
- Birch, L.L.; & J. Billman. (1986). Preschool Children Food Sharing with Friends And Acquaintances. *Child Development*. 57: 387 - 395.
- Bloom, B.S. (1964). *Stability and Change Human Characteristics*. New York: Jone Wiley and Son.
- Burry - Stock, J. others. (1996, April). Rater Agreement Indexes for Performance Assessment. *Educational and Psychological Measurement*. 56(2): 256.

- English, H.B.; & English, A. C. (1958). *A Comprehensive Dictionary of Psychological and Psychoanalytical Terms*. New York: David Mckay.
- Fumiaki S. (2006). *Origami Club*, Retrieved December 7, 2008, from <http://en.origami-club.com/>
- Good, C.V. (1956). *Dictionary of Education*. New York: McGraw - Hill.
- Gronlund, N.E. (1959). *Sociometry in the classroom*. New York: Harper; & Brothers.
- Hiderbrand, V. (1975). *Guiding Young Children*. New York: Macmillan Publishing.
- Hurlock, E.B. (1978). *Child Development*. 6th ed. New York: McGraw - Hill Book Co.
- _____. (1980). *Developmental psychology: a life-span approach*. New York: McGraw-Hill.
- Katrin, S.; & Yuri S. (2000). *Left Brain and Right Brain at Origami Training*. Retrieved October 20, 2008, from <http://www.oriland.com/oriversity/benefits/articles.asp?category=articles&model=02&name=How%20Origami%20Helps%20To%20Develop%20Children>.
- Landers, C. (2006). *Early Childhood Development from Two to Six Years of Age*. Retrieved January 25, 2006. from: <http://www.talkingpage.org/artic012.html>.
- Mary, J. (1981, May). Peer Interaction Competencies of Preschoolers Rates High of Low in Sociometric Status. *Dissertation Abstracts International*. 41: 403.
- Maslow, A.M. (1954). *Motivation and Personality*. New York: Harper & Row.
- Mussen, P.H.; others. (1996). *Child Development Change Over Time*. Eight Edition. United States of America: Harper Collins College.
- Nancy, B.E.; & H. Michael. (1979, June). The Relationship of Preschool' s Reasoning about Pro-social Moral Conflicts to Pro-social Behavior. *Child Development*. 50(2): 356 - 363.
- Seefeldt, C. (1990). *Continuing Issues in Early Childhood Education*. Columbus: Merrill Publishing.
- Stampp, R. V. (1964, June). Relationship of Measures of Creativity General Intelligence and Memory. *Dissertation Abstract International*. 5258 - A.
- Staub, E. (1971, September). The Use of Role Playing and induction in Children is Learning of Helping and Sharing Behavior. *Child Development*. 42 (3): 805 - 816.
- Schirmacher, R. (1993). *Art and Creative Development for Young Children*. New York: Delmar Publishers.

Sze S. (2005, March). *An Analysis of constructivism and the ancient art of origami*.

Retrieved October 20, 2008, from

[http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/custom/portlets/recordDetails/detailmini.jsp?
nfpb=true& &ERICExtSearch_SearchValue_0=ED490350&ERICExtSearch_Search
Type_0=no&accno=ED490350](http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/custom/portlets/recordDetails/detailmini.jsp?nfpb=true& &ERICExtSearch_SearchValue_0=ED490350&ERICExtSearch_Search_Type_0=no&accno=ED490350)

Vaughn, J. B. (1994, April). *Cooperative Learning ad Young Children: Emerging
Cooperative Behavior*. Dissertation Abstract International. 54(10): 3706-A.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

**คู่มือการใช้เกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมชอบสังคม
แบบบันทึกการให้คะแนนพฤติกรรมชอบสังคม**

คู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคม

คำชี้แจง

1. การสังเกตและการบันทึกลงในแบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมมี 2 ด้าน ได้แก่ด้าน การแบ่งปัน 8 ข้อ และความร่วมมือ 8 ข้อ รวมจำนวน 16 ข้อ กล่าวคือ

พฤติกรรมชอบสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงความสามารถทางสังคม ในด้านการแบ่งปัน และความร่วมมือ ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน เพื่อให้เด็กเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น โดยการพูดหรือการกระทำต่อเพื่อนหรือบุคคลอื่น ประกอบด้วยลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. การแบ่งปัน

- 1.1 ชักชวนให้เพื่อนร่วมใช้วัสดุอุปกรณ์ หรือเล่นร่วมกัน
- 1.2 หยิบหรือส่งอุปกรณ์ของตนให้เพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการ
- 1.3 แบ่งของเล่นหรืออุปกรณ์ให้เพื่อน โดยให้เพื่อนหยิบของเองได้
- 1.4 แบ่งของให้เพื่อนโดยไม่ขอของตอบแทน
- 1.5 เล่นของเล่น หรือร่วมใช้อุปกรณ์โดยผลัดเปลี่ยนกันใช้โดยไม่แย่งกัน
- 1.6 ให้เพื่อนยืมของเล่นของใช้
- 1.7 ให้เพื่อนเล่น หรือทำกิจกรรมก่อนตนเอง
- 1.8 แนะนำวิธีการเล่นหรือทำกิจกรรมเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ

2. ความร่วมมือ

- 2.1 ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม
- 2.2 ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม
- 2.3 ร่วมกันจัดเตรียมอุปกรณ์ สื่อร่วมกัน
- 2.4 ทำหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายด้วยความเต็มใจ
- 2.5 พูดแสดงความคิดเห็นของตนต่อกลุ่มขณะทำกิจกรรม
- 2.6 ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และพร้อมทำกิจกรรมด้วยกัน
- 2.7 ปรึกษากับกลุ่มเมื่อพบปัญหาในการทำงาน
- 2.8 ร่วมกันจัดทำความสะอาด เก็บอุปกรณ์ร่วมกัน

2. แบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยเป็นการบันทึกในรูปความถี่ (จำนวนครั้ง) และระดับคุณภาพของพฤติกรรมจัดเป็น 3 ระดับคะแนน

3. เวลาที่ใช้ในการสังเกต สังเกตในช่วงเวลาที่จัดกิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นเวลาจำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ โดยทำการสังเกตและบันทึกในชั้นดำเนินกิจกรรม ช่วงเวลา 10.00 - 10.30 นาฬิกา รวมเวลา 30 นาที

4. การสุ่มเวลาในการสังเกตพฤติกรรมชอบสังคม ใช้นาฬิกาจับเวลาในการให้สัญญาณเริ่มและหมดเวลาการสังเกต ใช้เวลาการสังเกตคนละ 2 นาที

การเตรียมการสังเกต

1. ผู้สังเกตต้องศึกษาคู่มือในการสังเกตให้เข้าใจกระบวนการในการสังเกตทั้งหมดเพื่อให้เกิดความชำนาญในการใช้แบบสังเกต
2. จัดเตรียมสภาพแวดล้อมและอุปกรณ์ในการปฏิบัติกิจกรรมไว้เรียบร้อยแล้วล่วงหน้า
3. จัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการสังเกต ได้แก่ คู่มือการใช้แบบประเมินพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย นาฬิกาจับเวลา 1 เรือน และแบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมไว้ให้เรียบร้อยแล้วล่วงหน้า
4. ผู้สังเกตควรสร้างความคุ้นเคยกับผู้ถูกสังเกตก่อนที่จะทำการสังเกต และพยายามจำชื่อของผู้ถูกสังเกตทุกคน
5. ก่อนเริ่มทำการสังเกต ควรให้ผู้ถูกสังเกตได้ทำธุระส่วนตัวให้เรียบร้อยแล้วก่อน เช่น ดื่มน้ำเข้าห้องน้ำ

ขั้นปฏิบัติการสังเกต

1. เขียนชื่อผู้สังเกต ผู้ถูกสังเกต (เด็ก) วัน เดือน ปี ที่ทำการสังเกต
2. ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยรวมจำนวนผู้สังเกต 2 คน ทำการสังเกตพฤติกรรมชอบสังคม
3. การสังเกตให้ผู้สังเกตทั้ง 2 คน คือผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยทำการสังเกตพร้อม ๆ กัน ในเวลาเดียวกัน สังเกตเด็กคนเดียวกันโดยสังเกตเด็กเป็นรายบุคคล

การบันทึกแบบสังเกต

เมื่อสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมตรงกับข้อใด และช่องระดับคะแนนพฤติกรรมชอบสังคมตรงกับข้อใด ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น ถ้าเกิดพฤติกรรมชอบสังคมซ้ำช่องเดิมให้ทำเครื่องหมาย

✓ เพิ่มลงในช่องเดิมตามจำนวนที่เกิดพฤติกรรมซ้ำโดยการบันทึกดังนี้

ช่องระดับคะแนน 2 บันทึก เมื่อเด็กเกิดพฤติกรรมชอบสังคมด้วยตนเอง

ช่องระดับคะแนน 1 บันทึก เมื่อแสดงพฤติกรรมชอบสังคม โดยเพื่อนหรือ
ครูขอร้องให้ร่วมมือ

ช่องระดับคะแนน 0 บันทึก เมื่อเด็กไม่แสดงพฤติกรรมชอบสังคมหรือปฏิเสธที่จะทำ

การให้คะแนน

1. ในช่วงเวลาที่สังเกตเด็ก เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมชอบสังคมกับข้อใดและช่องระดับใดให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น ถ้าเด็กเกิดพฤติกรรมชอบสังคมซ้ำในข้อและช่องระดับคะแนนเดิมให้เครื่องหมาย ✓ ซ้ำลงในช่องนั้นตามจำนวนครั้งที่ซ้ำ

2. ถ้าพบเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับคะแนนใดก็ให้คะแนนเท่ากับช่องคะแนนในช่องนั้น เช่น ในช่องระดับคะแนน 2 คะแนนซ้ำ 2 ครั้งรวมคะแนนเท่ากับ 4 คะแนน เป็นต้น คำอธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับคะแนน	รายละเอียดพฤติกรรม
1. การแบ่งปัน		
1.1 ชักชวนให้เพื่อนร่วมใช้วัสดุอุปกรณ์ หรือเล่นร่วมกัน	2	เด็กพูดชวนเพื่อนให้ใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกับตน โดยที่เพื่อนไม่ต้องร้องขอ
	1	เด็กพูดหรือพยักหน้าให้เพื่อนใช้อุปกรณ์ร่วมกับตน เมื่อเพื่อนร้องขอหรือเมื่อเพื่อนบอกครู
	0	เด็กปฏิเสธโดยใช้คำพูดหรือไม่สนใจ เมื่อเพื่อนหรือครูขอร่วมใช้อุปกรณ์
1.2 หยิบหรือส่งอุปกรณ์ของตนให้เพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการ	2	เมื่อเด็กสังเกตเห็น หรือทราบว่าเพื่อนต้องการใช้อุปกรณ์ที่ตนครอบครองอยู่ แล้วหยิบ หรือส่งอุปกรณ์ของตนให้โดยที่เพื่อนไม่ต้องร้องขอ
	1	เด็กหยิบหรือส่งอุปกรณ์ของตนให้เพื่อน เมื่อเพื่อนร้องขอหรือเมื่อครูบอก
	0	เด็กไม่หยิบหรือปฏิเสธที่จะให้เพื่อนใช้วัสดุอุปกรณ์ของตน เมื่อเพื่อนร้องขอ
1.3 แบ่งของเล่นหรืออุปกรณ์ให้เพื่อน โดยให้เพื่อนหยิบของตัวเองได้	2	เด็กแบ่งของให้เพื่อนโดยให้เพื่อนหยิบเอง
	1	เด็กแบ่งของให้เพื่อนโดยที่เพื่อนร้องขอ
	0	เด็กไม่สนใจที่จะทำพฤติกรรมนี้
1.4 แบ่งของให้เพื่อนโดยไม่ขอของตอบแทน	2	เด็กแบ่งของให้เพื่อนโดยไม่ขอของตอบแทน
	1	เด็กแบ่งของให้เพื่อนโดยขอของตอบแทน
	0	เด็กไม่สนใจที่จะทำพฤติกรรมนี้
1.5 เล่นของเล่น หรือร่วมใช้อุปกรณ์โดยผลัดเปลี่ยนกันใช้โดยไม่แย่งกัน	2	เด็กไม่แย่งของเล่นจากเพื่อนเมื่อเล่นเสร็จแล้ว แต่แลกเปลี่ยนกัน
	1	เด็กไม่แย่งของเล่นจากเพื่อนแต่ไม่ผลัดเปลี่ยนกันเล่นเมื่อครูหรือเพื่อนร้องขอ
	0	เมื่อครูหรือเพื่อนร้องบอกให้ผลัดเปลี่ยน เด็กก็ไม่สนใจที่จะผลัดเปลี่ยน

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับคะแนน	รายละเอียดพฤติกรรม
1.6 ให้เพื่อนยืมของเล่นของใช้	2	เด็กยอมให้เพื่อนเล่น และทำกิจกรรมก่อนโดยไม่ต้องรอให้เพื่อนบอก
	1	เด็กยอมให้เพื่อนยืมของเล่น ของใช้โดยเพื่อนขอร้อง
	0	เมื่อเด็กไม่ได้ทำหรือไม่สนใจจะทำ พฤติกรรมนี้
1.7 ให้เพื่อนเล่นหรือทำกิจกรรมก่อนตนเอง	2	เด็กยอมให้เพื่อนเล่น และทำกิจกรรมก่อนโดยไม่ต้องรอให้เพื่อนบอก
	1	เด็กยอมให้เพื่อนเล่น และทำกิจกรรมก่อนโดยเพื่อนขอร้อง
	0	เมื่อเด็กไม่ได้ทำหรือไม่สนใจจะทำ พฤติกรรมนี้
1.8 แนะนำวิธีการเล่นหรือทำกิจกรรมเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ	2	เด็กแนะนำวิธีการเล่น หรือทำกิจกรรมเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ โดยไม่ต้องรอให้เพื่อนร้องขอ
	1	เด็กแนะนำวิธีการเล่น หรือทำกิจกรรมเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจเมื่อเพื่อนร้องขอ
	0	เด็กปฏิเสธที่จะแนะนำวิธีการเล่น หรือทำกิจกรรมเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ
2 ความร่วมมือ		
2.1 ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม	2	เด็กทำตามข้อตกลงที่กำหนดได้ด้วยตนเอง
	1	เด็กทำตามข้อตกลงที่กำหนดโดยเพื่อนบอกหรือครูบอก
	0	เด็กไม่ทำตามข้อตกลงที่กำหนดไว้
2.2 ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม	2	เด็กร่วมหยิบจับวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนโดยครูหรือเพื่อนไม่ต้องร้องขอ
	1	เด็กร่วมหยิบจับวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนโดยครูหรือเพื่อนชักชวนหรือร้องขอให้ทำกิจกรรมร่วมกัน
	0	เด็กไม่ทำหรือปฏิเสธที่จะทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับคะแนน	รายละเอียดพฤติกรรม
2.3 ร่วมกันจัดเตรียมอุปกรณ์ สื่อ ร่วมกัน	2	เด็กร่วมกันจัดเตรียมอุปกรณ์ สื่อเพื่อทำกิจกรรม ร่วมกับเพื่อนโดยครูหรือเพื่อนไม่ต้องร้องขอ
	1	เด็กร่วมกันจัดเตรียมอุปกรณ์ สื่อเพื่อทำกิจกรรม ร่วมกับเพื่อนโดยครูหรือเพื่อนชักชวนหรือร้องขอให้ทำกิจกรรมร่วมกัน
	0	เด็กไม่ทำหรือปฏิเสธที่จะทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน
2.4 ทำหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมาย ด้วยความเต็มใจ	2	เด็กปฏิบัติตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายให้ทำอย่างเต็มใจโดยไม่ต้องขอร้อง
	1	เด็กปฏิบัติตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายให้ทำโดยต้องขอร้อง
	0	เด็กไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายให้
2.5 ทำกิจกรรมสำเร็จด้วยความเต็มใจ	2	เด็กทำงานด้วยความเต็มใจและผลงานสำเร็จ ภายในเวลาที่กำหนด
	1	เด็กทำงานอย่างไม่เต็มใจและผลงานสำเร็จ ภายในเวลาที่กำหนด
	0	เด็กไม่ทำหรือปฏิเสธที่ทำกิจกรรม
2.6 ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนและพร้อมทำกิจกรรมด้วยกัน	2	เด็กยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนขณะทำกิจกรรมร่วมกัน
	1	เด็กยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนเมื่อเห็นว่าเพื่อนคนอื่นยอมรับ
	0	เด็กไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน
2.7 ปรึกษากับกลุ่มเมื่อพบปัญหาขณะทำกิจกรรม	2	เด็กร่วมกันปรึกษากับกลุ่มเมื่อพบปัญหาขณะทำกิจกรรมร่วมกัน
	1	เด็กร่วมกันปรึกษากับกลุ่มเมื่อพบปัญหาขณะทำกิจกรรมเมื่อครูหรือเพื่อนชักชวนหรือร้องขอให้ทำการแก้ปัญหาาร่วมกัน
	0	เด็กไม่ปรึกษากับกลุ่มเมื่อพบปัญหาขณะทำกิจกรรม
2.8 ร่วมกันจัดทำความสะอาด เก็บอุปกรณ์ร่วมกัน	2	เด็กร่วมกันจัดทำความสะอาด เก็บอุปกรณ์ร่วมกัน
	1	เด็กร่วมกันจัดทำความสะอาด เก็บอุปกรณ์ร่วมกันอย่างไม่เต็มใจ
	0	เด็กไม่ทำหรือปฏิเสธที่ทำกิจกรรมให้สำเร็จ

แบบสังเกตพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย

ชื่อผู้สังเกต นามสกุล เป็นผู้สังเกตคนที่

ชื่อนักเรียน นามสกุล ชั้นอนุบาล 2/

วันที่ เดือน พ.ศ.2552 เวลาบันทึก

พฤติกรรมชอบสังคม	2 มาก	1 ปาน กลาง	0 น้อย	หมายเหตุ
1. การแบ่งปัน				
1.1 ชักชวนให้เพื่อนร่วมใช้วัสดุอุปกรณ์ หรือเล่นร่วมกัน				
1.2 หยิบหรือส่งอุปกรณ์ของตนให้เพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการ				
1.3 แบ่งของเล่นหรืออุปกรณ์ให้เพื่อน โดยให้เพื่อนหยิบของเองได้				
1.4 แบ่งของให้เพื่อนโดยไม่ขอของตอบแทน				
1.5 เล่นของเล่น หรือร่วมใช้อุปกรณ์โดยผลัดเปลี่ยนกันใช้โดยไม่แย่งกัน				
1.6 ให้เพื่อนยืมของเล่นของใช้				
1.7 ให้เพื่อนเล่น หรือทำกิจกรรมก่อนตนเอง				
1.8 แนะนำวิธีการเล่นหรือทำกิจกรรมเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ				
2. ความร่วมมือ				
2.1 ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม				
2.2 ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม				
2.3 ร่วมกันจัดเตรียมอุปกรณ์ สื่อร่วมกัน				
2.4 ทำหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายด้วยความเต็มใจ				
2.5 พูดยุติแสดงความคิดเห็นของตนต่อกลุ่มขณะทำกิจกรรม				
2.6 ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และพร้อมทำกิจกรรมด้วยกัน				
2.7 ปรึกษากับกลุ่มเมื่อพบปัญหาในการทำงาน				
2.8 ร่วมกันจัดทำความสะอาด เก็บอุปกรณ์ร่วมกัน				

บันทึกพฤติกรรมเพิ่มเติม

.....

.....

ภาคผนวก ข

คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมพับกระดาษ
ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมพับกระดาษ
รายชื่อกิจกรรมพับกระดาษ

คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมพับกระดาษ

หลักการและเหตุผล

เด็กวัย 4 - 5 ปีเป็นวัยที่เด็กเริ่มจะเรียนรู้ การปลูกฝังพฤติกรรมชอบสังคมในขั้นต้นนี้ควรให้เด็กเรียนรู้จากการปฏิบัติ และด้วยการใช้เหตุผลอย่างง่าย ๆ และพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมจึงเป็นสิ่งสำคัญในการวางรากฐานเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และอยู่ร่วมอย่างมีความสุข เด็กควรที่จะเรียนรู้เรื่องการแบ่งปัน และความร่วมมือกับผู้อื่น ดังนั้นการจัดกิจกรรม เพื่อการพัฒนาและส่งเสริมพฤติกรรมทางด้านสังคม เด็กสามารถเรียนรู้ได้ดีผ่านการลงมือปฏิบัติ การจัดกิจกรรมพับกระดาษสำหรับเด็กปฐมวัยมีเป้าหมายที่จะส่งเสริมให้เด็กได้เกิดพฤติกรรมด้านสังคมคือการแบ่งปัน และความร่วมมือ โดยกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความสามารถแสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวมกลุ่มกันในทางสังคมจากการเล่น

ในการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก ครูจะต้องคำนึงถึงความแตกต่าง และความสามารถของแต่ละบุคคล ครูควรใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดพฤติกรรม รวมทั้งให้แรงเสริมด้วยการกล่าวคำชมเชย ในขณะที่เด็กลงมือกระทำด้วยความพยายาม

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมในด้านการแบ่งปัน และความร่วมมือ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมพับกระดาษ

หลักการจัดกิจกรรม

1. จัดกิจกรรมพับกระดาษ เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ๆ ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ วันละ 25 - 30 นาที
2. วิธีการพับกระดาษเป็นแบบง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนเหมาะสมกับเด็กปฐมวัยมีทั้งหมด 24 แบบ
3. ลักษณะของการพับแบ่งออกเป็น 8 ชุด แต่ละชุดใช้เวลาสอน 1 สัปดาห์ จำนวน 3 วัน ซึ่งแบบที่เด็กพับจะมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับพฤติกรรมทางสังคมทั้ง 2 ด้าน

วิธีดำเนินกิจกรรม

1. ชื่อกิจกรรม
2. จุดมุ่งหมายของการทำกิจกรรม
3. วัสดุ - อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรม

4. ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม

4.1 ขั้นนำ

เป็นกิจกรรมที่ครูจูงใจผู้เรียนให้อยู่ในความพร้อมที่จะเรียน โดยการสนทนา และทำท่าทางประกอบการท่องคำคล้องจอง นิทาน เพลง และสนทนาโยงไปสู่สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆตัว รายละเอียดของสิ่งที่ต้องทำ และอุปกรณ์ที่ใช้มีอะไรบ้างให้เด็กทราบ

4.2 ขั้นตอนในการ

ขั้นตอนการพับ (งานเดี่ยว)

1. สร้างข้อตกลงในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยพับกระดาษ
2. ให้เด็กเลือกหยิบกระดาษสีสำหรับพับตามสีที่ชอบ
3. ครูและเด็กพับกระดาษพร้อมกัน
4. ขณะทำกิจกรรมครูให้กำลังใจ และรับฟังความคิดเห็นของเด็ก
5. เมื่อพับเสร็จ เด็กตกแต่งผลงานของตนเอง

ขั้นตอนการพัฒนาผลงาน (งานกลุ่ม)

1. ให้เด็กทำกิจกรรมเดี่ยว หรือให้เด็กแบ่งกลุ่ม 3 -5 คน
2. ตกลงสัญญาก่อนหมดเวลาด้วยการเคาะจังหวะ
3. เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างอิสระ ครูคอยแนะนำช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ
4. เด็กเล่าถึงผลงานของตนเองจากการทำกิจกรรม

4.3 ขั้นสรุป

ครูและเด็กพูดคุยสนทนาเกี่ยวกับกิจกรรมและเล่าผลงานของตนเอง โดยครูสอดแทรกพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปัน และความร่วมมือ เพื่อโยงเข้าหาตัวเด็ก

5. ขั้นประเมินผล ครูคอยสังเกตพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อ ในเรื่องด้านการการแบ่งปัน และความร่วมมือ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการจัดกิจกรรม

ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ

สัปดาห์ที่2..... วันจันทร์.....

พื้บ้าน

ชื่อกิจกรรม เพื่อนบ้านของหนู

จุดมุ่งหมาย

1. ส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก การประสานการทำงานระหว่างตา และมือ
2. ฝึกทักษะจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์
3. ฝึกการสังเกต ลำดับขั้นตอน
4. ฝึกสมาธิในการทำงาน
5. ฝึกปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในการแบ่งปัน และความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน

วัสดุ - อุปกรณ์

1. ภาพบ้านแบบต่างๆ
2. กระดาษ A4 สีต่างๆ
3. กาว ดินสอสี สีเทียน สีเมจิก
4. กระดาษสีต่างๆ
5. กระดาษขาวแผ่นใหญ่

ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม

1. ช้่นนำ
 - 1.1 ครูแนะนำวัสดุ อุปกรณ์ รายละเอียดของสิ่งที่ต้องทำ และสนทนาโยงไปสู่สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆตัว โดยครูและเด็กร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
2. ช้่นดำเนินการ
 - 2.1 ช้่นตอนการพับ (งานเดี่ยว)
 - 1) ให้เด็กเลือกหยิบกระดาษสีสำหรับพับตามสีที่ชอบ
 - 2) ครูและเด็กพับกระดาษพร้อมกัน
 - 3) ขณะทำกิจกรรมครูให้กำลังใจ และรับฟังความคิดเห็นของเด็ก

2.2 ขั้นตอนการพัฒนาผลงาน (งานกลุ่ม)

- 4) ให้เด็กแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4 - 5 คน
- 5) แจกอุปกรณ์ให้แต่ละกลุ่ม อธิบายข้อตกลง วิธีการทำงานร่วมกัน
- 6) เด็กลงมือปฏิบัติ นำภาพบ้านของตนเองไปติดในกระดาษขาวแผ่นใหญ่

ตกแต่งบริเวณบ้านของตนตามจินตนาการ

- 7) เด็กๆ ช่วยกันวาดแผนที่ และเส้นทางเชื่อมต่อบ้านแต่ละหลัง
- 8) ขณะทำกิจกรรมครูให้กำลังใจ และรับฟังความคิดเห็นของเด็ก
- 9) ครูเตือนเด็กล่วงหน้าก่อนหมดเวลา 5 นาที
- 10) เด็กช่วยกันเด็กช่วยกันเก็บอุปกรณ์เข้าที่ให้เรียบร้อย
- 11) ให้เด็กออกมานำเสนอผลงาน ครูสังเกตและจดบันทึก

3. ขั้นสรุป

ครูและเด็กพูดคุยสนทนาเกี่ยวกับกิจกรรม และสังเกตจากการสนทนา โดยครูสอดแทรกพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปัน และความร่วมมือเพื่อยังเข้าหาตัวเด็ก

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมในเรื่องด้านการแบ่งปัน และความร่วมมือของเด็ก ที่เกิดขึ้นในระหว่างการจัดกิจกรรม
2. สังเกตจากการสนทนา

ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ

สัปดาห์ที่2..... วันศุกร์.....

พับหัวใจ

ชื่อกิจกรรม หัวใจกลายร่าง

จุดมุ่งหมาย

1. ส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก การประสานการทำงานระหว่างตา และมีมือ
2. ฝึกทักษะจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์
3. ฝึกการสังเกต ลำดับขั้นตอน
4. ฝึกสมาธิในการทำงาน
5. ฝึกปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในการแบ่งปัน และความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน

วัสดุ - อุปกรณ์

1. กระดาษ A4 สีต่างๆ
2. กาว ดินสอสี สีเทียน สีเมจิก กรรไกร
3. กระดาษสีต่างๆ
4. กระดาษวาดเขียน

ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม

1. ขั้นนำ
 - 1.1 ครูแนะนำวัสดุ อุปกรณ์ รายละเอียดของสิ่งที่จะต้องทำ และสนทนาโยงไปสู่สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆตัว โดยครูและเด็กร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
2. ขั้นดำเนินการ
 - 2.1 ขั้นตอนการพับ (งานเดี่ยว)
 - 1) ให้เด็กเลือกหยิบกระดาษสีสำหรับพับตามสีที่ชอบ
 - 2) ครูและเด็กพับกระดาษพร้อมกัน
 - 3) ขณะทำกิจกรรมครูให้กำลังใจ และรับฟังความคิดเห็นของเด็ก

2.2 ขั้นตอนการพัฒนาผลงาน (งานกลุ่ม)

- 4) ให้เด็กแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 2 - 3 คน
- 5) อธิบายข้อตกลง วิธีการทำงานร่วมกัน
- 6) ให้เด็กแต่ละกลุ่มปรึกษากันคิดว่าหัวใจที่เด็กพับสามารถแปลงเป็นอะไรได้บ้าง และต้องการใช้อุปกรณ์อะไรบ้างจากนั้นให้เด็กออกมาหยิบอุปกรณ์ที่เด็กต้องการ
- 7) ให้เด็กลงมือปฏิบัติ และตกแต่งผลงานตามจินตนาการ
- 8) ขณะทำกิจกรรมครูให้กำลังใจ และรับฟังความคิดเห็นของเด็ก
- 9) ครูเตือนเด็กล่วงหน้าก่อนหมดเวลา 5 นาที
- 10) เด็กช่วยกันเด็กช่วยกันเก็บอุปกรณ์เข้าที่ให้เรียบร้อย
- 11) ให้เด็กออกมานำเสนอผลงาน ครูสังเกตและจดบันทึก

3. ขั้นสรุป

ครูและเด็กพูดคุยสนทนาเกี่ยวกับกิจกรรมและสังเกตจากการสนทนาโดยครูสอดแทรกพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปัน และความร่วมมือเพื่อยังเข้าหาตัวเด็ก

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมในเรื่องด้านการแบ่งปัน และความร่วมมือของเด็ก ที่เกิดขึ้นในระหว่างการจัดกิจกรรม
2. สังเกตจากการสนทนา

ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ

สัปดาห์ที่5..... วันจันทร์.....

พับบับโบ้

ชื่อกิจกรรม ดอกไม้แสนสวย

จุดมุ่งหมาย

1. ส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก การประสานการทำงานระหว่างตา และมือ
2. ฝึกทักษะจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์
3. ฝึกการสังเกต ลำดับขั้นตอน
4. ฝึกสมาธิในการทำงาน
5. ฝึกปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในการแบ่งปัน และความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน

วัสดุ - อุปกรณ์

1. กระดาษสีเหลี่ยมจัตุรัส ขนาด 24 x 24 เซนติเมตร
2. กาว
3. กระดาษสีต่างๆ
4. ก้านดอกไม้
5. กระจก
6. ไม้ชนิดต่างๆ

ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม

1. ชี้นำ
 1. ครูแนะนำวัสดุ อุปกรณ์ รายละเอียดของสิ่งที่จะต้องทำ และสนทนาโยงไปสู่สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆตัว โดยครูและเด็กร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
2. ขั้นตอนในการ
 - 2.1 ขั้นตอนการพับ (งานเดี่ยว)
 - 1) ให้เด็กเลือกหยิบกระดาษสีสำหรับพับตามสีที่ชอบ
 - 2) ครูและเด็กพับกระดาษพร้อมกัน
 - 3) ขณะทำกิจกรรมครูให้กำลังใจ และรับฟังความคิดเห็นของเด็ก

2.2 ขั้นตอนการพัฒนาผลงาน (งานกลุ่ม)

- 1) ให้เด็กแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 3 - 5 คน
- 2) แจกอุปกรณ์ให้แต่ละกลุ่ม อธิบายข้อตกลง วิธีการทำงานร่วมกัน
- 3) ให้เด็กลงมือปฏิบัติ ตกแต่งผลงานตามจินตนาการ
- 4) ขณะทำกิจกรรมครูให้กำลังใจ และรับฟังความคิดเห็นของเด็ก
- 5) ครูเตือนเด็กล่วงหน้าก่อนหมดเวลา 5 นาที
- 6) เด็กช่วยกันเด็กช่วยกันเก็บอุปกรณ์เข้าที่ให้เรียบร้อย
- 7) ให้เด็กออกมานำเสนอผลงาน ครูสังเกตและจดบันทึก

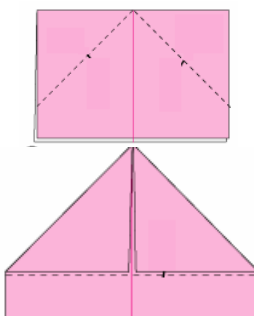

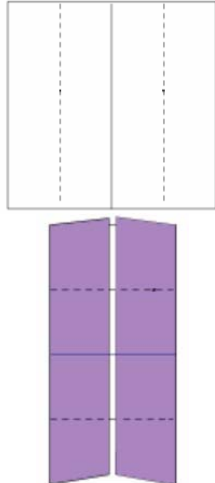

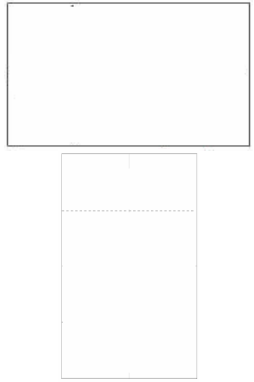

4. ขั้นสรุป

ครูและเด็กพูดคุยสนทนาเกี่ยวกับกิจกรรม และสังเกตจากการสนทนา โดยครูสอดแทรกพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปัน และความร่วมมือเพื่อยังเข้าหาตัวเด็ก

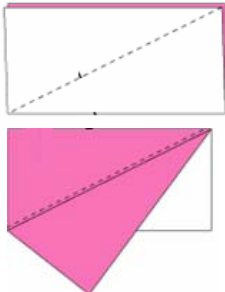

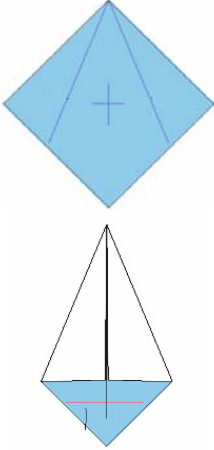

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมในเรื่องด้านการแบ่งปัน และความร่วมมือของเด็ก ที่เกิดขึ้นในระหว่างการจัดกิจกรรม
2. สังเกตจากการสนทนา

รายชื่อกิจกรรมพับกระดาษ

สัปดาห์ ที่	ขนาดกระดาษ	วันทำ การ ทดลอง	รูปแบบกิจกรรม	รูปแบบการพับ	ชื่อกิจกรรม
1	หนังสือพิมพ์	จันทร์		 หมวกทหารเรือ	ทหารเรือ สร้างสรรค์
		พุธ		 หมวกซาμουไร	ซาμουไร...เซย์ไฮ
		ศุกร์		 ถัง	ถัง ธรรมชาติ
2	A4	จันทร์		 บ้าน	เพื่อนบ้าน ของหนู
		พุธ		 เรือ	ล่องเรือ
		ศุกร์		 หัวใจ	หัวใจกลายร่าง
3	A4	จันทร์		 เครื่องบิน	หนูน้อยหัดบิน
		พุธ		 หมวกจีน	หมวกจีน แปลงกาย
		ศุกร์		 เสื้อ	แต่งตัวกันเถอะ

สัปดาห์ ที่	ขนาดกระดาษ	วันที่ การ ทดลอง	รูปแบบกิจกรรม	รูปแบบการพับ	ชื่อกิจกรรม
4	24 x 24 ซม.	จันทร์		 สุนัข	โสังน้อย ผ้าบ้าน
		พุธ		 เต่าทอง	เต่าทองรึ้นลา
		ศุกร์		 ตุ๊กตาญี่ปุ่น	ตุ๊กตาต่องแต่ง
5	24 x 24 ซม.	จันทร์		 บับโบ้	ดอกไม้แสนสวย
		พุธ		 ดอกทานตะวัน	ทานตะวันสีอรัก
		ศุกร์		 กล่องกระดาษ	โมบายกล่อง กระดาษ
6	15 x 15 ซม.	จันทร์		 กระต่าย	กระต่ายลอยคอ
		พุธ		 กระเป๋าเงิน	กระเป๋าซ้อنها
		ศุกร์		 ดอกทิวลิป	ทุ่งทิวลิป

สัปดาห์ ที่	ขนาดกระดาษ	วันที่ การ ทดลอง	รูปแบบกิจกรรม	รูปแบบการพับ	ชื่อกิจกรรม
7	15 x 15 ซม.	จันทร์		 ปลาทอง	ปลาสายรุ้ง
		พุธ		 เรือ	ล่องเรือสีอรัก
		ศุกร์		 สุนัขจิ้งจอก	จิ้งจอกแสนกล
8	15 x 15 ซม.	จันทร์		 เรือ	ร.เรือ ล่องทะเล
		พุธ		 ปลาวาฬ	ใต้ท้องทะเล
		ศุกร์		 ไอศกรีม	ปาร์ตี้ไอศกรีม

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างภาพผลงานศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ

ตัวอย่างภาพผลงานศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ

หัวใจลายร่าง

ภาพประกอบ ตัวอย่างภาพผลงานศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ - หัวใจลายร่าง

ตัวอย่างภาพผลงานศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ

ดอกไม้แสนสวย

ภาพประกอบ ตัวอย่างภาพผลงานศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ - ดอกไม้แสนสวย

ตัวอย่างภาพผลงานศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ

ปลาทองโรยตัว

ภาพประกอบ ตัวอย่างภาพผลงานศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ - ปลาทองโรยตัว

ตัวอย่างภาพผลงานศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ

ทุ่งทิวลิป

ภาพประกอบ ตัวอย่างตัวอย่างภาพผลงานศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ - ทุ่งทิวลิป

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	ผจงจิตต์ ช้างมงคล
วัน เดือน ปี เกิด	11 กรกฎาคม 2518
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	28/1 หมู่ 2 ถนนบุรีรัมย์ภิรมย์ แขวงกระทุ่มราย เขตหนองจอก จังหวัดกรุงเทพมหานคร
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนอนุบาลช้างมงคล 222/2 หมู่ 2 แขวงกระทุ่มราย เขตหนองจอก จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2540	บริหารธุรกิจบัณฑิต (B.B.A.) สาขาวิชาการตลาด จาก มหาวิทยาลัยรังสิต
พ.ศ.2543	บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (M.B.A.) สาขาวิชาการตลาด จาก Central Queensland University
พ.ศ.2546	ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
พ.ศ.2553	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) (สาขาการศึกษาปฐมวัย) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ